

EVANGÉLIKUS Élet

**Szent és profán
határán
Benkóczy Péterrel**

Pilinszky igaza

**Beszélgetés
Boronkay Péter
paratriatlonistával**

*Európai összefogás
a beporzók védelmében*
Körkép egy civil kezdeményezésről

HAMAROSAN KAPHATÓ!

Győri András Timótheus

Merengő

2600 Ft

A fekete-fehér fényképek letűnt korszakának falusi világa elevenedik meg a lapokon az operatőr szerző szubjektív objektívén keresztül. Merengései során Győri András Timótheus emlékeket, életeseményeket idéz fel, amelyekben egy valódi „látó ember” végtelenül humánus, finom humorral átszőtt világszemléletének mélységei mutatkoznak meg.

www.lutherkiado.hu

Evangélikus könyvesbolt: 1085 Budapest, Üllői út 24.

Nyitvatartás: hétfőtől péntekig 8–17 óra között.

bolt.lutherkiado.hu • kiado@lutheran.hu • +36 1 411 0385 • +36 20 824 5518

ÓVNI, AMI A MIENK

Gyerekkorunktól hallhatjuk, hogy mi mindenre vigyázzunk. Akkor még talán a ruha, a fűzet, a könyv az első, de felnőttként az apróságokról átke­rül a figyelem a fajsúlyosabb témákra. Mostani lapszámunkban több cikkben is előkerül a védelem, hol épületre, hol egy városra vagy életműre, hol pedig az egész teremtett világra figyelve.

Nem lehet elégszer felhívni a figyelmet: elengedhetetlen a természet megóvása. E témában most a méhek mint beporzók szerepére fókuszálva készítettünk összeállítást, de – mezőgazdász és méhészt is megszólaltató – írásunkból nem maradt ki a teológiai kérdések vizsgálata sem.

Őrizni lehet valakinek az örökségét is. Mára már sok mindent tudhatunk Sztehlo Gábor embermentő evangélikus lelkészről, ám még mindig van számos feltárandó részlete az életútjának. Ez év márciusától az Evangélikus Hit­tudományi Egyetem és az Evangélikus Országos Gyűjtemény közös ökumenikus tudományos munkacsoportja vég­zi a kutatást. Mirák Katalin történészt, egyházunk tényfeltáró bizottságának elnökét, a munkacsoport tagját kérdeztük erről a munkáról.

Igen érdekes formában mentenek értéket Csömörön. Rendhagyó módon keltik életre a helyi evangélikus gyüle­kezet régmúlt ünnepi pillanatait: archív fotókat elevenítenek meg. Az 1926 virágvasárnapján készült fekete-fehér felvételek után legutóbb az 1953. pün­kösti istentiszteleten készült fényképek keltek újra életre 2021-es formában.

A múltból kaptak és a jövő nem­zedékeknek küldtek üzenetet a sámsónházi evangélikusok, a 2070-ben élő hívekre gondolva, azzal a céllal, hogy az utódok majd megismerhessék a mi mostani jelenünket. „Egyszerűen tenni kell a dolgunkat, hogy legyen jövő nemzedék, hogy legyen templom, megtelt templom – fogalmaz Horváth-Hegyi Áron lelkész –; nemcsak rideg, titkokat rejtő kövekből, hanem élő kövekből épült templom.”

■ KÉZDI BEÁTA

A zsidó háború és a krónikás

Népszerű teológia rovatunkban ez alkalommal Jézus korabeli római császárok, helytartók és zsidó királyok között kalandozunk. Szerzőnk Josephus Flavius történetíró munkáira támaszkodva szól a Krisztus születése utáni zsidó történelemről, a kiválasztott nép szabadságharcáról és a krónikás ellentmondásos személyiségéről is.

18. oldal

Fedezzük fel ünnepeinket!

A keresztyénség számára az ünnep a Krisztusra mutató esemény. Ünnepeinket és vasárnapi ünnepeinket ismerjük és megéljük, de mi van azokkal a napokkal, amelyek a gyakorlatunkban nem azok, ám teológiánkból és hagyományunkból adódóan ismét ünnepek lehetnének? Hafenscher Károly professzorral beszélgettünk az egyházi év kincseiről.

20. oldal

Összefogás a beporzók védelmében

Mentsük meg a méheket és a gazdákat! elnevezéssel európai polgári kezdeményezés indult útjára tavaly azzal a céllal, hogy megvalósuljon a gazdák és a természet harmóniája. Összeállításunkban szót kapnak a hazai szervezők, méhészt és mezőgazdász is kérdeztünk, míg a teremtett világ védelmében megszólaló teológussal a Szentírás szavait idézzük fel.

22. oldal

TARTALOM

Forrás • Láthatóan evangélikus, Oratio oecumenica	4
A vasárnap igéje • Koczor Tamás	5
Forrás • Új nap – új kegyelem • Kőszeghyné Raczkó Zsuzsanna	6
A hónap igéje – június • Balicza Iván	7
Krónika • Hírek, tudósítások	8
Égtájéoló • Kondor Péter püspök írása	14
Az igehirdető műhelyében • Szent és profán határán Benkóczy Péterrel	16
Élő víz • Gáncs Tamás rovata	17
Népszerű teológia • A zsidó háború és a krónikás	18
Interjú • Fedezzük fel ünnepeinket! – Beszélgetés Hafenscher Károllyal	20
Fókusz • Európai összefogás a beporzók védelmében	22
Interjú • Beszélgetés Boronkay Péter paratriatlonistával	26
Vélemény • Még egyszer a berlini „temegógáról”	28
Küldetés • Mi tetszik? – Bartha István írása	30
Irodalom • A három Grácia – Füller Tímea írása	31
Gyermekeknek • Füller Tímea rovata	34
Krónika • Hírek, tudósítások	37
Interjú • Újra felfedezni a sztehlói életművet – Mirák Katalint kérdeztük	42
Forrás • Oratio oecumenica	44
A vasárnap igéje • Kézdy Péter	45
Forrás • Új nap – új kegyelem • Kőszeghy Miklós	46

LÁTHATÓAN EVANGÉLIKUS

FOTÓ: MAGYARI MÁRTON

Kalincsné Kardos Bernadett logopédus, pedagógus, gyülekezeti másodjegyző, presbíter, énekkari tag – Bakonycsérnye. A gyülekezet számomra nagyon jó közösséget jelent. Tíz évvel ezelőtt konfirmáltam meg. Ez a helyi evangélikus óvodának is köszönhető, ugyanis gyermekeinket oda írtattuk be, ott ismerkedtem meg az evangélikussággal. Az óvoda vezetőjét már régebről ismertem, idővel a lelkész házaspárral is jó kapcsolatunk lett. Egyre jobban bekapcsolódtunk az egyházi életbe. A világi és az egyházi közösség között talán a nyugalom a legnagyobb különbség. A felgyorsult világban sok impulzus ér, de a gyülekezetben le tudok csendesedni. Ott szellemileg és érzelmileg is töltekezni lehet. Az imádság számomra a megkönnyebbülést jelenti. Nem csak templomban imádkozom; autóban, este, bárhol tudok fohászt mondani. Jólesik magamban vagy félhangosan elmondani, megbeszélni az Úrral, hogy mi van bennem. Ezután megnyugvást szoktam érezni. A gyülekezeti énekkarban nagyon jó közösséget alkotunk, örülök, hogy a tagja vagyok. Az énekkarban kiéneklek magamból minden örömet és bánatomat, a próbák alatt pedig megbeszéljük egymással, hogy mi van velünk. Volt olyan templomi könnyűzenei istentisztelet, aminek a végén az egész gyülekezet velünk együtt énekelt. Ott többszörösen is átélhetővé vált, hogy „aki énekel, az kétszeresen imádkozik”.

Az evangélikusok mai arcképcsarnoka az interneten a Lathatoan.reblog.hu és a [Facebook.com/lathatoan.evangelikus](https://www.facebook.com/lathatoan.evangelikus) címen érhető el.

Kisfilm az Andorka Eszter program támogatott projektjeiről. A fiatalon elhunyt Andorka Eszter evangélikus lelkész életét az elesett, hátrányos helyzetű emberekért való elkötelezettség határozta meg. Emlékének megőrzésére hozta létre a Magyarországi Evangélikus Egyház a nevét viselő programot. Ennek keretében olyan kezdeményezéseknek nyújtanak pénzügyi támogatást, amelyek állami gondozásban, nehéz körülmények között élő fiatalok, fogyatékosok, hajléktalanok, menekültek megsegítéséért, az előítéletek leküzdéséért tevékenykednek.

Az *Andorka Eszter program* kuratóriuma 2020-ban huszonöt pályázatot támogatott, és közöttük összesen több mint ötmillió forintot osztott szét. Bár az egyenként százezer-kétszázézer forintos támogatás csekélynek tűnik, a pályázók önkéntes munkája megsokszorozta az értékét.

A megvalósított projektekről beküldött filmes és fényképes beszámolókból rövidfilm készült, amely egyházunk YouTube-csatornáján tekinthető meg.

Forrás: Evangelikus.hu

ORATIO OECUMENICA

Atya, Fiú, Szentlélek, legszentebb Szentháromság! A mai napon leborulva színed előtt, dicsőítelek az egész teremtett világért és azért a teljes szeretetegységért, melyben hárman egyként éltek.

Gondviselő, szerető mennyei Atyám, mindannyiunk teremtője! Nyisd meg szememet, hogy meglássam a teremtés csodáját! Hálát adok neked az életemért és mindenkiért, akiket nekem ajándékoztál, hozzám vezettél és rám bízta. Áldott légy jóságodért, hogy gyermek lehetek, és hittel rád tekinthetek. Köszönöm, hogy szeretetedből elküldted közénk egyszülött Fiadat, hogy megismerjem és követhessem őt.

Dicsőítelek téged, életem Királya, megmentő Krisztusom! Köszönöm, hogy kétezer évvel ezelőtt feláldoztad életedet a világért, és megváltottál engem is a bűneimből. Adj nekem benned bízó hitet, hogy részem legyen neked is az örök életben. Dicsőítelek egyházadért, a te közösségedért, megköszönöm, hogy én is benne élhetek. Köszönöm, hogy tebenned és általad megismerhetem az Atyát, és hogy minden felebarátom arcában felismerhetlek téged. Áldalak, Jézus, hogy nem hagytál magunkra minket, hanem mennybemeneteled után elküldted nekem is Szentlelkedet.

Dicsőítelek téged, Szentlélek, élő Isten Lelke! Légy áldva minden kegyelemért, mellyel életemben megajándékoztál. Jöjj, Békesség, Vigasztalás, Egység, Jóság, Öröm, Igazság, Erő és Bölcsesség Lelke! Igédet éltesd szívemben, és növeld a hitben szüntelen. Köszönöm, hogy te mindig türelemre, békére, megértésre és egységre buzdítasz, hogy életemet a te fényességed járja át. Járj át engem ezen a napon hittel, reménységgel és szereteted izzó tűzével! „Egy Úristen, Szentháromság, / Egy imádatos valóság, / Ne hagyd tőled eltévednünk, / Maradj mindhalálig velünk!”

Ámen.

SZENTHÁROMSÁG ÜNNEPE – 5MÓZ 6,12-17

Közöttünk van-e az Úr,
vagy sem?

Kétkedés. Olvasok egy könyvet. Nagyon okos, nagyon jelen van a világban, migrációról, pokoli indulatokról, népirtásról szól. Távol vagyok tőle, csak a könyv lapjai vannak előttem, mégis megdermedek az embertelenség végtelenségétől. Közöttünk van-e az Úr, vagy sem?

Olvasom a híreket a tehetetlenségről. Társadalmi, politikai folyamatok, járvány, cinizmus, szélsőséges szegénység és harácsolás, népbutítás és erőszak, félelem és felelőtlenség. Benne vagyok, de tehetetlenül; nincs, ami féket vetne ennek. Közöttünk van-e az Úr, vagy sem?

Az emberiség vígan él, elfelejtette Istent, vele együtt az emberiséget, az irgalmat, az érzékenységet, a szegények, öregek, jövevények megsegítését, az alázatot és a bűnvallást, és kicsit sem látszik, hogy a bűn bármennyire is fogyatkozna. Kihívásnak tekint még egy járványt is: lám, ezt is le tudjuk győzni! Idegen isteneket imád? Földig hajol a technika, a pénz és a hatalom istenei előtt. Büntetés pedig sehol! Hol van az ígélet, hogy „kipusztít a föld színéről”? Közöttünk van-e az Úr, vagy sem?

Már nem vehetjük ezeket a mondatokat felszólításnak! Mózes kora régen lejárt, és saját életünkben is sok évtizedes keresztény múltat tudhatunk magunk mögött. Nem állunk választás előtt! Már mögöttünk van a választás lehetősége. Már a logika kellős közepén vagyunk, a következmények érvényesülését szenvedjük, ha szenvedjük, de láthatóan nem történik semmi. Értjük: ha elfelejtjük Istent, akkor végünk, de mi az, ami ebből látszik? Közöttünk van-e az Úr, vagy sem?

Megbizonyosodás. De a kérdések áradásának túlsó partjára fogunk tartva vinnénk át a logika igazságát. Nem felszólításként, nem elérendő célként, hanem életünk összefoglalásaképpen. Közöttünk van az Úr!

Meribánál szörnyű kétségek között hanyódik az Egyiptomból szabadult zsidó nép. Nincs víz. Kint vannak a pusztaságban, és nincs víz. Megijednek. Mózes és Áron ellen fordulnak. Isten ad nekik vizet. Vannak, akik arra gondolnak: Mózes kétkedését mutatja,

”

hogyan kétszer csap botjával a sziklára. Szerintem nagyobb a baj: a néppel való vitájában úgy akar megjelenni, mint aki képes nekik vizet adni. Nem Istenről beszél, hanem önmagáról. Ez a perlekedés helye: Masszá. A kérdés pedig ez a nép számára ugyanúgy, mint Mózes számára: közöttünk van-e az Úr, vagy sem?

Azt, hogy Isten közöttünk van, nem a katasztrófák megjelenéséből tudhatjuk meg. Bár katasztrófákról is beszélhetnénk éppen eleget, talán még úgy is, mint valami büntetésről. Azt, hogy Isten közöttünk van, nem valamilyen történelmi kutatás mutathatná ki, amely szerint az emberiség azon része, amelyik elfeledkezett Istenről, eltűnt a világból. Isten jelenlétét az a logika mutatja meg, hogy mindenhol, ahol elfeledkeznek róla, ott tönkremegy az emberiség, eltűnik az irgalom, az érzékenység, a szegények, öregek, jövevények megsegítése, az alázat és a bűnvallás.

Mivel Isten látja képtelenségünket minderre, ő hozza át fogában tartva a logika igazságát a túlsó partra. Ő lesz a per kioltója. Ő lesz az, aki nem feledkezik meg rólunk. Ő lesz az, aki nem felejt el az emberiséget, az irgalmat, az érzékenységet, a szegények, öregek, jövevények megsegítését, az alázatot és a bűnvallást. Nem bosszút áll, hanem magát adja. Nem feladatul tűzi ki parancsainak teljesítését, hanem szeretetével beleszi magát a szívünkbe, hogy döntésünkbe váljon az igaz. Közöttünk van. Cselekszik. Kioltja haragunkat.

Megbékélés. A törvényt adó Isten emiatt megy a keresztre, és emiatt osztja szét magát Lelkében. Hármasságában a szándék egyértelmű, amit Pál így fogalmaz: „...Krisztusért járva követségben, mintha Isten kérne általunk: Krisztusért kérünk, béküljete meg Istennel!” (2Kor 5,20)

■ KOCZOR TAMÁS

Imádkozzunk! *Nincs vízünk. Perlekedünk. Önimádatunk apasztja el a forrást. Kainként haragszunk mindenre és mindenkire. Te pedig bocsánatot kérsz nekünk, mert kész vagy elhinni, hogy nem tudjuk, mit cselekszünk. Ámen.*

Új nap – új kegyelem

Vasárnap (május 30.) *Mert megörvendezettél tetteiddel, Uram, kezéd alkotásainak ujjongok.* Zsolt 92,5 (ApCsel 4,33; Jn 3,1–8[9–13]); Róm 11,[32]33–36; Zsolt 29) Csodálatra méltó, mire képes az ember, de az Isten alkotásánál nincs csodálatosabb. Tökéletesnek, szépnek alkotta meg a teremtett világot, és rábízta az emberre, hogy őrizze, művelje. Örömét lelje abban, amit ő, az Úr csodálatosan teremtett. A hajnal csendje, a madarak éneke öröme hív minden reggel. Hálát adni a teremtő Istennek, hogy részese lehetek ennek. Új napot, új kezdetet ad, hogy érezzem és lássam jóságát, ujjongva dicsérjem gondviselő, megtartó szeretetért.

Hétfő (május 31.) *Íme, most van a kegyelem ideje! Íme, most van az üdvösség napja!* 2Kor 6,2b–c (Ézs 56,1; 2Móz 3,13–20; ApCsel 4,23–31) A halogatás művészetében mindannyian gyakorlottak vagyunk. Amit ma megtehetnénk, szívesen hagyjuk inkább holnapra. De tudom-e, hogy mit hoz a következő nap? Ha biztosan tudnám, hogy véget ér holnap az utam, mi lenne az, amit még ma megtennék? Elmondanám a szeretteimnek, hogy mennyire fontosak nekem, és mennyi mindenért tartozom köszönettel nekik? Kérem Istent, hogy bocsássa meg a hűtlenségem és a vétkeim? Most még megtehetem. Még rendezhetem a kapcsolatomat Istennel és emberekkel is. Most, mert holnap talán késő lesz, de ma is, most is kapok egy újabb esélyt.

Kedd (június 1.) *Ha tiszta szívből akartok megtérni az Úrhoz, akkor távolítsátok el magatok közül az idegen isteneket...* 1Sám 7,3a (Lk 16,13; Ézs 43,8–13; ApCsel 4,32–37) Mit tegyek, hogy elnyerjem az örök életet? – kérdezi a gazdag ifjú Jézustól. Oszd szét a vagyondod, és kincsed lesz a mennyben! – válaszolja neki Jézus. Az ifjú nem tudta megtenni, nem tudott lemondani Jézusért a világról. Egyszer nekünk is döntenünk kell. Nem lehet csak kicsit hinni. Nem lehet egyszer innen, máskor pedig onnan várni a boldogulást. Nem lehet fontosabb Jézusnál semmi más az életünkben. Aki a világot választja, az őt nem tudja hittel követni, de aki hozzá akar térni, az mindennél nagyobb kincset kap: az örök életet, üdvösséget.

Szerda (június 2.) *Jézus mondja: Megmutatom nektek, kihez hasonlók az, aki hozzám jön, hallja beszédeimet, és cselekszi azokat. Hasonló ahhoz a házépítő emberhez, aki mélyre ásott, és kősziklára alapozott...* Lk 6,47–48 (Ézs 55,3a–b; ApCsel 17,[16]22–34; ApCsel 5,1–16) A sziklába beletörök az ásó. A munka lassan halad, megszenvedek minden egyes ásonyomért. Megéri? Könnyebb lenne homokra építeni, egyszerűen, gyorsan eredményt elérni. Mégis mélyre áss, ha biztos alapot, megtartóerőt akarsz az

életedben! Ne érd be a felszínessel, a kevesebbel! Áss mélyre, küzdve, izzadva, megdolgozva minden egyes pillanatért, amíg el nem jutsz Krisztushoz, aki biztonságot adó, életre szóló alapot ad az életednek.

Csütörtök (június 3.) *Maga a békeesség Ura adjon nektek mindig minden körülmények között békeességet. Az Úr legyen mindnyájatokkal!* 2Thessz 3,16 (Zsolt 125,2; Ef 4,1–7; ApCsel 5,17–33) Békeesség mindig. Akkor is, ha igazságtalanság miatt háborog a lelkem. Békeesség, ha jogtalanul vádolnak és támadnak. Békeesség a lelkemnek, ha a mindennapi harcaimat vívom a betegséggel, és akkor is, ha szeretetemet veszítem el, és nem értem Isten akaratát. A békétlenség ott van a szívünkben! Viszályt szítunk, haragot tartunk, nehezen bocsátunk meg. Úgy élünk, mintha egy fekete felhő lenne felettünk, és tomboló viharral árnyékolná be az életünket, pedig annyi mindenért lehetnénk hálásak Istennek! Annyi jó vesz körül minket az életünkben, hogy elúzhatnánk velük a fellegeket. Békeességünk lehetne, ha a jót látnánk meg az indulat, a harag, az igazságtalanság helyett. Hiszem, hogy az Úr békeességet adhat a háborgó lelkünknek, csak a kezébe kell tennünk minden gondunkat. Rábízni mindent, hogy a békeesség Istene reménnyel töltsen meg lelkünket.

Péntek (június 4.) *[Krisztusban] kiválasztott minket magának már a világ teremtése előtt, hogy szentek és feddhetetlenek legyünk előtte szeretetben.* Ef 1,4 (2Móz19,6a; 2Pt 1,16–21; ApCsel 5,34–42) Emlékszünk az iskolai csapatjátékokra? Mindig voltak, akiket senki sem választott. A kevésbé jók, akik mindig utolsóként csapódtak oda egyik vagy másik csapat mellé. Nekik sohasem passzoltak labdát, nem éreztették velük, hogy szükség van rájuk a versenyben. Isten érezteti, hogy fontosak vagyunk, kiválasztott bennünket. Még azelőtt, hogy bárki más megismert volna. Nem az érdemeink miatt, hanem szeretetből, mert minden hibánk ellenére végtelenül szeret, és a maga oldalára állított minket.

Szombat (június 5.) *[Az Úr] mégis rájuk tekintett nyomorúságukban, meghallgatta esedezésüket. Visszaemlékezett a velük kötött szövetségre...* Zsolt 106,44–45 (Lk 1,54–55; Jn 14,7–14; ApCsel 6,1–7) Minden bűnnek következménye van, a hűtlenséget nem lehet meg nem történné tenni. Az Úr mégis rájuk tekintett, meghallgatta őket. Azt a népet, melyet szeretettel vezetett, irányított, mégis elhagyta őt. Sok jóval áldotta meg, mégsem tudott a nép megmaradni az ő útján. Az Úr mégis szeret. Mégis hív, könnyörül, lehetőséget ad újakezdeni ma is, nekünk is.

■ KÖSZEGHYNÉ RACZKÓ ZSUZSANNA

Hordj Luther-zoknit!

Pünkösöd hatalmas változást hozott az apostolok életébe. Az addig félnék tanítványok a Szentlélek bátorításával és erejével hirdették Jézus feltámadását, győzelmét a halál fölött. Bizonyágtételük nyomán sokan lettek keresztények. Ezt látva a zsidó vallási vezetők elfogták és börtönbe vetették őket, majd megtiltották nekik, hogy Jézusról beszéljenek. Erre válaszként mondta Péter: Nem tehetjük, hogy ne szóljunk. Mert „Istennek kell inkább engedelmeskednünk, mint az embereknek”.

Világos és bátor döntés volt ez. Az apostolok nem voltak harcos ellenzékiek, sem forradalmárok, nem keresték a konfliktust, de nem volt kérdéses számukra, hogy Jézus missziói parancsa előbbre való a vallási és világi vezetők parancsánál.

Amikor évekkkel ezelőtt a Luther-emlékhelyeken jártam, sok olyan boltot láttam, amelyekben különböző emléktárgyakat árúsítottak. Lehetett kapni tintatartókat, olyanokat, amelyeket Luther állítólag az őt kísértő ördöghöz vágott. Voltak Luther-söröskorsók, Luther-rózsák, de ami leginkább meghökkentett, az a „Luther-zokni” volt. Igen, zokni. Rajta a híres szavakkal: „Itt állok, másként nem tehetek.” Olyan eseményekre ajánlották felvenni, amikor lelkiismeretünk elenére akarnak másra rávenni bennünket.

A vicces ajánlás azonban elgondolkodtató is, mert sok ilyen helyzet van az életünkben. Mindenki ismeri a megfelelési kényszert, a csoportnyomást, amikor azt érezteti velünk a környezetünk, hogy alkalmazkodnunk kell a többséghez. Így van ez a fiatalokkal az iskolában, megvannak a normák baráti társaságokban, munkahelynek is lehet írott vagy íratlan viselkedési kódja. Az egész társadalom a csoportnyomás alapján működik, és aki a saját elvei, lelkiismerete szerint akarja a maga útját járni, annak ugyancsak szüksége lehet egy Luther-zoknira.

Az engedelmisség korunkban negatív jelentésű szó lett. A saját akarat nélküli, mások által manipulált étellel kapcsolatban használják, a megvezetett tömegekre vonatkoztatják, amelyek „birkaként” követik a politikusokat, egyházi vezetőket, gazdasági gurukat, véleményvezéreket. Az individualista liberális gondolkodás ideálja az „azt teszem, amit akarok”. „Úgy élek, ahogyan én akarom. A jó az, ami nekem jó.” Észre sem vesszük: miközben azt hisszük, hogy magunk döntünk, valójában kívülről irányítanak minket. A szabadságunk illúzió.

A valóságban nem az a kérdés, hogy engedelmeskedünk-e, hanem az, hogy kinek engedelmeskedünk. Hiszen valamilyen engedelmeskedünk valaminek. Saját elképzelésünknek, vágyainknak, akaratunknak. A környező világ, emberek minket befolyásolni akaró, rajtunk kívül álló akaratának. Vagy? Vagy Isten akaratának.

Nem az a kérdés, hogy ha engedelmeskedem, „birka” vagyok-e, és saját akaratomról lemondva behódolok-e valaki más akaratának. Az engedelmisség is a saját akaratom, a saját döntésem. Amikor engedelmeskedem, olyasmit teszek, amit a lelkiismeretem helyesnek tart, amit én magam helyesnek tartok. Az Istennek való engedelmisség azt jelenti, hogy amit ő kíván tőlem, azt én magam is helyesnek ismerem fel, és azzal azonosulok.

És ha hűtlen leszek a meggyőződésemmel, ha szembekerülök vele, akkor belső konfliktusba kerülök. Akkor is, ha ezt fel sem ismerem, észre sem veszem. Csak a békeségem hiánya, a magammal szembeni elégedetlenség érzése, az önértékelésem és gyakran pszichoszomatikus zavarok árulkodnak arról, hogy valami nincs rendben bennem.

Az Istennek való engedelmisség fontos és szükséges, mert ő mennyei Atyánk, akinek szavától, parancsainak elfogadásától életünk, sorsunk, lelki és néha testi egészségünk, de végső soron üdvösségünk is függ.

Van még egy fontos szempont, amelyet ki szoktunk hagyni, amikor ezt az igét idézzük. Az, hogy ez elsősorban önmagunkkal szemben állít fel mércét, és teszi fel a kérdést: engedelmeskedünk-e Istennek akkor, amikor az ő szava, igéje arra figyelmeztet minket, hogy szembekerültünk az ő akaratával? Amikor belülről jövő vágyaink és kísértéseink akarnak Istennel szembefordítani. Amikor arról kell döntenünk, hogy belemegyünk-e valamilyen, Isten akaratának nem megfelelő helyzetbe.

Amikor tudjuk, sejtjük, hogy nem egészen tiszta és helyes ügyet vállalunk fel. Amikor elhallgatjuk a lelkiismeretünket, mert inkább vonz minket az, amiről tudjuk, hogy Isten helyteleníti. Amikor például azt fontolgatjuk, hogy hajlandók vagyunk-e megbocsátani valakinek. Vagy hogy miként döntsünk elromlott házasságunk felől. Elváljunk-e, vagy próbáljuk meg helyrehozni? Vagy megtartjuk-e azt a megfogant életet, vagy inkább az abortuszt választjuk?

Tudjuk, mit mond Isten ezekre, de engedelmeskedünk-e neki? Ha nem tudunk inkább Istennek engedelmeskedni, amikor a saját dolgainkról van szó, hogyan tudnánk világosan látni és jól dönteni a kívülről jövő nyomással szemben?

Ahhoz, hogy Istennek engedelmeskedjünk inkább, mint embereknek, nem az emberekkel szembeni bátorságra vagy dacra, hanem Istennek szembeni belátásra és alázatra van szükségünk. Arra, hogy Jézus lelkével szeressük Istent teljes szívünkkel, teljes lelkünkkel és teljes elménkkel. Arra, hogy az ének szavai éljenek bennünk imádságként: „Mint gyermeked szeresselek, / Hallgassak mindig szódra, / Szívembe zárjam beszéded, / Legegyen forrás a jóra!” (EÉ 107,5)

■ BALICZA IVÁN

„Istennek
kell inkább
engedelmesked-
nünk, mint az
embereknek.”

(ApCsel 5,29)

Felépíteni az alapoktól

Elköszönés az *Evangelikus Élet* korábbi főszerkesztőjétől

„Az *Evangelikus Élet* alapvető funkciójának és értékeinek megőrzése mellett szeretnénk [...] gyarapítani olvasóink táborát azokkal is, akik a »világ« felől közelítenek a hitéhez, és az egyházi sajtó iránt is csak a konvencionális ismérvek megléte esetén tanúsítanak érdeklődést” – ezek a sorok a 2001. január 1-jei *Evangelikus Élet* hasábjain láttak napvilágot az új felelős szerkesztő tollából. Az új évezred küszöbén ugyanis őrsváltás történt az akkor hatvanhatodik évfolyamában járó újságnál: T. Pintér Károly került a felelős szerkesztői székbe.

A fekete-fehér hetilap a szerkesztőváltáskor még csak hat oldalon, napilapos külsővel jelent meg. Néhány hónap elteltével nyolc oldalra nőtt a terjedelem, 2003 januárjától tizenkét oldalas, 2009-től pedig tizenhat oldalas és immár színes *Evangelikus Életet* vehettek kézbe az olvasók.

2016-ban újabb korszakváltás következett: negyvenkét oldalas színes magazinként – először a *Krónika* című fekete-fehér újsággal váltásban, majd önállósult formában – jelent meg egyháznak egyetlen országos (sőt valójában határainkon túlra is eljutó) lapja.

FOTÓ: MAGYARI MÁRTON

Az elmúlt két évtizednek ezek az álmomái sarokkövek voltak nemcsak az *Evangelikus Élet*, hanem egyházunk sajtómunkájának történetében is. Húsz év alatt egy falújságszerű, olykor igencsak lassan frissülő „hírmondóból” eseménykövető, az aktualitásokról hétről hétre beszámoló lappá, majd tartalmas maga-

zinná fejlődött az újság. Alakult a szerkesztőség is. Hiszen egy újsággal együtt jó esetben a csapat is frissül, fejlődik. Az *Evangelikus Élet* csapatának tagjai legnagyobb részben T. Pintér Károly hívására érkeztek az egyházi kötelékbe, és dolgoznak itt ma is a legjobb tudásuk szerint.

Az új struktúrában az alapoktól történt az építkezés, így alakult ki egy megújult tudósítói és szerzői hálózat, és kerülhet ma már kéthetente az olvasók kezébe a lap, amelyben az igemagyarázatok, imák, hitmélítő írások, egyház- és művelődéstörténeti tárgyú cikkek mellett helyük van a riportoknak, interjúknak éppúgy, mint a karosabb hangvételű jegyzeteknek vagy éppen a gyerekvatnak.

Az elmúlt húsz év rendkívül sok változást eredményezett, olykor szakmai vagy épp emberi csalódásokat is magával hozott, de az érdem, hogy a világi újságírói szakmában is elismert egyházi sajtótermék felépült az alapoktól, vitathatatlan. Köszönet érte a most nyugdíjba ment szerkesztőnek. Nincs más dolgunk nekünk, utódoknak, mint irányba állva tovább építkezni, az alábbi ígét szem előtt tartva: „Mert nem magunkat prédikáljuk, hanem az Úr Jézus Krisztust...” (2Kor 4,5; Károli-fordítás)

Kézdi Beáta

Kedves Karcsi, engedd meg, hogy személyes hangon szólítsalak meg e köszönetnyilvánító írás végén. Oly sokszor tetted a cikkeidet átélhetővé, világlátásoddal és tapasztalataiddal színessé, hogy nehéz most objektív búcsúszavakat találni. Ha a közös munkára, a szerkesztőségi egyeztetésekre gondolok, a nevedben olvasható T. betű is új értelmet nyer: T. mint tapasztalat. Ezt nehéz lesz azonnal pótolni. Remélem, hogy az olvasók olykor vendégszerzőként fognak még a neveddel találkozni. A Luther Kiadó nevében hálásan köszönöm az egyházi szolgáltatást, munkádat, gondolataidat. Kívánok még sok boldog évet, jó egészséget!

Barátsággal:

Antal Bálint igazgató
(Luther Kiadó)

FOTÓ AZ EVANGÉLIKUS ÉLET ARCHÍVUMÁBÓL

T. Pintér Károly (az első sorban balról a második) az *Evangelikus Élet* fórumán 2002-ben

Örüljenek velünk, drukkoljanak nekünk – és olvassanak minket!

Megújult az Evangélikus.hu

Hosszú hónapok munkájának gyümölcsét láthatják május végétől – e magazinszámunk lapzártája után – azok, akik rákattintanak az Evangélikus.hu megújult felületére. Miért tartottuk szükségesnek a „kabát újragombolását”, és milyen területeket érintett a fejlesztés? Írásunkban ezekre a kérdésekre adunk választ.

Megújult külsővel várja olvasóit az *Evangélikus.hu* – első látásra ez lehet a legszembetűnőbb változás. De ha elkezdik böngészni az oldalt, további jelentős változtatásokkal is találkozhatnak. A fejlesztés hátteréről és céljáról a benne kulcsszerepet játszó munkatársak számolnak be.

„Mit, hogyan és kinek kommunikálunk? – teszi fel a kérdést az ember minden médiakommunikációs helyzetben, és az *Evangélikus.hu* megújítása kapcsán sem volt ez másképp. Folyamatosan frissülő evangélikus híreink mellett szerettünk volna átfogóbb képet adni egyházunk tevékenységeiről, hiszen ezeken keresztül vagyunk jelen igazán a társadalomban – magyarázza Zászkaliczky Anna Eszter, a Magyarországi Evangélikus Egyház Országos Irodájának kommunikációs referense. – Ezért a korábban megszokott hírportálfunkció mellett olyan struktúrát alakítottunk ki, amely a bemutatkozásnak is teret enged. A tartalmi, szerkesztőségi és technikai átalakítások mellett kiemelt figyelmet szenteltünk a felület vizuális megjelenésének is, hogy méltóképpen képviselje egyházunk szellemiségét. Bízunk benne, hogy az új oldal és az új tartal-

mak nem csupán egyháztágjaink, hanem a szélesebb közönség számára is vonzóvá teszik az oldalt, és mind többen lesznek visszatérő olvasóink.”

Az Evangélikus Információs Szolgálat főszerkesztője, Kézdí Beáta hangsúlyozza: „Az említett vizuális átalakuláshoz, egységesebb, letisztultabb látványhoz hozzátartozik a megújult szerkesztési szemlélet is. Az alapcélok azonban nem változnak, sőt! Ezentúl is különösen fontos, hogy honlapunkon mind minőségükben, mind tartalmukban műfajilag sokszínű, egyházunk, gyülekezeteink, »evangélikus arcaink« megismerését szolgáló cikkek fogadják az idelátogató híveket és érdeklődőket.”

„A honlap szerkesztése során továbbra is szoros együttműködésre, tartalomintegrációra építünk az *Evangélikus Élet* magazinnal, a *Kötőszó* bloggal, a televízió- és rádióműsorokkal, a közösségimédia-oldalakkal, valamint az országos egyház legkülönbözőbb munkáaival” – teszi hozzá Antal Bálint. A Luther Kiadó igazgatója egy további szempontra is felhívja a figyelmet: „A statisztikákból az látszik, hogy a megújult *Evangélikus.hu*-t már nagyon sokan mobilon, illetve tableten olvassák. A fej-

lesztés ezekre is kiterjedt, rezponzív megjelenéssel lesz látható más eszközökön is a felület. De továbbra is ajánljuk az olvasók figyelmébe a mobilapplikációt – Android és iOS rendszerre egyaránt –, ahol a napi ige mellett a honlap hírei és sok más funkció is integráltan megtalálható.”

Vitális Judit felelős szerkesztő szerint akár „befelé”, akár „kifelé” kommunikálunk, legyen szó országos vagy helyi jelentőségű ügyről, „a célunk végső soron mindig ugyanaz: arra irányítani a figyelmet, aki révén itt vagyunk, és akinek köszönhetően a szolgáltatatainkat végezzük”.

Fogadják örömmel és nyitott szívvel törekvéseinket, és vigyék messzire a híret. Ha pedig a következő hetekben hiányosságokkal találkoznak, kérjük, legyenek megértők és türelmesek, illetve osszák meg velünk észrevételeiket (e-mail: szerkesztoseg@lutheran.hu). ■

Az Evangélikus.hu fejlesztését a Luther Kiadó vezető szerkesztője, Petri Gábor végezte Zászkaliczky Anna Eszter kommunikációs referenssel, Kérges Dániel és Kovács Péter webprogramozókkal, továbbá a Luther Kiadó részéről Kézdí Beáta főszerkesztővel és Antal Bálint igazgatóval. Horváth-Bolla Zsuzsanna alapító főszerkesztő április elejéig végzett munkáját Vitális Judit felelős szerkesztő vette át.

Több mint terasz

Nagy örömmel és a tartalmas időtöltés lehetőségével újra várja látogatóit május 18-tól az Evangélikus Országos Múzeum a budapesti Deák téren. A *Luther öröksége* című állandó kiállításon az új attrakciót – a január végén érkezett, 17. századi németalföldi családi portrét – is meg lehet csodálni. A Szehtlo-Keken-emplék hely a Szehtlo-kutatócsoport megalakulásával és az egykori Gaudiopolis-lakó Orbán (Szauder) Ottó költő nyolcvanötödik születésnapja közeledtén új kontextusba kerülhet.

Meghosszabbodott a *Kenyér és bor* színében – az úrvacsora kortárs szemmel

című időszaki kiállítás időtartama: július 25-éig tekinthetők meg a legjobb pályaművek. (Az időszaki kiállítás katalógusa a Luther Kiadó boltjában és a Huszár Gál könyvesboltban egyaránt kapható.)

A múzeum – hétfő kivételével – 10 és 18 óra között tart nyitva. A belépés feltétele a védettségi igazolvány, amely a személyi igazolvánnyal együtt érvényes. A maszkviselés, kézfertőtlenítés és lázmérés mindenki számára kötelező. A múzeum terében egyszerre harminckét látogató tartózkodhat.

Forrás: Evangélikus Országos Múzeum

Számos témában tájékozódott az országos presbitérium

Május végétől újra személyes jelenléttel tarthatók a közgyűlések – döntött legutóbbi ülésén egyházunk országos presbitériuma. A testület tagjai tájékozódtak az állami megállapodás jegyében megvalósuló óvodai projektekről és gyülekezeti beruházásokról, valamint a templomfelújítási program egyházunkat érintő keretösszegéről. A püspökök hamarosan gyakorlati útmutatót adnak ki a konfirmáció előtti úrvacsoraosztás lehetőségéről, nyár végén pedig mindhárom egyházkerületben lelkészta-lálkozó lesz.

Mennybemenetel ünnepére tekintettel ezúttal szerdai napon, május 12-én tartotta szokásos ülését az országos presbitérium. A járvány miatt a legtöbb résztvevő online formában jelentkezett be.

Az ülés előtt Krámer György országos irodaigazgató tartott áhítatot a bibliaolvasó *Útmutató* napi igéje alapján, majd esküt tett a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület által delegált új országos presbiter, Vancsai József. Ő Gregersen-Labossa György korábbi szombathelyi lelkész helyébe lép, aki az elmúlt év őszén a Sztihlo Gábor Evangélikus Szeretetszolgálat intézményi lelkésze lett, budapesti szolgálati hellyel.

A munkautalás legelején az egész egyház szempontjából örömdetes döntést hozott az országos presbitérium: tekintettel a koronavírus-járvány mérséklődésére, május 29-i hatállyal visszavonta azt a járványügyi szabályrendeletet, amelyet a rendkívüli helyzet miatt tavaly márciusban léptetett életbe. Ez a gyakorlatban egyebek mellett azt jelenti, hogy ismét lehet gyülekezeti és egyéb közgyűléseket tartani személyes jelenléttel. Mivel több gyülekezetben van folyamatban lelkészválasztás, május 29. után nincs jogi akadálya közgyűlés összehívásának.

Az egyházpolitikai és stratégiai ügyek között Benyó Balázs, az Evangélikus Fejlesztési Iroda vezetője és Varga Márta, az országos iroda nevelési és oktatási osztályának vezetője részletekbe menően nyújtott áttekintést a kormánnyal kötött megállapodás jegyében megvalósuló óvodai projektek állásáról, Ficzeré Ilna, az építési, ingatlanügyi és műemléki osztály vezetője pedig az ugyancsak az állami megállapodásokhoz kapcsolódó gyülekezeti beruházásokról adott részletes tájékoztatást. Az országos presbité-

rium örömmel és hálával nyugtázta, hogy ilyen sok területen van lehetőség külső megújulásra, és köszönetet mondott az érintettek szakszerű és jól ütemezett munkájáért.

Az Evangélikus Országos Gyűjtémény év végén megüresedő intézményvezetői állásával kapcsolatban az országos presbitérium úgy határozott, hogy nyílt pályázatot ír ki, és ennek érdekében megválasztotta a szakmai előkészítő és a bírálóbizottság tagjait.

Az oktatási ügyek között a testület döntött új intézményvezetők megválasztásáról, illetve megbízásáról, valamint elfogadta az eszközfejlesztési pályázat elosztását. Az országos presbitérium a korábbi üléseken késznek mutatkozott annak a lehetőségnek a megvizsgálására, hogy egy dunajvárosi oktatási intézmény egyházi fenntartásba kerüljön. A most kapott tájékoztatás szerint a tanterület ugyan a fenntartóváltás mellett szavazott, ám a szülők többsége ellenezte, így az átvétel kérdése lekerült a napirendről. Elvi döntés született ugyanakkor egy medgyesegyházi intézmény evangélikus fenntartásba kerülésének megvizsgálásáról.

Az anyagi ügyek között Rónafalvi Gyöngyéné belső ellenőr jelentését hallgatták meg az első negyedévben végzett vizsgálatokról, majd Csorba Gábor, a gazdasági osztály vezetője terjesztette elő a Magyarországi Evangélikus Egyház 2020. évi pénzügyi beszámolóját, Varsányi Réka, a pályázati osztály vezetője pedig a *Magyar templomfelújítási programról* adott tájékoztatást. Az országos presbiterek örömmel nyugtázták, hogy ennek keretében a három egyházkerületben kilencvenöt templom felújítására van lehetőség egymilliárd-háromszáznegyvennyolcmillió forint keretösszegben.

A püspöki tanács és az országos elnökség egyebek mellett a közelgő örömdetes eseményekről adott tájékoztatást: ilyen például a látogatói Luther-kollégium és az új piliscsabai templom közeli alapkövetétele, a 20. és 21. századi mártiroknak dedikált budakeszi templom szeptemberi felszentelése. Reménység szerint 2021-ben több olyan magas rangú vendég érkezik majd, akiknek a látogatása az elmúlt évben a járvány miatt elmaradt: így egyházunkat is felkeresi Kurt Koch bíboros, a Keresztény Egység Előmozdítása Pápai Tanácsának elnöke, valamint egyházunk meghívására hazánkba érkezik Tapio Luoma finn érsek.

A püspökök a közeli hetekben nyilvánosságra hozzák azt a – korábbi zsinati döntést kiegészítő – gyakorlati útmutatót, amely a konfirmáció előtti úrvacsoraosztást teszi bizonyos körülmények között lehetővé.

Tájékoztatás hangzott el arról is, hogy augusztus második felében mind a három egyházkerület tervez lelkészta-lálkozót személyes részvétellel, 2022 augusztusában pedig valamennyi magyarországi és határon túli lelkész részvételével szeretnénk országos találkozózt rendezni, várhatóan Esztergomban.

Az ülésen az országos presbiterek imádságban emlékeztek meg Balogh Éva lelkésznek, az országos iroda gyülekezeti és missziói osztálya munkatársának közelmúltbeli haláláról.

■ FABINY TAMÁS
elnök-püspök

„A komfortzónánkon kívül is szükség van ránk”

Élő közvetítésben kérdezték a három püspököt

A teljes beszélgetés visszanezhető a Magyarországi Evangélikus Egyház YouTube-csatornáján.

Noha a járvány még nem ért véget, a legfőbb tanulságát már le lehet vonni: nemcsak nehézségeket hozott, de sok áldása is volt. Így foglalhatók össze a Kérdezd meg a püspököt! című élő online kerekasztal-beszélgetésen elhangzottak. A Magyarországi Evangélikus Egyház elmúlt egy évét értékelő alkalom egyúttal arra is rámutatott, hogy a közeljövő szintén fontos feladatokat állít elé.

FOTÓ: MÁRCZ SAMU

Az élő online beszélgetést május 18-án este a Magyarországi Evangélikus Egyház és a Luther Kiadó szervezte. Dr. Fabiny Tamás (Északi Egyházkerület), Kondor Péter (Déli Egyházkerület) és Szemerei János (Nyugati [Dunántúli] Egyházkerület) az Evangélikus Információs Szolgálat és az *Evangélikus Élet* főszerkesztőjének, Kézdi Beátának a vendégeként ült a kamerák elé.

A járvány első hulláma ijesztő volt, vezetőként nekik is gyorsan kellett reagálniuk, az egyház népe ugyanis tőlük várta az útmutatást – emlékezett vissza Fabiny Tamás. A második hullám idejét az öröm időszakaként jellemezte; ő és püspöktársai is megtapasztalták, mennyi minden jóra – fokozottabb elcsendesedésre, több prédikációhallgatásra – is lehetőséget adott a pandémia. A harmadik hullámban ezzel szemben a megfáradással kellett szembenéznük, és a kiegészítésben kellett támogatniuk a lelkészeket. Ez utóbbi azért is volt nagyon fontos, mert a folytatáshoz erő kell, „az újrakezdésbe nem lehet fáradtan belemenni”.

A kollégák helytállása kapcsán Szemerei János kiemelte: a legtöbb lelkész hivatástudata elég erős volt ahhoz, hogy megbirkózzanak a kialakult helyzettel. Összességében úgy látja, hogy nem volt „eltékoztolt” év a tavalyi, már csak azért sem, mert mindannyiunkat megtanított megbecsülni azt a keveset, ami éppen elérhető a számunkra.

Azt majd az elkövetkező hetek, hónapok fogják megmutatni – tette hozzá Kondor Péter –, hogy miként és mennyien térnek vissza a templomokba, és kapcsolódnak be újra a gyülekezeti életbe. „Szükségünk van a közösség megtapasztalására, hogy ne otthonról, a fotelból nézzük az alkalmat, hanem vigyük mi is oda azt, amit nekünk adott az Úristen.”

Az egyházvezetők látják, hogy a médiafelületeken való aktív jelenlét egyfelől gazdag kínálatot tárt elé, egyúttal azonban kényelmessé vagy akár válogatossá is tett, tehetett minket. Pedig a személyes találkozást semmi nem helyettesítheti – hangsúlyozták –; az együtt imádkozásnak, éneklésnek olyan ereje van, amely a

képernyőkön keresztül nem tapasztalható meg.

A következő időszak nagy kihívása az lesz – jelentették ki egyöntetűen –, hogyan lehet „visszaszeretni” az embereket a templomokba, arra motiválni őket, hogy a közvetlen találkozásokra módot adó alkalmakat válasszák. Ahogyan Fabiny Tamás fogalmazott: „Meg kell mentenünk a vasárnapot, legyen az valóban az Úr napja.”

Mint mondta, ez alatt a bő egy év alatt a vasárnapi templomlátogatás természetessége kiveszett. Pedig a cél az, hogy „legyen mindenkinek saját gyülekezete, és a vasárnapot mindenki nagyon komolyan vegye”.

Isten arra tanított minket, hogy a komfortzónánkon kívül is szükség van ránk – mutatott rá Kondor Péter. Mint mondta, újra és újra fel kell tennünk a kérdést magunknak, hogy meddig vagyunk hajlandók Isten szolgálatába állni: amíg a munkaidő tart, vagy amíg el nem fáradtunk – vagy azon túl is? „Jézus szolgálatra hív minket, és ha odavisszük elé a magunk kevés szeretetét, reménységét, akkor azt ő meg tudja sokszorozni.”

Szemerei János összességében az elcsendesedés, a visszavonulás áldott idejeként élte meg az elmúlt időszakot. „Kíéhezett minket arra, hogy várjuk a találkozást, megtanított minket újra örülni egymásnak, hogy a rohanásban se felejtjük el, milyen nagy ajándékok a testvérek a számunkra.”

Imaéletének gazdagodását Fabiny Tamás is kiemelte. Mint mondta, nagyon várja már, hogy elmondhassa végre Kis János szuperintendens 19. századi fohászyűjteményéből a „ragadós nyavalyák megszűnése után mondandó” hálaadást. Kíváncsian várja, vajon megtesszük-e majd egyenként és közösségként a hálaadás gesztusát. „Okuljunk a próbatételekből – kerekítette le az elnök-püspök a kerekasztal-beszélgetést –, zárjunk szorosabbra, és most, hogy az eucharisztikus böjt véget ért, vegyünk úrvacsorát, és örüljünk annak, hogy testében és vérében Isten enygyire közel jön hozzánk.”

■ VITÁLIS JUDIT

Evangelikus óvodát adtak át Nagyváradon

Átadták a magyar állam Kárpát-medencei óvodafejlesztési programja keretében épült első romániai evangelikus óvodát május 16-án Nagyváradon. Az újonnan épült intézmény négy csoportban százhusz gyereknek biztosít magas színvonalú óvodai napközis foglalkozást; a beruházás összege százhuszmillió forint volt.

Greza István, az óvodafejlesztési programért is felelős miniszteri biztos az avatóünnepség után a Magyar Távirati Irodának elmondta: az óvodaprogram a magyar önépítési folyamat része, de a Kárpát-medence népeinek megértését is szolgálja.

„Tudomásul kell vennünk, hogy ez a páratlan geopolitikai történelmi és földrajzi hely több nép otthonául szolgál. Harminc évvel a rendszerváltás után kirajzolódik, hogy egymásra vagyunk utalva. Karöltve kell megfogalmaznunk elvárásainkat a jövőendő Európájával és a világban látható geopolitikai kihívásokkal kapcsolatban. Csak együttműködésben lehet jövőt építeni ebben a térségben” – jelentette ki a miniszteri biztos.

Adorjani Dezső, a Romániai Evangelikus-Lutheránus Egyház püspöke az MTI-nek elmondta: ez az első, általuk épített óvoda a

FOTÓ: KREMSZ CSABA

magyar óvodafejlesztési program keretében. Egyháza további hét óvodát épít, amelyek közül hármat hamarosan átadnak. A püspök felidézte: 1921-ben a magyarországi anyaegyházról leszakadt harminchárom gyülekezet Romániában új püspökséget szervezett. Sikerült, mert nagy formátumú emberek álltak az ügy élére.

„Akkor egy életfolyamat indult el, és mi annak vagyunk az örökösei. Más idöket élünk, mások a veszélyek, de ahogy ők felvállalták a harcot, nekünk tovább kell ezt az életáradást vinni” – idézte fel az evangelikus püspök a vasárnap délutáni hálaadó istentiszteleten mondott prédikációjának üzenetét.

Forrás: Kronikaonline.ro

Ma is zajlik a lelki építkezés

Templomjubileum Pásztón

2001. május 19., szombat bekerült Pásztó városának történelmébe, hiszen nagyívű összefogás eredményeképpen és hosszú évek tervezése, majd a kivitelezés után ekkor kerülhetett sor az új evangelikus templom felszentelésére. Akkoron D. Szabik Imre püspököt illette meg ez a nemes és szent feladat. Zsúfolásig megtelt a templom a város keresztyén felekezeteinek híveivel. Mindenki örült, ünnepelt. Az evangelikusok leginkább annak, hogy végre már nem egy iskolai tanteremben kell istentiszteletre összegyűlniük, mert van saját templomuk.

FOTÓ: JUHÁSZNÉ NYÍRJEI ANETT

Eltelt húsz év. Az egykori építők és ünneplők közül sokan már nincsenek közöttünk: eltávoztak vagy eltávolodtak. Érkeztek azonban újak: leszarmazottak vagy „tényleg teljesen újak”. Így hát régiek és újak ünnepelhetek együtt a jeles évfordulón, május 16-án az immáron „nagykorú” hajlékban. A járványügyi szabályok enyhítése lehetővé tette a jelenléti alkalmat, bár nagy és hosszadalmas összejövetelre, vendégségre még nem volt lehetőség. Az ünnep így is meghitt és emlékezetes lett. Ehhez hozzájárult Fabiny Tamás elnök-püspök jelenléte is, aki az ígét hirdette, és buzdította a gyülekezetet a tanúszkodás fontosságára.

Az ünnepi közgyűlésen a gyülekezet felügyelője, Lőrincz Lászlóné számolt be az építkezés folyamatáról: az előkészületektől az 1996-os alapkőletételen, a munkák 1999-es megkezdésén át a 2001-es szentelésig. Minderre emlékeztetnek a templomban kiállított dokumentumok, fényképek, valamint a jubileumra készített – és megvásárolható – emléktárgyak is.

A jelen lenni nem tudó egyházi előjárók levélben köszöntötték az egybegyűlteket. Személyesen a település polgármestere, Farkas Attila, majd a gyülekezet jelenlegi, hetedik éve itt szolgáló lelkésze, Horváth-Hegyi Áron szólt. A sort Fabiny Tamás biztató szavai zárták: a püspök azt a reményét fejezte ki, hogy a fiatalodó, gyarapodó gyülekezetnek szép jövője van, és nem szabad az építkezést sem lelki, sem fizikai értelemben abbahagyni.

A fiatalok – konfirmandusok – aktív jelenléte és ünnepi énekszolgálatra erre jó bizonyosság: „Atyám, két kezemben, csak ott lakhatom, / Biztonságot csak tőled kapok.” ■ – HHÁ –

„Együtt ugyanazon a helyen”

Pünkösdi pásztorlevél

„Mindnyájan együtt voltak ugyanazon a helyen...” (ApCsel 2,1) Isten áldása és ajándéka, hogy hazánkban a koronavírus-járvány szorítása enyhül. A pandémia árnyékában tartott karácsony és húsvét után pünkösdi, az egyház születésnapja végre olyan ünnep lehet, amikor mindnyájan együtt lehetünk ugyanazon a helyen, vagyis személyes jelenléttel ünnepelhetünk templomainkban!

Hálás a szívünk, hogy az egyre nagyobb áttolottság már lehetővé teszi azt, hogy istentiszteleteinken újra énekszóval is dicsérjük megtartó Urunkat, és hogy a hosszú kényszerszünet után újra megnyithatjuk az úrvacsorai asztalokat az Úrral és a hittestvérekkel megélhető legmélyebb közösségre.

Ebben a tekintetben a tavaly nyári erős ajánlásunkat tekintsék irányadónak, vagyis mindenképpen kerüljük a közös kehely használatát, és általában fokozottan törekedjünk a higiéniai előírások betartására. Ilyen körülmények között viszont adjunk hálát azért, hogy az úrvacsora évében ismét élhetünk Krisztus testével és vérével.

Bízunk benne, hogy így teljessé lehet pünkösdi örömünk, és mint az egykori tanítványok, mi is a Lélek ajándékát kapjuk.

Az elmúlt próbás időszakban sok mindenről le kellett mondanunk, de Isten ígéje nem némult el! Köszönjük a lelkeseknek és munkatársainknak, hogy a modern technikát is segítségül hívva hirdették az evangéliumot. Köszönjük

híveinknek, hogy hűek maradtak Isten ígéjéhez és az evangélikus egyházhoz.

Kérjük, az Istennel és az egymással való közösség megélése érdekében törekedjenek az ünnepnap megszentelésére, látogassák bizalommal az istentiszteleteket és az egyéb gyülekezeti alkalmakat. A vasárnap az Úr napja, amikor az ő nevében gyülekezhetünk össze. Mostantól fogva újra éljünk rendszeresen ezzel a lehetőséggel.

Erős vár a mi Istenünk!

Budapest–Győr, 2021. május 17.

DR. FABINY TAMÁS *elnök-püspök*
KONDOR PÉTER *püspök*
SZEMEREI JÁNOS *püspök*

A Deák téren is „megnézték”...

„Nézzétek meg!” mottóval rendezték meg online formában Németországban a harmadik ökumenikus egyházi napokat május 13–16. között. A Deák téri evangélikus templomban a zárónapon tartott istentisztelettel Magyarország is képviseltette magát a virtuális alkalmon.

FOTÓ: KIRCHENTAG.DE

Jézus mindig tesz valami nagyszerűt, megismételhetlent, amire az ember nem képes – mondta igehirdetésében Kondor Péter, a Déli Evangélikus Egyházkerület püspöke. A Márk evangéliumában olvasható történet alapján egyebek mellett rámutatott: ahogy a szolgálatból visszatérő fáradt tanítványok számára

Isten mást tervezett, úgy mi is vizsgáljuk meg, meddig állunk az Úr rendelkezésére. Amikor a tanítványok Jézussal áthajóztak a másik partra, hogy pihenjenek, szemben találták magukat azzal a sokasággal, amely tanításra vágyva követte őket. Jézus pedig, látva a rengeteg embert, a tanítványok javaslata helyett nem bocsát-

ja el őket, hogy ennalót keressenek a környéken, hanem a tizenkettőt bízta meg, hogy adjon enni az embereknek a csodálatosan megszaportított kenyérből és halból.

A püspök feltette a kérdést: vajon valóban az Úr Jézus Krisztus rendelkezésére állunk mi is akkor például, amikor éppen túl vagyunk egy munkán, szolgálaton, és elfáradtunk? Oda tudjuk, oda akarjuk-e adni a komfortzónánkon kívül eső területeket is? Ha úgy érezzük, nincs erőnk már, nincs ügyességünk, nincs bátorságunk, meghalljuk-e Jézus kérdését: „Mitek van?”, és felszólítását – amely a mottója volt a 2021-es Kirchentagnak –: „Nézzétek meg!”

Ahogy a püspök fogalmazott, Isten nem azt szeretné, hogy álmodozunk, és nem azt szeretné, hogy azt higgyük, mindent meg tudunk tenni, hanem arra tanít, hogy legyen reális énképünk és istenképünk. Arra, hogy neki nem a magunktól való tehetségünk, erényünk kell, hanem meg akar tanítani bennünket, hogy hittel végezzük a feladatunkat, hiszen ahol a saját rátermettségünknek vége van, ott kezdődik az ő kegyelme.

■ HAJDÚ TIBOR

Kondor Péter püspök
Déli Evangélikus Egyházkerület

Hogyan tovább?

Végéhez közeledik egy munkaév. Újra eljött a nyár. És valljuk be, a legtöbben mindig nagyon várjuk az érkezését. A járvány miatti korlátozások és szigorú szabályok szabták szűkre mozgásterünket, így talán ebben az esztendőben még jobban vágyunk a nyár felhőtlen hónapjaira, mint máskor. Még olykor kicsit bizonytalanul, óvatosan gondolunk arra, hogy valóban lassan véget érhet az elmúlt súlyos időszak, de szívünkben él a remény.

Nehéz év volt. Kinek-kinek más módon és mértékben, de mindannyian érintettek voltunk. Rendkívüli helyzetekkel kellett megbirkóznunk, ám legjobban mégsem a korlátok közé szorított élet, hanem az elszennvedett veszteségeink miatt fáj a szívünk. El kellett engednünk egy-egy számunkra drága lelket, akiknek közelsége, szeretete, tanácsai támaszt és útmutatást jelentettek az élet útvesztői között.

A betegséggel harcolva, a halállal szemben állva is annak kinyújtott kezébe kapaszkodtunk, akiről tudjuk, hogy győzött minden szenvedés és sötétség fölött, aki egy pillanatra sem feledkezik meg övéiről, aki nem vonja meg kegyelmét és szeretetét azoktól, akiket megváltott. A legnehezebb pillanatokban is tudtuk, hogy földi életünk nyugtalan vizét minden oldalról az örökkévalóság békés partjai veszik körül, ahol a mulandóság és az időbeliség tengere megtörik, és a parton ott áll Jézus.

Amikor a nyári nap fénye a sötét felhőket elűzi az égről, amikor a járványhullám visszavonulását látva egyre bátrabban tervezünk, új szabályokat kell tanulnunk, mintha megint új KRESZ lépne életbe. Vigyáznunk kell továbbra is egymásra, mert mindannyian egy forgalmas életúton haladunk. Sokszor figyelmeztetjük is szeretteinket, barátainkat a veszélyekre vagy a jobb előrehaladást biztosító lehetőségekre. Mindig döntések elé állít az élet: mi a jó, mi a rossz, merre menjünk, mit tegyünk, mit ne tegyünk! A felszabadultabb élethelyzetben is döntenünk kell: Istennel vagy Isten nélkül akarunk-e nekivágni a nyárnak? Jézus vezetése alatt vagy anélkül akarunk-e járni, eligazodni a forgalomban? Csukva hagyjuk a Bibliát, vagy minden kereszteszűdnél Urunk útmutatása alapján akarunk továbbhaladni?

A közlekedésben rutinosan figyelmeztetjük egymást a változásokra és veszélyekre, az élet útjain való átkelés-

nél pedig elfelejtjük ellátni egymást és magunkat Isten figyelmeztető, vezető, erősítő szavával, megelégszünk közösségi oldalak népszerűségvadász gondolataival vagy a magunk ügyességével!

Az élet nagy kereszteszűdésein senki sem tud jól átkelni Jézus Krisztus nélkül! Kövessük őt, aki nem a múltban él, hanem mindig előttünk jár, ma is követni lehet. Amit ő mond a szeretetről, tisztaságról, megbocsátásról, az emberekkel való együttéléssel, az ma is a legmodernebb. És amit azzal tett, hogy a másik emberért élt, és áldozta az erejét, az még aktuálisabb, mint valaha.

Ha az élet kérdések elé állít, ő válaszokat ad. Erre van szükségünk, amikor most a sok online alkalom után újra személyesen találkozhatunk a gyülekezeti alkalmon, bibliaórákon, szeretetvendégségeken, átélve a gyülekezeti közösségi élet csodáit. Megtapasztalhatjuk, hogy nem magányos lelkeként kell járnunk a Krisztus-követés nehéz útjait, megharcolva hitünk harcát, hanem beletartozunk egy közösségbe, ahol helyünk van, szükség van ránk. Szükség van a hitünkre, szeretetünkre, imádságunkra és szolgálatainkra. A közösséget gazdagítva mi is gazdagabbak leszünk. Másokat felüdítve mi is felfrissülünk, másokért munkálkodva megerősödünk, másokat vigasztalva megvigasztalódunk, másokat Krisztushoz vezetve mi is közelebb kerülünk hozzá. Így tapasztaljuk meg azt a csodát is, hogy elkísér otthonunkba, segít a munkánkban, felemel az elesett helyzetekben, győzelmet ad a kísértésekben.

Életünk forgalmas útján haladva ne csak a szüntelenül változó szabályokra és a jobb előrehaladási lehetőségekre figyelmeztessük szeretteinket és barátainkat, hanem váljunk mi magunk Krisztusra mutató útjelző táblákká, iránymutatássá számukra, akiknek az életét, szolgálatát látva ők is odatalálhatnak a forráshoz, életünk Urához.

Csak nála vagyunk biztonságban! Az előttünk álló hetekben, esti séták, hétvégi kirándulások, nyaralások közben forduljunk hozzá, szakítsunk időt rá, hogy oda-telepedjünk lábaihoz, beszéljünk vele, hiszen ő ma is szólni akar hozzánk! Szava, útmutatása legyen rajtunk keresztül is ajándékká sokak számára! ■

Szent és profán határán

A térdeplőnél: Benkóczy Péter kőbányai lelkész

Sorozatunkban lelkészekkel találkozhatnak olvasóink „háttérunka” közből: elsősorban arról kérdezzük őket, miként készülnek a prédikációra, s eközben milyen tárgyak veszik őket körül. Benkóczy Pétert, a Budapest-Kőbányai Evangélikus Egyházközség lelkészét a templomban kérdeztük istentiszteletre készüléseinek műhelytitkairól.

Templom. „Templomunk, a parókia, lelkészi hivatal, gyülekezeti terem egy komplexum része. Sokszor készülök az épület különféle szegleteiben, kertben vagy kimonddottan az íróasztalnál, de ösztől kezdve a templomban, azon belül is ezen a helyen írom az igehirdetéseim – árulja el a lelkész. – A templomnak ez a pontja több szempontból is meghatározó a számomra. Az építész, Frecska János idén kilencven éve felavatott, kör alaprajzú templomában a »kör« azon részén ülök, ami az oltártér és a gyülekezeti tér közötti pont. Ez a lelkészi szolgálatot is szimbolizálja, hiszen lelkészként, emberként egyaránt érintett vagyok a szent és a profán határkérdésében.

2007-ben az iktatásomon itt térdepeltem, amikor lelkész testvéreim áldást mondtak szolgálatomra, életemre. Akkor nem került ide a térdeplő, csak a kemény lépcső volt közepén. Azok a percek erősen hatottak rám: átéltem, hogy a szolgálatban egyszerre megélhető a fájdalom, az öröm és az alázat. Rendszeresen eszembe jut, hogy feleségemmel is itt álltunk, amikor Isten áldását kértük házasságunkra.”

Gyertya. „Készüléseimre jellemző, hogy ha tehetem, először meggyújtok egy gyertyát. Ez a jelenlétnek, a bevonódásnak, az elcsendesedésnek, pünkösdsnek a kifejezése. A gyertyát nem misztikus fénynek gondolom, hanem a befelé figyelés atmoszférájának a kialakításában van segítségemre.” Az egyházközség erdélyi és finn gyülekezetekkel tart szoros testvérkapcsolatot. Jelenleg ez utóbbiaktól kapott gyertya ég.

Számítógép. A lelkész régebben jegyzetfüzetbe írta a vázlatait, prédikációit; volt, hogy vonaton ülve is dolgozott a szövegen. Az utóbbi időben mindent a laptopjába ír, mint mondja, „így nem kell nyilazni a kéziraton vagy kihúzni, hanem sokkal

egyszerűbb szerkeszteni a szöveget”. Benkóczy Péter azt is elárulja, hogy majdnem minden prédikációját leírja.

Könyvek. „Lelkészkollégáimnál is megfigyeltem, hogy sokan a mindennap használt könyveiket igyekeznek kicsit sze-

teológiai munkáit viszi magával, lelkiségi könyvekként Varga Gyöngyi és Gyökössy Endre kötetét veszi a hóna alá, sőt a szélesebb inspirációhoz Anthony de Mello, Anselm Grün, Weöres Sándor és Hamvas Béla kötetét is hasznosnak bizonyulnak.

„Az, hogy ezek a könyvek velem vannak, nem jelenti feltétlenül azt, hogy ezekből mindig merítek. Legtöbbször inkább az fordul elő, hogy ha egy gondolatmenetben elakadok, akkor veszem magamhoz a könyveket, és az onnan szerzett inspiráció által lendülök túl egy-egy dilemmámon.

FOTÓ: MAGYARI MÁRTON

mélyesebbé tenni. Ez nálam is így van. Bibliámat ordinálásomkor az új kezdet kifejezéséül újrakötöttem, azóta azt használom. Gimnazistaként büszkén viseltem anyai nagyapám bőr aktatáskáját. Azt gondoltam, hogy hosszú ideig fog kitartani, de idővel elöregedett a bőr. Ami még ép volt belőle, abból készítettem el azt a könyvtokot, amiben az *Útmutatót* tartom. De hasonlóan a gyökereimre is utal Luther Márton *Jer, örvendjünk, keresztyének!* című áhitatoskönyve, ami régebben édesapám tulajdona volt.”

A kőbányai lelkész azt is elárulta, hogy több könyvvel érkezik a prédikációra készüléshöz. Luther-köteteken túl általában Klaus Douglass, Dietrich Bonhoeffer

Ugyanígy nem mindig idézek verseket a prédikációimban, de elengedhetetlen számomra, hogy készüléshöz lírai műveket is olvassak. Legtöbbször Radnóti Miklós, József Attila, Reményik Sándor verseit olvasom, de van, hogy a tágabban értelmezett költészethez nyúlok, és Zorán-, Presser Gábor- vagy akár Tankcsapda-dal részlete lesz meghatározó.”

Pléd. „Az igehirdetésre készüléshöz magányos műfaj, de ebben az időben is meghatározó a »hátország«. Ez az említett könyveken túl a hideg ellen védő pléd által is kifejeződik, ami a feleségem kedvenc színe miatt őrá emlékeztet.”

■ G. Á.

Pilinszky igaza

(1Pt 1,10–12)

„Létünk a kegyelem drámája. Minden lépésünkkel közeledünk vagy távolodunk a Központtól. Soha nem lehetünk közömbösök, és soha nem lehet számunkra közömbös semmi” – fogalmaz Pilinszky János. A *többi kegyelem* című versében pedig így ír:

A félelem s az álom
volt apám és anyám.
A folyosó meg a
kitáruló vidék.

Így éltem. Hogy halok meg?
Milyen lesz pusztulásom?

A föld elárul. Magához ölel.
A többi kegyelem.

Pilinszkynek igaza van. Ebben is. Létünk a kegyelem drámája. Máshogyan nem érhető meg a Jézus-követés. Máshogyan nem érhető meg a hit és hitetlenség dilemmája, máshogyan nem érhető meg az üdvösség kérdése sem, mely a péteri igeszakasz egyik kulcsszava.

Létünk a kegyelem drámája. De ehhez kell a döntés, kell a ragaszkodás, kell az elköteleződés, kell a bizalom. De mindez nem elég. Mert sokszor nehéz elfogadni, hogy nem minden rajtunk múlik. Olyan világ vesz ugyanis körül minket, ahol a „minden rajtad múlik” üzenet a domináns. Ami bizonyos élethelyzetekben tud működni, de a hittel, az üdvösséggel kapcsolatban nem. Az Istennel kapcsolatban ugyanis csak a lutheri értelemben vett napenkénti hozzátérés, a szelíd cselekvő szeretet és a folyamatos imádság lehet az alaphozzáállásunk. Nincs más. A többi kegyelem.

Ahogy az utóbbi hetekben a „májusi eső aranyat ér” közmondás jegyében sokszor esett az eső, arra gondoltam, hogy milyen gyönyörű is maga az eső. Sőt az is eszembe jutott, hogy milyen fantasztikus szimbóluma lehet az annak, amit a vallásos nyelv úgy fejez ki: árad a kegyelem. Nem kiszámítható, nem kierőszakolható, hanem árad.

Kegyelem, amelyről a péteri levél tanúsága szerint már a próféták is beszéltek, kutatták, keresték. Kegyelem, amit hirdetni lehet. *Sola gratia* – valljuk büszkén, lutheránus öntudattal, de rögzítsük azt is magunkban: ez felelősséggel jár. Nem véletlenül szólal meg sokszor a prófétai hang: addig lehetséges bármi, amíg tart a kegyelem ideje. Esővizet is addig tud gyűjteni az ember, amíg esik. Éppen ezért felkészülten kell várni, hogy esni fog. Felkészültnak kell lenni arra, hogy árad a kegyelem. Amíg lehetséges.

Amíg tart az ideje. Amíg a világosság velünk van, addig lehet és szabad úgy élni, mint a világosság fiai.

És hogy mit jelent az, hogy a világosság fiai? A Bibliában jár-tasak pontosan tudják, hogy kulcsfogalom a világosság az *Újszövetségben*. Nem egyszerűen úgy, mint a sötétség ellentéte – mely egyesek szerint gnosztikus hatásra utal, mások vitatkoznak ezzel –, hanem mint olyan állapot, amikor pontosan látja az ember az isteni utat, mert az Úr vele vándorol. Szorosan vele megy. Lépésről lépésre. Ahogy Jahve a néppel volt a vándorlás alatt, ahogyan a názáreti Jézus ballagott az emmausi úton Kleopással és tanítványtársával.

A világosság fiainak lenni nem egy teljesítmény. Még csak nem is egy beavatási fokozat a keresztyén bibliaiskola mesterszakán, hanem azt jelenti: szorosan öhozzá tartozónak lenni. Felvállalni, kimondani, megvallani, hogy ő, a Krisztus az én egzisztenciám alapja. Felvállalni, kimondani, megvallani – amíg tart a kegyelem ideje.

A hitéletünkben azok a legszebb percek, amikor megadatik a bizonyosság, a meggyőződés: igen, hozzá tartozom, igen, látom az utam, igen, látom a világosságot, igen, értem, hogy mit jelent ma a szó: üdvösség. „Ezt az üdvösséget keresték és kutatták a próféták” – írja az apostoli levél szerzője, és értjük, megéljük a prófétákkal együtt, hogy mit is jelent keresni, kutatni az üdvösség titkát.

De azt is tudjuk, sőt keresztyén hitünk alapja, hogy mit jelent rátalálni az üdvösségre magában Jézusban, az Üdvözítőben. Aki megszületett értünk. Aki szenvedett miattunk. Aki feltámadt dicsőségben. Aki mennybe ment, hogy mindenhol velünk lehessen a földön. Ő az üdvösség. Ő az üdvösség szerzője. Akié a dicsőség. Aki maga a megismerhető Isten. Akinek szeretete abban nyilvánult meg, hogy a kereszten a szenvedésben és az üres sír katarziséban, a feltámadásban reményt adjon az embernek. Neked és nekem. Ez az üdvösség titka, ez a megmagyarázhatatlan szeretet. Isten maga a szeretet, kegyeleme pedig Fiában lehet a miénk.

Az üdvösség nem elérhető, hanem megkapható. Ajándék. Mint a jókor érkező eső. Isten maga a lét, ahogy Paul Tillich fogalmaz túpontosan. A mi létünk pedig valóban a kegyelem drámája. Nem lehetünk közömbösök, nem lehet számunkra közömbös semmi. Többé nem. Mert esik az eső. Mert árad a kegyelem.

■ GÁNC S TAMÁS

KÉPINK ILLUSZTRÁCIÓ - FOTÓ: INGE-MARIA / UNSPLASH.COM

A zsidó háború és a krónikás

Népszerű teológia rovatunkban ez alkalommal Jézus korabeli római császárok, helytartók és zsidó királyok között kalandozunk. Szerzőnk Josephus Flavius történetíró munkáira támaszkodva szól a Krisztus születése utáni zsidó történelemről, a kiválasztott nép szabadságharcáról, és rávilágít Josephus ellentmondásos személyiségére is, „harag és részrehajlás nélkül”.

Az előkelő zsidó család sarja, Josephus Flavius Kr. u. 38-ban született Jeruzsálemben. Népének szabadságharcát az ellenség táborában élte át, történeti munkáit Rómában írta görög nyelven. Római polgárként halt meg valamikor a 100-as évek elején.

A HÁBORÚT MEGELŐZŐ ÉVTIZEDEK

Heródes király négy évtizeden át ült Izrael trónján, mert Augustus, a Római Birodalom császára így látta jónak. A Rómától függő uralkodó is azok felett a területek felett rendelkezett, amelyek felett egykor Dávid, a zsidók egyik legnagyobb királya.

Heródes halála után a római császár a zsarnok még életben maradt gyermekei között osztotta fel a területet. Philipposz és Heródes Antipasz az ország északi részét kapta, Arkelaosz pedig Júdeát. Az utóbbi ellen a zsidók folyamatosan lázadtak, ezért tízévi uralkodás után

Augustus száműzte őt Galliába, a mai Franciaország területére. Helytartók foglalták el Júdeát, ilyen tisztségviselő volt Poncius Pilátus is.

Philipposz a harmincas évek végén meghalt, Heródesnek a száműzetés jutott, mivel nem tudta megvédeni ország-részét a betörő araboktól. Első felesége ugyanis arab királynő volt, ám elűzte őt sógornőjének, Heródiásnak a kedvéért. Pilátus hivatali szolgálata is száműzetéssel ért véget, miután 36-ban a Garizim-hegyen zsidókat mészároltatott le, akik azért gyülekeztek ott össze, mert elterjedt a híre, hogy megtalálták a szövetség ládáját. Ez a tömegmészárlás volt Pilátus utolsó hivatali intézkedése. Tiberius császár Rómába rendelte, az új uralkodó, Caligula pedig száműzte.

Egyedül Lukács evangélista számol be Pilátus és Heródes Jézus elleni összefogásáról. Korábban gyűlölték egymást, mert rájöttek, hogy mindketten jelentéseket küldenek a másíkról Rómába.

FOTÓ: WIKIMÉDIA

Josephus Flavius

A Kr. u. 41-ben trónra került Claudius császár elhatározta, hogy rendet csinál a zsidók között, ezért I. Agrippát ültette trónra, aki unokája volt az említett, négy évtizeden át uralkodó Nagy Heródesnek. Agrippa végeztette ki János testvérét, Jakabot, ezt a rövid közlést az *Apostolok cselekedetei* című újszövetségi könyv tartalmazza.

Agrippa halála után 44-től helytartók kormányozták az országot, ugyanis az elhunyt uralkodó fia, II. Agrippa csak báb volt. A helytartók mellett egy zsidókból álló „árnyékkormány” is létezett. Néró császársága idején olyan gátlástalan helytartók működtek, hogy a fegyveres összetűzések mindennaposak voltak. Florus helytartónak 66-ban fejvesztve menekülnie kellett a felfegyverkezett zsidók elől. A zsidók bizottságot alakítottak, az ország egyes kerületeinek élére parancsnokokat állítottak, 67 tavaszán egyetlen római kato-

FOTÓ: LIBAYEHUDIT.ORG

A hagyomány szerint a Templom-hegy nyugati támfala, a siratófal áll a legközelebb a lerombolt második templom szentélyéhez

na sem tartózkodott az országban. Ebben az esztendőben Néro a tábornokát, Flavius Vespasianust küldte Júdeába. Ez jó döntésnek bizonyult, az északi területeken hamarosan komoly sikereket könyvelhetett el. Josephus, a krónikás galileai parancsnok volt, így esett Vespasianus fogságába.

Néro öngyilkossága után 68-ban négy tábornok vetélkedett a trónért; hárman a harcokban meghaltak, végül Vespasianus lett a császár. Azonnal Rómába sietett, Jeruzsálem ostromát fiára, Titusra hagyta, aki megfelelt apja elvárásainak: 70-ben Jeruzsálemet földig rombolták a katonái. Ezek után kísérte Josephus Titust Rómába, hazájának pusztulását a római vezérkar társaságában követhette végig.

A RÓMAI ÉVEK

Josephus udvari történetíró lett. A 70-es években *A zsidó háború* című munkájában tárgyalta a zsidóság küzdelmeit. A mű kiadásának költségeit a császári család fedezte. Josephus annyira kötődött a császárhoz, hogy családnevét is felvette, így lett Flavius.

A nagy ostrom idején Titus leromboltatta a jeruzsálemi templomot. Josephus tisztára akarta mosni pártfogóját, ezért azt írta, hogy egy római katona az ostrom hevében fáklyát dobott a szentély alagsorába, emiatt keletkezett a tűz. Tacitus, a korszak római krónikása azonban világosan megírja, hogy a templomot le kellett rombolni, a legyőzött nép legfontosabb szimbóluma nem maradhatott épségben.

Fogságba esésének gyanús történetét is az olvasó elé tárja Josephus. Galileai körzetparancsnokként egy csoport zsidóval egy erődben védekeztek. Amikor látták, hogy a helyzet reménytelen, Josephus a megadásról győzködte társait. Ők azonban inkább a halálra szavaztak. A zsidók szemében az öngyilkosság a legnagyobb bűn, ezért Josephus azt javasolta, hogy egymást öljék meg, a sorrendet pedig sorshúzással döntsék el. Az isteni gondviselés következtében Josephus maradt utoljára, beszámolója szerint maga Isten szólította fel őt a megadásra.

Bilincsből vitték Vespasianus elé. Megjósolta a tábornoknak, hogy „az egész emberi nem ura” lesz, vagyis a birodalom császára, és majd fia, Titus követi őt a trónon. Ezek igen merész kijelentések voltak 67-ben, de ennek a művelt, görögül tárgyaló zsidó diplomatának a jóslatai végül beteljesedtek.

A MAGÁNYOS KRÓNIKÁS

Apja után valóban Titus következett a birodalmi trónon, ám rövid uralkodás után meghalt, így 81-ben öccse, Domitianus követte. Az új uralkodó azonban Josephusszal nem foglalkozott, neki tökéletesen közömbös volt egy népétől elszakadt, görögül író zsidó sorsa. A krónikás mégis írásra vállalkozott. *A zsidók története* című munkájában a világ teremtésétől a végzetes háború kitéréséig dolgozza fel népének történetét.

Saját népe nem vett tudomást az öregedő renegátról, a klasszikus műveltségű rómaiak nem tudták feledni zsidó voltát, azt pedig különösen nem, hogy ezt a

A szöveg ebben a formában nem származhat Josephustól, mert egy olyan, hitéhez hű zsidó, amilyen szerzőnk volt, sohasem írta le azt, hogy „ő volt a Krisztus”. Ez Jézus messiás voltának elismerése lenne. Órigenész, a görögül író teológus a 200-as években azt állította *Máté evangéliumának* magyarázatában, hogy Josephus tagadta Jézus messiás voltát. Lehet, hogy az idézet egy része Josephustól származik, de egy keresztény másoló belejavított, nem gondolva arra, hogy zsidó írótól ilyen közlés nem származhat.

Az *Ószövetségnek* létezett görög fordítása: *A zsidók történetében* Mózes mind az öt könyvének olyan görög szövege szerepel, amely nem egyezik egyetlen görög

David Roberts: *Jeruzsálem ostroma és elpusztítása a Titus vezette római hadsereg által Krisztus után 70-ben* (1850)

tényt soha sem tagadta. A középkorban keresztény tudósok körében lett népszerű, mivel munkáit a Biblia kiegészítésének tekintették.

A zsidók történetében van egy vitatott részlet, amely Jézusról szól, ezt szó szerint idézem: „Ebben az időben élt Jézus, ez a bölcs ember, ha ugyan szabad őt embernek neveznünk. Ugyanis csodákat művelt, és tanította az embereket, akik szívesen hallgatták az igazságot, és sok zsidót és sok görögöt megnyert. Ő volt a Krisztus. És ámbár főembereink följelentésére Pilatus keresztre feszítette, most is hívek maradtak hozzá azok, akik addig szerették. Mert harmadnap feltámadt, és megjelent közöttük, mint ahogy Istenről küldött próféták ezt és sok más csodálatos dolgot előre megjövendöltek felőle. S még ma is megvan a keresztények felekezete, amely róla vette a nevét.”

szöveggel sem. Ezt a változatot Josephus munkájának kell tekintenünk. Írja is, hogy a jeruzsálemi zsákmányból ajándékot kapott Titustól, Mózes öt könyvének eredeti, héber szövegét tartalmazó könyvet. Ennek alapján fordíthatott.

Életének nem mindig példaértékű fordulatai miatt ma is sokan ellenségesen viszonyulnak szerzőnkhez. Az azonban nem vitatható, hogy számos állami dokumentumot, szerződészöveget pontosan idéz, adatainak hitelességét más forrásból igazolhatjuk. Személyes véleményem, hogy a háborúba a pillanatnyi lelkesedése sodorta, származása és műveltsége alapján Rómához kívánt tartozni.

■ BÓDI EMESE

A szerző latintanár, az *Evangelikus Hittudományi Egyetem Egyháztörténeti Tanszékének* oktatója

Fedezzük fel ünnepeinket!

Beszélgetés Hafenscher Károllyal az egyházi év elfeledett kincseiről

A keresztyénség számára az ünnep a Krisztusra mutató eseménye. Ünnepeinket és vasárnapi ünnepeinket ismerjük és megéljük, de mi van azokkal a napokkal, amelyek a gyakorlatunkban nem azok, de teológiánkból és hagyományunkból adódóan ismét ünnepek lehetnének? „Számos olyan jelképünk van, amely emlékeztet minket az élet igazi, mély titkaira” – fogalmaz az ünnepekkel kapcsolatban dr. Hafenscher Károly. Egyházunk zsinatának lelkes elnökével, az Evangélikus Hittudományi Egyetem tanszékvezető egyetemi tanárával az egyházi év kincseiről beszélgettünk.

– Professzor úr a liturgikakönyvében Nyíri Tamásra utalva *homo festivusnak*, ünneplő embernek nevezi társadalmunk tagjait. Arról is ír, hogy a szekularizált világban a tradicionális és egyházi ünnepek megüresedése érzékelhető, de új ünnepléskultúra kialakulása is megfigyelhető. Mit jelent számunkra az ünnep?

– Ünnepkultúránk az elmúlt évtizedekben jelentősen megváltozott. Ma azok számítanak széles körben igazán ünnepeknek, amik az életeseményeinkkel szoros kapcsolatban vannak – ilyen a születés, esküvő, nyugdíjba vonulás, temetés. Érzékelhető továbbá a ballagáshoz, a diplomaszerezéshez vagy az első munkahelyhez köthető ünnepek vagy a munkával kapcsolatos jubileumok megünneplésének felerősödése is. A keresztyénségben kétezer éves gyakorlat, hogy Isten kinyilatkoztatásával kapcsolatban az ünnepek alkalmak arra, hogy megálljunk, és végiggondoljuk saját és közösségi életünket. Átálunk rádöbbenhetünk, hogy Isten ezeken az életeseményeken és az üdvösségtörténet eseményein keresztül mit mond nekünk. Nagy kihívása az egyháznak, hogy miként tudja a tradicionális ünnepkultúrát a maival találkoztatni. Kérdés, hogy mennyire szabad belelépnünk az új ünnepkultúrába, és ha azt tesszük, akkor meg tudjuk-e tartalommal tölteni az új ünnepnapokat. Ugyanakkor nemcsak az új ünnepekre kell gondolnunk, hanem az elfeledettekre is. A keresztyénség története, azon belül a liturgia története az ünnepek története is. Régen orientációs pontok voltak az ember életében az ünnepek. És nemcsak

azzal, hogy volt egy kis idő magunkra, másokra, Istenre, hanem tartalmukkal berendezték az életet, hogy az ne folyjon szét. Évszázadok során sokat változtak az ünnepeink, voltak, amik fölerősödtek, mások – okkal vagy sajnálatosan, de – feledésbe merültek. Ezeket is érdemes időről időre újragondolni.

– Az egyházi év ünnepei Krisztusra mutatnak. Mit jelenthet ma az egyházi év követése?

– Az egyházi év jelképe egyrészt kör, mert évről évre ismétli a legfontosabb eseményeket, másrészt spirál, mert reméljük, hogy lelki értelemben nem egy helyben toporgást jelent, hanem előremutatást, sőt eszkatologikus távlatot is feltételez. Egyházi ünnepeink olyan gazdagok, hogy évről évre ismételve sem „merülnek ki”, hanem mindig képesek új mondanivalóval gazdagítani az emberi szívet. Elég csak a karácsonyra mint Jézus születésének ajándékára, pünkösdre, az egyház születésének évfordulójára vagy hitünk legnagyobb titkára, a húsvétra gondolni. Az ismétlés ugyanakkor a liturgia dramaturgiai eszköze is, hiszen a ciklikusság elmélyíti bennünk az üzenetet. Úgy, ahogy minden tavasszal elcsodálkozunk a természet megújulásán, még jobban elcsodálkozhatunk húsvét ünnepén, hiszen az emberi élet mulandóságával szemben itt kinyílik az ember perspektívája.

– Hazai evangélikus gyakorlatunkban egyházunk ünnepkincseiből több ünnepet nem vagy csak lokálisan gyakorlunk. Ilyen például a karácsonyi ünnepkörhöz kapcsolódóan István vértanú vagy János apostol ünnepe. Mit kell ezekről tudnunk?

FOTÓ: MAGYARI MÁRTON

– A reformációt követő letisztítási folyamatban sajnos voltak olyan buzózkodások, amiknek a hatására azon ünnepeink is kikerültek a gyakorlatból, amelyek nagy lehetőségeket rejtettek magukban. Túlburjándzóttak a szentek ünnepei, ezeket eleink egyszerűen kivették az ünnepgyakorlatból, mondván, nincsen nekünk szükségünk szentekre. Ugyanakkor a szentek ünnepei között sok bibliai személy is szerepel. Nem szabad elfelednünk, hogy ezek az események is hozzátartoznak a mi életünk meghatározottságához. Ilyen például István vértanú ünnepe, december 26., ami lehetőség arra, hogy az élet ünnepét követően – amikor Isten emberré lett – ne feledkezzünk meg arról, hogy az áldozatok árán is Krisztusra találhatunk. De Keresztelő János születésnapja, június 24. vagy Pál apostol megtérésének ünnepe, január 25. is fontos. Utóbbi az egész keresztyénség szempontjából döntő eseményre emlékeztet, ezért az ökumenikus imahét is erre az időszakra van időzítve...

– Kevésbé ismert ünnepeink közül a Jézus édesanyjához, Máriához is köthető ünnepekkel kapcsolatban van talán a legtöbb fenntartásunk.

– Mi nem Máriát imádjuk, nem hozzá imádkozunk, de látnunk kell, hogy az Úristennek Mária egészen különleges eszköze volt. Nem véletlen, hogy Luther Márton az egyik legfontosabb teológiai munkáját a *Magnificatról*, Mária énekéről írta, és Jézus anyját a keresztyén életnek és az egyház példájaként említette. Gondoljunk Máriának a kánai menyegzőn elhangzott legnagyobb prédikációjára: „Bármit mond nektek, tegyétek meg!” [Jn 2,5b] Mária itt Jézusra mutat. A bibliai Mária-események – amelyek az üdvösségtörténet fontos részei – úgy váltak ünneppé, hogy valójában Krisztus-ünnepek voltak. Krisztus fogantatásáról – március 25. –, születéséről – december 25. – sem beszélhetünk Mária személye nélkül. Jézus bemutatása a templomban, ennek a napja, február 2. sem Mária-ünnep, hanem arra emlékeztet: Jézus nem azért jött, hogy eltörölje a törvényt, hanem hogy betöltse. Ezek az ünnepek mégis kikerültek az evangélikus gyakorlatból. Az utóbbi időben néhány kísérletet tettünk arra, hogy jelezzük ezeket a Máriával is kapcsolatos, de kimondottan bibliai alapú Krisztus-ünnepeket, de széles körben még nem terjedt el ezeknek a gyakorlása.

– Az idei bibliaolvasó *Útmutatót* lapozva többeket mégis meglepett, hogy olvasható benne Jézus fogantatásának ünnepe is.

– A *Liturgikus könyvben* jó néhány bibliai személy ünnepét közöltük mint evangélikus ünnepet. Jézus fogantatásának napját a felekezetek közötti érzékenység miatt nem emeltük be ezek közé, mivel katolikus testvéreink ezt kimondottan Mária-napként, Gyümölcsoltó Boldogasszony napjaként ünneplik. Valójában itt másról van szó: Gábiel angyal bejelentései, hogy Mária gyermeket fogant a Szentlélek által. Enélkül nincsen inkarnáció, így ez az ünnep Jézus valóságos ember és valóságos Isten létéről szól. A 2021-es bibliaolvasó *Útmutatóba* magánkísérletként került be mint az örömhírvétel ünnepe. Ilyen elnevezés nincs, inkább a svéd és a finn evangélikus egyház által használt „Jézus fogantatásának bejelentése” a helyes. Váratlan volt, hogy ez így előbukkant, mert nem voltunk rá felkészülve. Ugyanakkor a Bibliára figyelő ember rájön, hogy egy-egy ilyen ünnep

MÁRIA A GYERMEKKEL MOZAIKIKON A KORAI 13. SZÁZADBÓL, AZ EGYIPTOMI SZENT KATALIN-HOLOSTORBAN

mögött valójában Krisztust tudjuk ünnepelni. Ma, amikor nagyon fontos a család, a magzat és a gyermek védelme, akkor ennek az ünnepnek egészen különleges mondanivalója lehet...

– Nem említettük még az angyalok ünnepeit.

– Ilyen például Szent Mihály ünnepe, szeptember 29. Mihály arkangyalról *Júdás levelében* és a *Jelenések könyvében* is olvassuk, fontos bibliai szereplő. Az angyalok által a kozmikus küzdelem, a rossz elleni harc úgy jelenhet meg előttünk, hogy meglássuk: Istennek vannak küldöttei, akik segítenek minket a rossz elleni küzdelemben.

– Hogyan lehetne a bibliai alapú „elfeledett ünnepeinket” újra közkinccsá tenni?

– Ha egy régvolt és teológiailag helyes ünnepet újra fel akarunk fedezni, akkor azt szükséges bevezetni. Átgondolni, hogy miért volt ünnep, miért volt vele szemben esetleg ellenkezés, milyen torzulások okozták, hogy eltűnt ünnepgyakorlatunkból. Mindenképpen jó bibliaórákon, sorozatokban, cikkekben gondolkodnunk ezekről. Időt és lehetőséget kell adni ahhoz, hogy az emberek jobban megismerjék ezeknek az ünnepeknek a belső titkait, értékeit. Az is jó, ha az istentisztelet bevezető köszöntésében a lelkész elmondja, hogy milyen ünnep volt a héten, és miért fontos ez az egyház számára. Ezáltal is elkezdődhet az ünnep megismertetése.

■ GALAMBOS ÁDÁM

FOTÓ: WOLFGANG HASSELMANN / UNSPLASH.COM

Európai összefogás a beporzók védelmében

Körkép egy civil kezdeményezésről

Mentsük meg a méheket és a gazdákat! elnevezéssel európai polgári kezdeményezés indult útjára 2019 januárjában. A megfelelő számú aláírás összegyűjtését megcélzó európai uniós állampolgárok azt szeretnék elérni, hogy az Európai Bizottság támogasson egy olyan méhbarát mezőgazdasági modellt, amely lehetővé teszi, hogy a gazdák és a természet harmóniában éljenek. A kampány magyarországi koordinátora, a Magyar Természetvédők Szövetsége ez év április 19-én sajtóközleményben jelentette be: magyar részről összegyűlt a szükséges tizenötezer-hétszázötven aláírás. Ezzel Magyarország lett a hatodik európai uniós tagállam, amely teljesítette az európai polgári kezdeményezésekre vonatkozó feltételeket. Összeállításunkban nemcsak a hazai szervezőket kérdeztük meg a kezdeményezés háttéréről, hanem az érintett méhész-, illetve mezőgazdászszakma képviselőinek véleményére is kíváncsiak voltunk, míg a teremtett világ védelmében megszólaló teológussal a Szentírás szavait idéztük fel.

A méhek napján, április 30-án az agrár-tárca minisztere, Nagy István – aki maga is méhészkedik – a Facebook-oldalán felhívta a figyelmet a jól ismert tényre: „Méhek nélkül nincs élet. A globális élelmiszer-termelés hetvenhat százaléka függ a házi- és vadméhfajok beporzásától.” S hogy a mézet már a kőkori ember is szívesen fogyasztotta, annak bizonyítéka az a körülbelül tízezer éves, „mézvadászt”

ábrázoló barlangrajz, amelyet Spanyolország területén, az úgynevezett Pókok barlangjában találtak.

SZOMORÚ SZÁMOK

Az európai civil kezdeményezés egyik fontos követelése, hogy a gazdák megfelelő támogatást kapjanak a beporzóbarát gazdálkodásra való átálláshoz. Miért vált ennyire sürgetővé a téma? – tettük fel

a kérdést Fidrich Róbertnek, a Magyar Természetvédők Szövetsége program-vezetőjének.

„A természet pusztulásáról, a biológiai sokféleség csökkenéséről már az elmúlt évtizedekben is nagyon sok negatív tapasztalatunk volt, egyre több tanulmány szól a különféle fajok kihalásáról – kezdte válaszát. – A megfigyelések éves szinten tíz és negyven százalék közé

teszik a rovarok pusztulási arányát. Egy idén megjelent tanulmány a vadméhek esetén huszonöt százalékos csökkenésről számolt be.”

A programvezető ennek okát nemcsak az éghajlatváltozásban, hanem – nemzetközi tanulmányokra hivatkozva – az intenzív nagyüzemi mezőgazdaság jelenlegi módszereiben látja. „A *Mentsük meg a méheket és a gazdákat!* európai polgári kezdeményezésnek az egyik fő célja a szintetikus növényvédő szerek használatának kivezetése az Európai Unió mezőgazdaságából 2035-ig. A mérgezőbb, a méhekre és az emberek egészségére is veszélyes növényvédő szereket még előbb, 2030-ig be kellene tiltani, de legalábbis a felhasználásukat drasztikus mértékben csökkenteni” – mutatott rá Fidrich Róbert.

Emellett fontos teendőnek látja az állatok természetes élőhelyeinek visszaállítását, különös tekintettel a mezőgazdasági művelés alatt álló területekre, mert globális szinten nagymértékben csökken a biológiai sokféleség. „Jelenleg a vegyszerhasználaton túl az egyik legalapvetőbb probléma, hogy hatalmas monokultúrákban műveljük a mezőgazdasági területeket. Sokszor több hektár összefüggő, egyetlen fajból álló területtel találkozhatunk, számos helyen megszűnt a táj mozaikossága. Ezáltal sok beporzó állat elveszítette az élőhelyét, illetve

táplálékhoz is kevésbé jut. Ezért is lenne fontos, hogy mezővédő erdőszávokkal és nitrogéntartalmú pillangós növényekkel tegyük változatosabbá a mezőgazdasági területeinket” – tette hozzá a természetvédő szakember.

TISZTÁTALAN MÉH – ÁLDOZATI MÉZ

A Szentírás több helyen említi a méheket és a mézet. Hogy miként, arról Szűcs Kingát kérdeztük. Az Evangélikus Hittudományi Egyetem Vallás- és Társadalomtudományi Tanszékének tanársegéde, a Magyarországi Evangélikus Egyház Ararat Teremtésvédelmi Munkacsoportjának tagja idén márciusban védte meg *Növényi etika és teológia* című doktori disszertációját.

„A *Mózes harmadik könyvének 11. fejezetében* leírtak alapján a méh kultúsan tisztátalan állat, bár a szövegben konkrétan így nincs nevesítve – mutatott rá a teológus. – Mivel a kisebb szárnyas állatok közül csak a négy lábúak és húsos combúak elfogyasztása volt megengedett, csupán feltételezhetjük, hogy a hatlábú méhek is a tisztátalan állatok közé tartoztak. Ezt támasztja alá az is, hogy bizonyos tulajdonságai a tisztátalansághoz köthetők: ha valakinek például a csípés után elgennyesedik a sebe – azon az éghajlaton ez gyakran előfordul –, akkor már tisztátalanná válik. ▶

Fidrich Róbert

Szűcs Kinga

A méz ellenben nemcsak ehető – folytatta Szűcs Kinga –, hanem az áldozati kultuszban is szerepelt: fel kellett ajánlani, mint minden más megtermelt javat. Ez ugyan ellentmondásosnak tűnhet, hiszen az ókori Palesztinában elsősorban a vadmézet ismerték és gyűjtötték, a régészeti leletek azonban megerősítették, hogy a méhészet ismert mezőgazdasági tevékenység volt.”

Az egyetemi oktató arra is felhívta a figyelmet, hogy bár a „méh” mindössze ötször fordul elő az Ószövetségben állatnévként, tízszer női névként, az általa termelt méz azonban sokkal hangsúlyosabb szerephez jut a Szentírásban. „A »méz« szó a növényekből készített szirupra is vonatkozik, illetve a méz ajándékként vagy csereárúként is szolgált. Az Isten áldására, a bőségre utaló leírásokban a »méz« szóhoz gyakran párosul a »tej«, így a »tejjel-méz« szókapcsolat a túlcserülő termékenységet, az élet megvalósulásának gazdag lehetőségeit, a megígért üdvösséget jeleníti meg.”

VONZÓ NEKTÁRILLAT

Az ember káros beavatkozásainak következtében sajnos nem mondhatjuk, hogy a beporzók jelenleg „tejjel-méz« folyó” Kánaánban élnek. A tapasztalatairól kérdeztünk egy méhész szakembert, Szlávik-Orvos Máriát, a Göndöcs Benedek Mézlovagrend utazó nagykövetét.

„Ezeknek a kis állatoknak a szervezete nem tudja tolerálni a nagymértékű hőingadozást. Gondot okoz, hogy már nincsenek hideg telek, pedig nekik szükségük van arra, hogy összehúzódjanak, ledermedjenek. Kora tavasszal a repce az első olyan növény, amely jelentős nektárt ad. A méh pedig annyira ki van éhezve, annyira vonzza az illat, hogy képes kétszer nagyobb távolságra is elrepülni, mint korábban. Ha azonban közbejön egy hideg zápor, nem jut vissza a kaptárba” – mondta a Békéscsaba és Vidéke Méhészegyesület elnöke.

Ő is fontosnak tartja a monokultúrák vezető szerepének csökkentését. „Magyarországon főleg repce- és napraforgótablák vannak, amelyek a méheknek monokultúrát jelentenek. Ez olyan, mintha mi hónapokon keresztül csak egyféle ételt ehetnénk, majd a következő pár hónapban kizárólag egy másikat. Ha a gabonátblákba virágzó sávokat, a dűlőutakra kökénybokrokat, illetve megművelt földterületek szélére mezővédő fasorokat telepítenénk, azzal nemcsak a beporzó rovaroknak tennénk jót, hanem a madaraknak és vadaknak is bűvőhelyet, költőhelyet biztosítanánk.”

A vegyszerek használatával kapcsolatban Szlávik-Orvos Mária kifejtette: „Megértjük a gazdákat, hiszen nekik az az érdekük, hogy minél több termésük legyen. Tisztában vagyunk azzal is, hogy

Szlávik-Orvos Mária

nem szabad csak méhészeti szempontokat szem előtt tartani, mert ha például minden második nap esik az eső, a gomba terjedni fog, az ellen pedig csak a permetezés segít. Fontos lenne azonban, hogy a gazdák tartsák be a méhkímélő permetezés elvét, vagyis csak napkelte előtt és napnyugta után permetezzenek, illetve csak méhkímélő szereket használjanak. Ha a méhek belerepülnek a permetfelhőbe, vagy akár csak átrepülnek egy frissen permetezett tábla felett, megzavarodnak, és nem találják vissza a kaptárba. Az is előfordul, hogy a maguk-

FOTÓK: MAGYARI MÁRTON

kal hozott ismeretlen illat miatt a többiek nem engedik be őket. Sok rossz tapasztalatom van ezzel kapcsolatban.”

GAZDÁLKODÓSZEMMEL

Kíváncsiak voltunk, miként vélekedik minderről a „másik oldal”, ezért megkerestük Mátrai Zoltánt, az Agrotrend médiacsoport vezetőjét, az Év Agrárembere díj fő szervezőjét, a Somogy-Zalai Evangélikus Egyházmegye felügyelőjét.

„A földművelés szakma. Élharcosa vagyok annak, hogy csak olyan emberek foglalkozhassanak növények természetével, akiknek megvan hozzá a kellő végzettségük – emeli ki beszélgetésünk elején. – A méheknek és a természetnek a legnagyobb barátja a gazdászember, hiszen ebből él. Elég felháborító azt gondolni, hogy egy gazdálkodó azért permetez, mert nincs jobb dolga, vagy hogy a méheket irtsa. A méhek nélkül nincs élet. Azonban a növényvédelem olyan a kórokozók által megtámadott növénynek, mint nekünk a gyógyszer vagy adott esetben a vitamin. Ehhez pedig csak a hatóság által engedélyezett szereket használjuk. Természetesen lehet növényvédő szer nélkül is gazdálkodni – számos jó példa van erre hazánkban is –, ez azonban sokkal kisebb termésátlagot eredményez, és az élelmiszer árának emelkedésével jár.”

Hazánkban – csakúgy, mint a többi európai uniós országban – állami támogatás jár a földművelés költségeihez. Ez azonban terménydiverzifikációra kötelezi a gazdákat. „A tíz hektár fölötti szántóterületen gazdálkodóknak adott évben legalább két különböző növénykultúrát kell termesztelniük – magyarázza ennek jelentését Mátrai Zoltán. – Harminc hektár felett pedig legalább háromféle növényfajtát kell vetni. Mindez az úgynevezett zöldítés érdekében történik, így például nemcsak gabonanövény, hanem, teszem azt, lucerna is terem egy-egy gazda földterületén.”

A mezőgazdász szakember maga is támogatja a mezővédő erdősávok telepítését, ugyanakkor felhívta a figyelmet az ezzel kapcsolatos hátrányokra is. „Ezek a fasorok nemcsak a madarak és a vadak élőhelyei, hanem sajnos a kártevőkéi is. Az enyhe telek és a gyakran párás időjárás kifejezetten kedvező a számukra. A szabályozások értelmében nem használhatunk megfelelően erős szereket ellenük, ezért sokszor a kártevők – bizonyítottan – a fasorokból támadják meg a vetett növényt.”

FOTÓ: JOSEPH NORTHGUTT / UNSPLASH.COM

A maga is aktívan gazdálkodó Mátrai Zoltán zárszóként elmondta: „Minden gazdásztársam örülne, ha ökológiai módszerekkel tudnánk földet művelni.

FOTÓ: MÁTRAI ZOLTÁN ARCHÍVUMBÓL

Mátrai Zoltán

Negyedannyiba kerülne, és kevesebb munkával járna. Azt viszont igazságtalannak érezzük, hogy míg az unión belül szigorú szabályozásnak kell megfelelniük a földműveseknek, az unión kívülről behozott élelmiszertermékekre sok esetben nem vonatkoznak ezek a szabályok. Ezt a kérdést is globálisan kellene kezelni.”

JÓ GYAKORLATOK

A méhek és a beporzók védelmében hazánkban is számtalan jó gyakorlat létezik. Három évvel ezelőtt indult útjára a beporzók napja elnevezésű kezdeményezés, amelyet azóta is minden év március 10-én megtartanak határon innen és túl. Ennek keretében többek között

virágültetéssel, méhbölcső- és rovarszálló-telepítéssel igyekeznek a résztvevők a vadon élő beporzók kedvére tenni. Nemcsak európai nagyvárosokban egyre gyakoribb, hogy nagy épületek – így például a berlini dóm vagy a párizsi Grand Palais – tetejére méhkaptárokat telepítenek, de hazánk fővárosában is. Nagy István agrárminiszter tavaly költöztetett először méheket az Agrárminisztérium Kossuth téri épületének erkélyére.

A világon hazánkban alakult először mézlovagrend. A 2003 novemberében ünnepélyes keretek között Baján létrehozott szervezet a magyar – ezen belül különösen a bácskai – mézféleségek, méhészeti termékek reklámozását, a kulturált mézfogyasztás terjesztését, a méhészeti hagyományok ápolását, az egészséges táplálkozás elősegítését, a természet szeretetét, óvását tekinti fő célkitűzésének. Azóta Magyarországon további tizennyolc mézlovagrend alakult, de határon kívül is találkozhatunk e nemes ügy képviselőivel.

Egyházunkban az Ararát teremtésvédelmi munkacsoport minden közöset hív a „Műveld és őrizd!” evangélikus egyházi teremtésvédelmi programba. A résztvevők önkéntes alapon – lehetőségeikhez mérten – vállalkozhatnak az ajándékba kapott világ megőrzése érdekében. Bármilyen apró kezdeményezéssel érdemes bekapcsolódni, akár az imádság szolgálatával, akár faültetéssel vagy teremtés heti programok szervezésével szeptemberben. Bővebb információ a Meet.lutheran.hu honlapon olvasható.

■ BODA ZSUZSA

Minden kudarc újabb lehetőség

Beszélgetés Boronkay Péter paratriatlonistával elfogadásról, versenyszellemről, ökumenéről

A többszörös világ- és Európa-bajnok magyar paratriatlonista bal alkar nélkül született, de ma már hálás ezért az állapotért. A sport mellett kiemelten fontos számára, hogy életével jó példát tudjon adni azoknak a most felnövő fiataloknak, akik nehézségekkel küzdenek. A kezdeti megpróbáltatásokról, ifjúkori önértékelési problémákról, személyes hitéről és jövőbeli terveiről kérdeztük Boronkay Pétert.

– Egy interjúban úgy fogalmazott: mondhatni, csak előnye származik abból, hogy a bal alkarja hiányzik. Mit értett ezen?

– Elsősorban azt: szerencsés vagyok, hogy így születtem, mert ennek az állapotnak csak köszönhetek. A sport által megtanultam elfogadni ezt és magamat. Azt tapasztalom, hogy a most felnövő generációnak az önelfogadás óriási probléma. Főleg a közösségi média – Facebook, Instagram – világában: azt gondoljuk, hogy akkor leszünk sikeresek, ha izmosak, szépek, hibátlanok vagyunk.

– Mennyiben más az ön tapasztalata ezzel kapcsolatban?

– Én még nem ebben a világban nőttem fel. Harmadik gyerekként jöttem vi-

lára, két nővérem van. Születésemkor édesapám nem volt jelen, s izgatottan érdeklődött édesanyámtól felőlem. „Fiú”

– mondta édesanyám, majd hozzátette, hogy van egy kis gond. „Mi az?” – kérdezett vissza édesapám. „A gyerekeknek hiányzik az egyik keze.” Két másodperces csönd után apám rávágta, hogy „jól van, akkor este nyolcra bent vagyok”. Körülbelül ennyire érdekelte a dolog, soha nem kaptam megkülönböztetést a részükről, ugyanazt a nevelést kaptam, mint a két ép nővérem. Ha elestem, egészen egyszerűen hagyták, hogy én álljak fel, saját magam tapasztaljam meg, milyen az. Ebből lett egy normális, kiegyensúlyozott – ha szabad így fogalmaznom –, erős személyiség,

egy kiforrott felnőttlét. Nem nagyon van olyan dolog, amit nem tudok megcsinálni. Bevallom, kötelet mászni azért nem tudok, de hála a Jóistennek, a hétköznapi életben nem is kell, nem a dzsungelben vagyunk, meg a lólengés sem az én területem, de azt sem kell...

– Mit adott még önnek ezeken túl a sport?

– A sportnak köszönhetem, hogy bejártam az egész világot, ráadásul nagyon sok barátságra is szert tettem. Az összes kontinensen voltam már vagy edzőtáborozni, vagy versenyezni. Az Északi- és a Déli-sarkon még nem jártam, de ígérem, ha ott lesz valamilyen triatlonverseny, akkor onnan is előben fogok jelentkezni.

– Hogyan kezdett sportolni?

– Mint a legtöbb triatlonos, én is úszóként kezdtem a pályafutásomat. Hat-hét éves koromban kezdtem el úszni, elsősorban gyógytornász javaslatára, azt mondta, ez kell ahhoz, hogy erősödjön a bal kezem is. 2006-ig versenyszerűen úsztam. Többször voltam a válogatott tagja úszóként is, sok érmet szereztem több számban is, de valahogy éreztem, nem ez az én utam. Így fordultam a triatlon felé. A mellettünk lévő pályán úsztak a triatlonosok, és nekem nagyon tetszett az úzás mellett a kerékpározás, a futás és az is, hogy mindez a szabad ég alatt zajlik. Épek között edzhettem, mind a három sportban az épek között versenyezhettem, versenyezhetek, ez egy olyan pluszt adott, egy olyan motívációt, hogy folyamatosak voltak a sikerek.

– Miként fogadták a kortársai, az edzőtársai?

– Nem volt különösebb probléma. Gyerekként már eleve sérültek között tanultam meg úszni. A későbbiekben, amikor elkezdtem az épek között a korosztályomban versenyezni – az úszóknál nem korosztály, hanem eredmény szerint vannak a futamok, van egy nevezési rajtidő, az én

nevezési időm tizenhét-tizennyolc évesen az akkori tizenegy-tizenkét éves korosztályú gyerekekével egyezett meg –, mindenki nézett, hogy ott áll a futamban egy nagy ló gyerek. Egy alkalommal nézték a többiek a rajtlistát, és valaki megjegyezte, milyen öreg vagyok. Ott álltam pont a srác mögött, hallottam, megkocogtattam a vállát, és mondtam neki: „Figyu már, öcsi, én így úszok.” Ő meg: „Jaaa...” Egyébként nagyon jól fogadtak mindig, soha semmilyen hátrány, megkülönböztetés nem ért. Talán a kisgyerekkor velejárája, hogy csúfolják az embert, így persze engem is csúfoltak a kezem miatt. De mást meg azért csúfoltak, mert vörös vagy vékony vagy duci vagy kerekesszékes... engem éppen a kezemmel találtak meg. Erre is volt válasz: ha azt mondták, félkezesű, akkor rávágtam, hogy felesűz. Aztán jöttek az eredmények, jöttek az érmeik, nőtt az önbizalom, onnantól kezdve mindenki az én haverom akart lenni. A kamaszkorban, az első csajozások időszakában volt, hogy amikor egy lányt elhívtam randizni, és kosarat kaptam, azt gondoltam, biztos azért, mert nincs kezem, és ez nem tetszett neki. Arra persze nem gondoltam, hogy esetleg nem vagyok olyan jóképű, vagy csak nem jövök be neki...

- A szülei mennyire támogatták a sportban?

- Édesapám atléta volt, a nővéreim szintén atletizáltak amatőr szinten. Szabad kezet kaptam tehát, azt csinálhattam, amit szerettem volna. Az érettségi előtt, amikor a továbbtanulásról kellett dönteni, azt gondolták, hogy biztos a testnevelő tanári vagy az edzői pályát fogom választani, aztán meglepetten fogadták, hogy szociális munkásnak akarok menni. Valahogy a segítő szakma mindig érdekelt, megtalált.

- Ez a fajta érzékenység az, ami miatt a fiatalok önértékelési gondjai is foglalkoztatják? Mit tudna nekik mondani?

- Nagyon nehéz világban élünk. A médiában, az Instagramon az a látszat, hogy mindenki szép, okos, művelt és gazdag. A valóságot azonban nem látjuk emögött. A sport területén biztosan mindenki találkozott már azzal a képpel, hogy a jéghegy csúcsát látni, a sikert, de ami alatta van, ami a sikerhez vezet – az alázatot, a kitartást, a szenvedést, a sok munkát –, azt nem. Sokszor torz kép alakul ki a fiatalokban, a rövidebb utat választják, nem a kemény munkával telít. A legfontosabb, hogy saját magunkkal legyünk békében, mert ha nem tudjuk magunkat elfogadni,

akkor a környezetünk sem fog. Ahogyan már mondtam, a fiataloknál ezt látom: magukat nem tudják elfogadni. Mindenféle trendet, stílust követnek, akár olyat is, ami nem áll közel hozzájuk, egész egyszerűen az adott társadalmi rétegnek, egy adott korosztálynak akarnak megfelelni. Ez olyan frusztrációt okoz bennük,

FOTÓK BORONKAY PÉTER ARCHIVUMÁBÓL

ami később kihathat a munkájukra, párválasztásukra is. Ezért tartom fontosnak azt, hogy elsősorban saját magunkat tanuljuk meg elfogadni.

- Az elmúlt időszakban a járvány következményei a sportolók életét is megnehezítették. Ön milyen sporteseményen tudott részt venni?

- Tavaly kevés verseny volt, nemzetközi verseny egy sem, és én arra kértem a Jóistent, hogy egy olyan versenyen azért tudjak indulni, ahol a nyolc-kilenc hónapos kisfiammal együtt befuthatok a célba. Ez volt az álmom. Megvalósult: szeptemberben egy triatlonversenyen a cél előtt a feleségem, Kata átadta a kisfiunkat, és befutottam vele. Óriási élmény volt.

- Az interjú előtt említette, hogy ön katolikus, felesége evangélikus. Hogyan éltek meg a családban az ökumenét?

- Tulajdonképpen minket a hit hozott össze. Ez egy olyan kötelék, egy olyan megfoghatatlan lánc, amit előtte soha nem tapasztaltam meg senkinél. Őszinte hittel megélt szerelemre, kapcsolatra vágytam, olyanra, amelyet mellette találtam meg, és ezt a Jóistennek köszönhetem. Azt gondolom, a hit segített abban, hogy megtaláljuk a közös utunkat. Egyébként egyszer evangélikus istentiszteletre, máskor katolikus misére megyünk, de a pandémia alatt elő-

fordult, hogy református gyülekezet áhítatába kapcsolódtunk be online.

- Milyen versenyre készül most?

- A szűk távlat a tokiói paraolimpia, de biztosat nem tudunk. A világbajnokságunk május elején elmaradt, de vannak még olyan pontgyűjtő kvalifikációs versenyek, amelyeken részt kellene venni. Nem gör-

csölök ezen, kicsit más lett a prioritás, mint Rio előtt 2016-ban. Oda már csak a megváltó Krisztus szobra miatt is szerettem volna eljutni. Felemelő, meghitt alkalom volt, kétszer is ott állhattam Jézus lábánál. A külföldi versenyek esetében általában négy-hat héttel az esemény előtt tudjuk meg, hogy törlik-e, vagy sem. Júniusban lesznek még kvalifikációs versenyek, de már jeleztem a Magyar Triatlonszövetségnek, hogy június második felében nem szeretnék menni, mivel születik a második gyermekünk. Ez sokkal fontosabb feladat számomra. Apaként itthon a helyem.

- Végezetül ha egy mondatban kellene összefoglalnia az életfilozófiáját, mi lenne az?

- Örömet találni a szenvedésben. Mert minden helyzetből van kiút, minden kudarc és veszteség egy újabb lehetőséget hoz, és mindig meg lehet találni a pozitív oldalát az adott helyzetnek. Ebben a járványban is van pozitív: többet tudtunk a családdal lenni, többet a gyerekekkel, vagy többet tudtunk saját magunkkal foglalkozni. Talán az elmélyülés időszaka is lehetett ez. Talán majd kicsit változni fog a világ, ha a pandémiának vége lesz, és továbbra is jobban fogunk figyelni egymásra, én ebben bízom.

■ CSÜRY CSABA

A vallásközi párbeszédnek nem kell önfeladással járnia

Még egyszer a berlini „temegógáról”

Az *Evangelikus Élet* idei március 21–28-i és május 2–9-i számában olvashattunk véleményeket arról, helyes-e, elfogadható-e, hogy Berlinben az Egy(ség) Háza néven közös fedél alatt tervezik a három nagy monoteista világvallás istentiszteleti helyiségeinek építését (Homoki Pál: *Isten, Allah, Jahve – „egyre” megy? Vélemények a berlini „temegógáról”*; Galambos Ádám: *Önfeladás vagy megerősödés? A House of One másik olvasata – Válasz Homoki Pál véleménycikkére*; Garádi Péter: *A megosztó kereszt – Válasz egy cikkre és válaszcikkre*).

A Dialógus Platform Egyesület Szigeti Jenő professzor, elnök (1936–2020) vezetésével 2017. február 2-án konferenciát szervezett a tervről a Párbeszéd Házában. Erre én is meghívást kaptam, és rövid előadást tartottam *A világethoszprojekt – igazság és közös elvek* címmel, amely a mai napig megtekinthető a *YouTube-on [Dr. Szentpétery Péter előadása – House of One – Egység Ház Konferencia címmel – a szerk.]*. Más vallások istenkeresését, a szívbe írt törvényt (Róm 2,15) és az arany szabály egyetemességét becsülnünk kell, még ha keresztényként nyilván sok mindennel nem értünk, nem is érthetünk egyet. Sem pró, sem kontra nem foglaltam állást a berlini projekttel kapcsolatban, azt viszont hangsúlyoztam, hogy bármennyire szép és szükséges a közös pontok keresése, az együttműködés az élet különböző területein, az igazság kérdése nem kerülhető meg, és az igazság nem a követőinek számától függ.

A konferencián a kezdeményezők között Kadir Sanci, az érintett imám is jelen volt, és előadást tartott. Ő a mérsékelt török gülenista irányzathoz tartozik. Fethullah Gülen vallástudós, író, költő az iszlám reformjának kiemelkedő képviselője 1999 óta az Egyesült Államokban él. Sikrasszál a vallások közötti párbeszédért az egyetemes emberi értékek, mint a szeretet, a tisztelet, a tolerancia, a megbocsátás, a könyörület, az emberi jogok, a béke, a testvériség és a szabadság erősítéséért. (Részletesen:

Helen Rose Ebaugh: *A Gülen-mozgalom – Egy a mérsékelt iszlámban gyökerező mozgalom szociológiai elemzése*, L'Harmattan Kiadó, 2018; röviden: Szigeti Jenő: *Fethullah Gülen, a párbeszéd apostola, Vallástudományi Szemle*, 2016/3., 65–80. o.) Recep Tayyip Erdoğan török elnök mindmáig Fethullah Gülent vádolja az ellene szervezett 2016-os puccskísérelt szellemi vezetésével. A berlini projekttel szemben azt is fel szokták hozni, hogy a németországi törökök túlnyomórészt Erdoğan hívei, így Sanci imám nem igazán a képviselőjük.

Budapestről nem tudtam és nyilván ma sem tudom eldönteni, hogy a konkrét projekt mennyire életképes. Hasonló kezdeményezést szabadon, akadálymentesen egy iszlám országban sokkal nehezebb lenne elképzelni, bár azért ne zárjuk ki teljesen. Dobó József-nével együtt *[olvasói levele Néhány mondat a „temegógához” címmel a május 2–9-i számban jelent meg – a szerk.]* persze nem tudunk nem gondolni a nagyrészt iszlám országokban folytatott keresztényüldözésre.

A békére, szeretetre, tiszteletre stb. törekvés közben is teljesen indokoltnak kell tartanunk Homoki Pál – költői – kérdését: „Isten, Allah, Jahve – »egyre« megy?” Már az elemi logika alapján is azt kell kérdeznünk: ugyan miért várja el ugyanaz az Isten, hogy egymást kizáró tanításokat egyformán helyesnek tartva hirdessenek róla? Hadd tegyem hozzá, amit velem együtt Garádi Péter sem tart helyénvalónak: „Sokféle út vezet Istenhez, és mindegyik jó.” Hiszen akkor miért éppen azon az úton megy hozzá valaki, amelyiken megy, és miért nem egy másikon?

Galambos Ádámmal pedig egyet kell értenünk abban, hogy amennyiben a vallásközi párbeszéd önfeladást jelent, az arra utal, hogy nem vagyunk biztosak a saját hitünkben. Nyugat-Európában a gyülekezetek megszűnése miatt önként

és dalolva lesz templomoknak az a sorsa, amelyhez az egykori Szovjetunióban durva erőszakot kellett alkalmazni. Márciusban nálunk is sok helyen hírt adtak Jakob Wirénnek, a svéd érseknő teológiai titkárának könyvéről (*Att ge plats för den andre? – Helyet teremteni a másoknak?* Verbum AB, Stockholm, 2021), amelyben azt írja, hogy Mohamedet a keresztényeknek is el kell fogadniuk prófétájuknak a vallási párbeszéd részeként, mivel azt hirdette, hogy csak egyetlen Isten van. „Ami a próféta fogalmát illeti, az egészen nyitott. Jézus feltámadása után is voltak próféták, nem csak az Újszövetségben.” A kérdés ezek után már „csak” az, hogy cserébe a muszlimoknak mit kellene elfogadniuk Jézussal kapcsolatban, szintén „a vallási párbeszéd részeként”.

A Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsának 2010 óta működő Vallásközi Dialógus Bizottságában egy percig sem gondolunk önfeladásra, hitünk takargatására, amint a honlapon szereplő beszámolókból is, különösen azok utolsó mondataiból remélhetőleg kiderül. Lelkészavatási meghívómra 1980-ban Ézs 45,21c-t (*„Nincs más Isten rajtam kívül, igaz és szabadító Isten nincsen rajtam kívül”*) és ApCsel 4,12-t (*„...nincsen üdvösség senki másban, mert nem is adatott az embereknek az ég alatt más név, amely által üdvözülhetnének”*) választottam, az azóta eltelt több mint négy évtized pedig csak megerősített a választás helyességében. A vallásközi párbeszéd arról szól, hogy a személyes találkozást, beszélgetést, ismeretszerzést a legjobb, legszínvonalasabb szakirodalom sem pótolhatja. Aki vallásokkal (is) foglalkozik, annak természetesnek kell tartania, hogy ne elégedjék meg sztereotípiákkal, hanem minél több információt szerezzen első kézből.

A vallásközi elnevezés annyiban elfogadható, hogy a kereszténység fenomenológiaiag mindenképpen vallás, hiszen

FOTÓ: DROMEDÁR.SK

Az isztambuli Hagia Sophia egykori ortodox keresztény székesegyház, majd mecset 1934 óta múzeumként működött – a török vezetés 2020-ban újból mecsetté nyilvánította, az első nagymít tavalý július 24-én tartották

mindazokkal a jegyekkel rendelkezik, amelyek a vallás fogalmához társulnak. Ettől még igaz, hogy a Megváltó nem tud és nem fog a vallásalapítók sorába beállni, hiszen egyedül ő a *Küriosz* (Fil 2,11). Ezért viszont azt már nem tudom elfogadni, ha keresztények más vallások képviselőivel egy helyen sorban vagy egyszerre imádkoznak, ki-ki a „maga” istenéhez, felettes hatalmához. Az igazsághoz persze hozzátartozik, hogy tavaly október 20-án az Assisi folytatásaként a Szent Egyed Közösség által Rómában rendezett harmincnegyedik béketalálkozó a keresztények külön imádkoztak.

A Hittani Kongregáció *Dominus Iesus* kezdetű nyilatkozata Jézus Krisztus és az egyház egyetlen és egyetemesen üdvözítő voltáról 2000-ben jelent meg, a kongregáció prefektusa Joseph

Ratzinger, a későbbi XVI. Benedek pápa volt. Ebben olvashatjuk: „Az Egyház folyamatos missziói igehirdetését napjainkban relativista elméletek veszélyeztetik, amelyek nemcsak de facto, hanem de iure (elvileg) is igazolni akarják a vallási pluralizmust.” A második vatikáni zsinat *Ad gentes* határozatára utalva kijelenti, hogy a küldetés a népekhez „a vallásközi dialógusban is »ma éppúgy, mint mindig, szükséges és fontos.«” Továbbá: „A dialógus föltételezte egyenrangúság (*paritas*) a felek személyi méltóságára vonatkozik, nem tanításuk tartalmára, még kevésbé az emberré lett Isten, Jézus Krisztus és a többi vallásalapító közötti egyenlőségre.” Az ebben leírtakat nem helyezték hatályon kívül. Más, amúgy teljesen ökumenikus kérdés, hogy mikor mennyire érvényesülnek a gyakorlatban.

Végül pedig gondoljunk arra is, hogy Európában, benne hazánkban mi indít valakit arra, hogy keresztény környezetéből,

sőt kultúránkából kilépve valamely más vallás hívévé szegődjön. Rendszerint nem az (legfeljebb többnyire utólagos belemagyarázás), hogy ez vagy az a tanítás más vallásban mennyivel helyesebb, emberközelibb stb. Inkább arról van szó, hogy intelligens, érzékeny lelkű, támaszt, megnyugvást kereső emberek nem találtak lelki otthonra a helyi, illetve általuk ismert keresztény közösség(ek)ben.

■ SZENTPÉTERY PÉTER

.....
A szerző az *Evangélikus Hittudományi Egyetem Vallás- és Társadalomtudományi Tanszékének tanszékvezető docense*

Szerkesztőségünk ezzel lezártnak tekinteti az *Evangélikus Élet* hasábjain a „temegógáról” folytatott diskurzust. Más témákban azonban továbbra is várjuk olvasóink átgondolt vitaindító véleménycikkeit.

Mi tetszik?

„Apa, nézd, mit csináltam!” Elevenen él bennem, szinte hallom, pedig a gyerekeim már mind felnőttek. Arra is emlékszem, hogy amikor ez a mondat elhangzott, mindig valami olyasmit mutatott valamelyikük, amiért megdicsértem.

KEPUNK ILLUSZTRÁCIÓ - FOTÓ: UMA NOIDE / UNSPLASH.COM

Gyerekként is megéltem ezt. Amikor a szüleim csináltak valamit, ami megörvendtetett. Legyen az egy finom süti, egy papírsárkány vagy bármi más.

Nem csak szülő és gyerek viszonyban igaz ez. Vajon az én tetteim megörvendtetnek valakit? És én tudok örülni annak, amit más tesz? Mennyire vagyunk áldás egymás számára?

Sok elégedetlenség, nézetkülönség van az emberek között. Egymásnak feszülnek indulatok ugyanakkor a dolognak teljesen ellentétes megítélése miatt. Az egyik azon szörnyülködik, amit a másik természetesnek tart. A másik azon borzad el, ami az egyik számára magától értetődő. Egyesek kinevetik és mesefigurának tartják a Teremtőt, mások meg a Bibliára hivatkozva tesznek vagy mondanak néha borzalmas dolgokat. Pillanatnyi érdekek, hangulatok vagy épp masszív előítéletek határozzák meg sokszor, ki mit lát szépnek, mit tart helyesnek. Akár az erkölcs, akár a szépség terén nagyon sok az ingoványos terület.

KEPUNK ILLUSZTRÁCIÓK - FOTÓK: CHIRAG SANI / UNSPLASH.COM

Egy absztrakt műalkotás például mitől lesz lélekbe markolóan katartikus, nem csak szimplán ronda? Egy szabályos, természetű festmény vagy szobor esetében mi vagy ki dönti el, hogy ámulatba ejtően gyönyörű, vagy ordenárén giccses? Mi okozza, hogy Honegger, Bartók vagy Frank Zappa nagyon nem hagyományos zenéje egy másik dimenzióba repít, míg a precíz ritmusokra, dallamokra és egyértelmű szövegekre építő mulatóstól a kénköves mocsár lefelé húzó vákuumában érzem magam?

Néhány évvel ezelőtt bejárta a világot a hír egy spanyolországi kápolna freskójáról, amelyen egy jó szándékú, jámbor hívő asszony saját kezűleg próbálta „restaurálni” a lekopott részeket. Önkéntes munkájának elképesztő eredménye lett. Az eredeti, gyönyörű „ecce homo” ábrázolás már csak korábban készült fotók-

nak köszönhetően látható. A műkincsrombolás miatti felhördülések lecsillapodása után valóságos kultusza lett az e módon létrejött új „alkotásnak”. A kápolna zarándokhelyé és idegenforgalmi látványossággá, maga a „bundás Jézus”-nak nevezett „mű” pedig pólók, bögrék, emléktárgyak kedvelt díszítőelemévé, sőt egy opera és egy film ihletőjévé lett.

Picasso némelyik képe kifejezetten csúnya. Mégis, többségük fogalomává vált. A legismertebb, a *Guernica* egy háborús tragédiának állít emléket, és aligha van, aki megkérdőjelezné kifejezőerejének érvényességét. „Ilyet én is tudnék!” – mondhatná Besenyő Pista bácsi. Meglehet, igaz is van. Csakhogy minek?

Lelkesen tapsolsz? Helyeselsz? Netán bosszankodsz és ítélkezel? Undorodva elfordulsz? Fejedet csóválod, vagy öklöt rázol? Melyek a motivációid? Tényleg így gondolsz? Vagy mások mondták neked, mi legyen a véleményed? Nem lehet, hogy a legőszintébb és legjobb szándékod ellenére is néha rosszat teszel? Alázatra indíthat, hogy Isten még a rosszból is képes jót kihozni. A tiédből is, a másiktól is.

Jó, ha néha megállunk, hátrébb lépünk, és időt szánunk magunknak a gondolkodásra, hogy meg tudjuk különböztetni a magasztost a vulgáristól. Hogy miközben esztétikai szempontból művészinak látunk vagy hallunk egy nem hagyományosan szép alkotást, ne tévesszen meg a sunyi kóklerkedés vagy a lelketlen utánzás. Elhamarkodott vagy berögzült elvárások nyomásának engedő véleményformálás helyett keressük inkább azt, ami tényleg és érdek nélkül tetszik. Főként Istennek.

Ha egymás tetteiben nem is mindig, de Isten tetteiben gyönyörködhetünk. Az pedig, hogy feltámasztotta Krisztust, mindnyájunk közös öröme. Erről feladatunk tanúskodni. Ebben van igazi teremtő-, károszt és gonoszszágot meghátrálásra kényszerítő erő. Az első jeruzsálemi gyülekezetben ez az erő még a szegénységet is felszámolta.

Vasárnapi igéink az *Útmutatóban*: „Mert megörvendezettél tetteiddel, Uram, kezed alkotásainak ujjongok.” „Az apostolok pedig nagy erővel tettek bizonyosságot az Úr Jézus feltámasztásáról, és nagy kegyelem volt mindnyájukon.”

■ BARTHA ISTVÁN

A szerző a Balassagyarmati Evangélikus Egyházközség lelkésze

Úgy hívtam őket, a három Grácia. Mert három kislánynak – hogy operettbe illeszem őket – már nagyok voltak és kevésbé naivak. Pedig még épp csak betöltötték a tizedik évüket.

Szandi harsány és erős egyéniség volt, túl szüleinek a válásán. Az apja szinte teljesen eltűnt a ködben, akit hol vádolt, hol visszavárt nyűszítve és követelőzve. Ennek a keserűségét próbálta álcázni. Nem,

feladattól. Az anyuka meg az apuka gyorsan szétbontottak, ketten kettéfelé hagyták el még az országot is. Ők még fiatalok, élni akarnak. Aztán ahogy teltek az évek, a kislány hol az egyik, hol a másik rokonhoz került. Elhangzottak ígéretetek, hogy itt meg ott majd jobb lesz. Ilyenkor a gyerek reményekkel telve mesélte, mi minden vár rá: játék, finom ételek, szép ruhák, meleg szoba, saját ágy. Ebből tudtuk, hogy mindez neki nem természetes, hanem luxus, amire csak vágyik.

maradjon hittanos. Az órákra játékkal, barkácsolással, feladatokkal készültem.

A három Grácia első látogatását nem is vettem túl komolyan. Beszélgettünk, inkább velük, róluk, mint a hittanról; éppen egy kis történet és áldás fért bele. Másodszor is jöttek, ami örömteli meglepetés volt számomra, és lelkesen kezdtem el építeni kapcsolatunk alapját. A rendet bevezettem: éneklés, „hogya vagyok” kör, történet, játék vagy barkácsolás. Élvezték, és felcillant bennem a remény: talán dolgunk van egymással. Esélyt kaptam, hogy részese legyek az életüknek, mellettük lehessen istenkeresésükben. Aztán eltelt még két hittanóra, én az ajtóban csak vártam, vártam, de ők nem jöttek. Megkerestem őket az udvaron. Csenge a maga kelekótyaságában azt mondta, ő jön, csak elfeledkezett róla. (Nem esett jól, sokat készültem az alkalomra.) Szandi belekarolt Szilvibe, és bár alacsonyabb volt nálam, úgy nézett rám, mint aki fölöttem áll.

– Mi nem megyünk. Nincs kedvünk.

Nagy levegőt vettem, hogy ne érezze a csalódottságomat. Csak utána szólal-tam meg:

– Rendben. De itt nálam csak egyszer tudsz így elmenni. Ha most kinn maradsz, akkor már én nem foglak hívni.

– És kit érdekel?! – szájalt Szandi.

De Szilvi elsápadt. Kihúzta a karját a barátnőjéből, és nagyot nyelt:

– Szandi, én bemegyek.

– Hülye vagy?! – bukott ki a lányból a megdöbbenés.

– Lehet... – vont vállat Szilvi, aztán lehajtott fejjel odalépett mellém, és indultunk immár hárman befelé.

– Jó, menj csak! – kiabálta utána Szandi. – Találok én másik barátnőt magamnak.

Szilvi összeszorított szájjal követett. Csenge elröhögte magát.

– Ja. Szandi talál! – heherészett. – Szerintem nincs a földön még egy ember, aki kibír vele egy percet, olyan parancsolgató – vágta hátba Szilvit, aki csendesen, vacogósan követett.

Arra gondoltam, ennek a gyerekek hosszú évek óta ez az első olyan döntése, amellyel szembeszegült valakivel. Magamban felfohászkoztam. „Érje meg, ne legyenek akadálya, Uram!”

Mire az ajtóhoz értünk, Szandi is ott volt.

– Utoljára mondom! – figyelmeztette Szilvit. – Ha bemegy nélkülem, nem leszek a barátnőd többet. ▶

A HÁROM GRÁCIA

ő nem gyenge. Kit érdekel az egész? Igyekezett lezser vállrándítással és minden felnőtt tekintély semmibevelésével viszonyulni a külvilághoz.

Szilvi szintén a „válásháborúk” áldozata. Szülei lassan nyolc éve váltak el, viharosan és gyűlölködés közepette. A bátyja hamar felnőtt, a húga állandóan sírt, ő pedig próbált olyan passzívan viselkedni, ahogy csak bírta. Neki igazán minden mindegy, megy, amerre kell, nem fog mérlegelni, úgyszincs hatalma semmi fölött. Általában hű kutyaként Szandi oldalán kullogott, és feltétel nélkül elfogadta minden ötletét.

Csenge volt a legbonyolultabb. Akár az időjárás, úgy változtak az érzelmei, és egyáltalán nem bírta őket kontrollálni. Ő volt az a gyerek, akit senki sem akar vagy tervezett: két felsős kölyök egyszerre kipróbálta, hogyan mennek a felnőtt dolgok, aztán megdöbbenve tapasztalták, hogy a „testgyakorlásból” megfogant egy élet.

Csenge a szülészetről rögtön a nagyhoz került, aki nem volt elragadtatva a

Néha az anyuka is felbuzdult, hogy magához veszi a lányát, hiszen már nem kell pelenkázni, már óvodás, sőt már iskolába jár, szinte ellátja magát, akár segíthet is otthon. Ezek a fel-fellángoló bizakodások aztán mindig zsákcákba torkollottak. Fájt hallgatni az újabb ígéreteket és látni, ahogy kapaszkodna beléjük egyre této-vábban a kislány. Egyszer aztán eljött az a rettegett pillanat, amikor kialudt a fény a szemében. Már nem várt semmit. Befáradt a reménykedésbe, és végül arra jutott, hogy a legjobb megoldás nem bízni senkiben. Hát ők voltak a három Grácia.

Egy ős végi napon, amikor az időjárás nem volt éppen barátságos, a lányok úgy gondolták, semmi kedvük az udvaron vacogni. Játsszani úgysem lehet, a szél elfújja a tollaslabdát, a hideg merevvé teszi a kezeket. Gondolták, inkább bekérdzkednek hozzám hittanórára. Akkoriban az volt a rend, hogy egy „kóstoló” óra mindenkinek jár, de aki másodszor is jönni akar, azt már kérem, hozzon egy döntést, hogy lehetőleg a tanév végéig

A csöndet tapintani lehetett volna. Ez nem az én meccsem volt, csak imádkozni tudtam, nem lehetett szavam. Szilvi viszont megfogta a kilincset, szomorúan nézett Szandira, aztán lassan becsukta az ajtót.

– Megjöttem – mondta.

És tudtuk, hogy ő tényleg most érkezett meg teljes valójában, sodródás nélkül.

Nem tudom, ez után a nyomott hangulat után hogy tudott olyan fergeteges jókedvünk lenni. Az énekek szárnyaltak, a bibliai történetet mintha csak nekünk írták volna, a játékban sokat nevtünk, szeretetben búcsúztunk el. Az áldás után kinyitottuk az ajtót. Egy pillanatra én is visszahőköltem. Ott állt Szandi, kővé dermedve. Szeme tágra nyílt az indulattól, de aztán úrrá lett a haragján, és hetykén Szilvire nézett.

– Na jó – mondta neki. – Ezt az egy ellenkezést most megbocsátom.

Csenge vágott egy grimaszt, én meg tudtam, hogy ezzel nem lett könnyebb az életünk. Szandi még háromszor-négyszer rendezett ilyen ajtóból fenyegetőző jelenetet, aztán megpróbált visszasomfordálni. Úgy gondoltam, ez a dolog most nem maradhat rendezetlenül, úgyhogy nem engedtem könnyen vissza:

– A második félévig nincs új tagfelvétel a csoportba.

Pirulva vette tudomásul, hogy valaki megint ellene mer szegülni. Nem úgy történnek a dolgok, ahogy elképzelte. Nem borulok a nyakába, és neki fogalma sincs, mit kell kezdeni egy ilyen felnőttel. A lányok a vállukat vonogatták, hogy ők nem tudják, mit lehetne tenni. Aztán csak megkérdezték, van-e esélye Szandinak visszajönni.

– Nos, van egy szó, amelyikre kitáruznak a kapuk. Azzal szemben én sem tudok másként tenni, mint visszafogadni őt. De anélkül mindenképpen várnia kell – adtam meg magam.

Hetek teltek el. Látszott, hogy Szandi jönne, mert rém ciki, hogy nem jöhet, de a lelkében helyre kellett billenteni azt a valamit, ami ilyen elcsúszásokat okozott nála. Nem uralkodhat mások felett, kell, hogy legyen tekintély az életében, és hogy megtalálja a helyét a világban.

Egy nap aztán együtt érkezett a három Grácia. Csenge belépett, Szilvi megállt a küszöbön, onnan nézett hol rá, hol Szandira.

– Bocsánatot szeretnék kérni – mondta a nagylány. – Bunkó voltam, na. Ne tessék haragudni! Visszajöhetnek a csoportba, most már komolyan?

Pillanatnyi csönd után elmosolyodtam, és beületem az ajtón. A lányok örültek, a megkönnyebbülés zsvijaja hangzott fel.

– Ugye mondtam, hogy ez lesz az! – kárált Csenge.

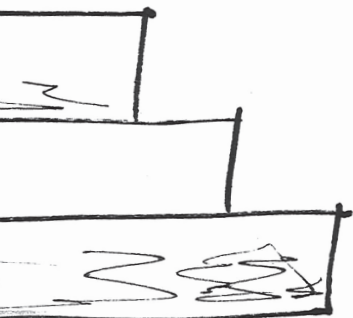
Szilvi tapsikolt örömeiben. Szandi kihúzta magát. Sikerült! Bátran és okosan

viselkedett, és be tudott jutni valahova, ahova nem volt könnyű. Mindenki győzött.

Ettől kezdve valóban egy csapat lettünk.

Így telt el az ötödik, hatodik, hetedik, nyolcadik osztály. Voltak jobb és rosszabb napjaik, de megünnepeztük a nagylánnyá válásukat, meglátogattuk testvér hittancsoportunkat a szomszéd faluban. Rengeteget énekeltünk, még táncoltunk is. Eljártunk koncertekre és kirándulni, sokat beszélgettünk, és nyaranta is szívesen találkoztunk. Kerestünk éjjel elveszett kiskutyát, költöztettük Csengét A-ból B-be, majd C-be falun belül.

Körülvettük Szilvit állandósággal és szeretettel, amikor csak úgy jöttek-men-

RAJZ: MOLNÁRNÉ MÜLLER ILONA

tek az „anyu barátja, apu barátnője” kapcsolatok szereplői. Együtt vártuk Szandival a kis testvérét, nekünk bármennyit mesélhetett róla. És akkor is körülötte voltunk, amikor már nem mesélt, mert a súlyosan sérültség jelei kezdtek előtűnedezni a babán. Ültünk körül táborüzet nyáron csak úgy. Nagyobb korukban már segítők voltak a gyerektáborokban. Konfirmálni, mondjuk, nem voltak hajlandók („oda kiállni és felelni mindenki előtt?”), de ha hívtam őket, és tudtak jönni, ott voltak minden alkalommal.

Nyolcadikban megjelentek a fiú barátok is, és a tantestületben keresztanyának kezdtek szólítani, mert féltő volt, hogy valamelyik „lányom” gyermekáldással „örvendeztet” meg. Az osztályfőnökkel vállatve igyekeztünk őket rávenni, hogy a szabadidejükben értelmes dolgokkal foglalkozzanak. Én még azt is megígértem, hogy ha húszéves korukig nem mennek férjhez, akkor külön nekik

tanulok valami szép éneket az esküvőjükre. Erre nagyon büszkék voltak. Úgy mesélték ezt az osztálytársaiknak, hogy azok fuldokolva hahotáztak, de Szandi nagy szája megállította őket. Senki nem mert püsszenni aztán, csak a szemüket forgatták, hogy ezek milyen furák.

Az utolsó közös óránkon megkérdeztem, ki hogy megy tovább az életében a hittanok végén. Szilvi szólalt meg először:

– Nekem ez volt eddigi életem legjobb döntése.

Szandi szégyenlősen ingatta a fejét:

– Szerintem tudja Timi néni, hogy mit gondolok.

– És ha mégse? – próbáltam szóra bírni.

– Ej, hát mit mondanak?! Nekem itt lett családom. Azt hiszem, ennyi.

Csenge még fészkelődött:

– Hát... Én néha már kezdek azon gondolkodni, hogy lehet, hogy ez nem is hülyeség. És szeretném azt hinni, hogy van Isten.

Elnevettem magam. Nem avattak éppen szentté. Őt közös tanév végén kezd azon gondolkodni, hogy „esetleg...”. A mustármagra gondolok. Talán elég lesz...

Elballagtak, maradtak a levélkék, telefonok, nyári táborok. Aztán egyszer csak beütött valami. Csengének kisbabája lesz. Szandi szól, hogy keressem Csengét, mert ő nem fog jelentkezni. Nem így tervezte, de hát összejött, aztán már nem lehet mit tenni. Nagyot nyeltem. Ilyenkor olyan jó, hogy nem kell okoskodnom. Az a kisbaba egy élet, igaz, nem teszi könnyebbé Csenge amúgy is kusza sorsát, de erről aztán ő tehet legkevésbé. Vártam még egy kicsit, hogy okosítson az imádság. Utána kerestem. És akkor már pocakos fotót küldött, meg mesélt, mit hogyan terveznek a másik kölyökkel, aki most apa lesz hirtelen, de legalább együtt vannak. A nagyik, dédik teljesen eltűntek a hátuk mögül, mindenkinek megvolt a maga baja. A kicsi holmiját sikerült összegyűjtögetniük, aztán elkezdtek közös életüket valahol. Jöttek-men-tek a képek, beszámolók, aztán egy idő után elmaradtak.

Mind a három Grácia hallgatott. Szomorúan vettem tudomásul, hogy végleg kirepültek a szárnyam alól. Igaz, ez a természetes. Évek múlva minden tanítványommal lazul a kapcsolat, van, amikor évekig mennek az útjukon, csak utána keresnek egy-egy örömhírral vagy olyan teherrel, amelyet jó lenne együtt

hordozni. Olyankor mindig örülök. Mert valahogy mégiscsak az enyémekek voltak évekig. Ez nem múlik el nyomtalanul.

Egy nap aztán hazafelé fuvaroztam az iskolásaimat.

Szép, derűs idő volt, tél végi napsütés. Egyszer csak a kanyarban a kis parkban megláttam egy babakocsi körül a három lánykát. Integettek lelkesen. Nem értem rá megállni, a délutáni foglalkozások szorításában voltam éppen. Csak este kérdeztem rájuk sorban. Szandi mesélte, hogy átköltöztették Csengéüket ide a faluba egy albérletbe, és most mindennap átmennek hozzá segíteni. Szilvi szívesen tologatja a babát, „mert neki nincs ilyen kicsi tesója, aki már kiidegelte volna”. Szandi segít a házimunkában, ő szakácsnak készül, legalább gyakorol. Mosnak is, „mert olyan cukik azok a picik ruhák”. Szilvi kötni is szokott. Nagyon jópofa dolgok kerülnek ki a keze alól. Már nem nevetik ki, nem nagyikázzák le. Máskor meg csak beszélgetnek, mint régen. Ha kell, elviszik sétálni a picikét, így Csenge is tud egy kicsit pihenni, utolérni magát, mert hát ez mégiscsak egy háztartás.

Ezután többször láttam őket. Nevetgélnek, zenét hallgatnak, tologatják a babakocsit, büszkélkednek a picivel. Őszszezártak, mint a testvérek. Csenge velük egy kicsit még lehet nagylány. Amikor megkérdeztem, mire van szüksége, azt mondta, hogy örülnek, ha néha benézek, de jól vannak. A másik kettőt is kérdeztem. Ők is csak vállat vontak. Kicsit kevesebb idejük marad most másra, de hát úgyszincs semmilyen program, teljesen jó így nekik. Alig várják, hogy végezzenek délelőtt az iskolai feladatokkal. „Együtt olyan, mint régen.” Hónapok óta kitarannak. „Úgyis online oktatás van.” Mennek napról napra hűségesen. Szerintem nem is tudják, milyen sokan figyelik, ahogy kirajzolódik bennük valami gyönyörű. Csenge azt írta erről: „Timi néni, szerintem ha ilyen barátokat adott, akkor kell, hogy legyen Isten.”

Utánanéztam, mit is jelent a Grácia. Eredetileg ezt: „Megmutatózó kedvesség; csodálatot és szeretetet kiváltó tulajdonság; báj, kecsesség.” Meg még azt: isteni kegyelem, isteni szeretet, amely az emberiséget megmenti a kárhozattól.

Van benne valami.

■ FÜLLER TÍMEA

Paprika Jancsi, no meg a jó sorrend

Kislánykoromban sokat neveltünk a Paprika Jancsi meséjén. Egy dal is volt hozzá, amellyel eljátszottuk az öltözködését, és tapsolva, táncolva körbejártunk, nagyon élveztük az egészet. Talán van köztetek, aki nem ismeri, úgyhogy elmesélem a történetet nagyjából.

Paprika Jancsi egy reggel arra ébred, hogy cirkusz érkezett a városba nagy csinadrattával, vidám zenével, különleges, idomított állatokkal. A cirkusz művészei olyan hangosan hirdetik magukat, hogy rögtön kiröppen az álom Jancsi szeméből. Azonnal szaladna, hogy saját szemével is lássa, amit hallott. Nem is sokat teketóriázik, kitarja az ajtót, futni kezd le a lépcsőn, de a szembejövő gyerekek nevetni kezdenek rajta:

– Hahaha, nézzétek, Paprika Jancsi pizsamában, mezitláb megy az utcára!

Ej, elszégyelli magát Jancsi, visszahozza magára rántja a csizmáját, leveszi a pizsamaingét, és újra megiramodik. De a gyerekek ismét kigúnyolják:

– Hehehe, nézzétek, Paprika Jancsi csizmában és félpucéran megy az utcára! Ráadásul alvós nadrágban!

Aj, elbúsul Jancsi, visszafut, felkap egy inget magára, és kezdené levenni a pizsamanadrágját. Az ám, de a csizmától nem sikerül neki. Megadja magát, lehúzza a csizmát, most már megszabadulhat az alvós nadrágtól.

De épp csak kinyitja az ajtót, már kacag is rajta a gyereksereg.

– Nézzétek, Paprika Jancsi nadrág nélkül indul el!

Gyorsan visszafordul a legény, magára kap egy nadrágot, keresi a csizmáját a

nagy kavalkádban, hopp, az is megvan. Szaladhat. De mire leér a ház elé, jaj, hol van már a cirkusz? Vajon merre mentek tovább, hogy fogja megtalálni őket?

Bizony, erről lemaradt a mi Paprika Jancsink, ahogy olyan sok mindenről mi is lemaradunk, mert nem sikerül jó sorrendbe állítani a feladatainkat.

Épp a napokban jött oda hozzám könnyeit potyogtatva az egyik lánykám: a hétvégén elfeledkezett a verstanulásról. Kiderült, hogy már több mint egy hete tudott erről a feladról, de úgy gondolta, majd később nekilát. Aztán elszállt a péntek, el a szombat, továtűnt a vasárnap, és a lefekvés előtt már hiába kezdte olvasgatni a hosszú verset, egy szót sem bírt megjegyezni belőle. Végül kértünk egy kis haladékokat (rendes tanárunk van), de talán mondanom sem kell: egy hétfői hosszú tanítási nap után mennyire nem kíván az ember pluszfeladatot, és hogy olyankor nagyon bánja már, hogy halogatta, amikor több ideje lett volna rá.

A jó sorrendet eltervezni, eltalálni nem mindig könnyű. Mégis megéri időt szánni a tervezésre, hogy a napjaink ne legyenek olyan nehezek. És persze, hogy ne maradjunk le érdekes és jó dolgokról, mint szegény Paprika Jancsi.

A Bibliában van egy történet, amelyben éppen erről van szó. Jézus Betániába megy meglátogatni a barátait. Három testvér, Mária, Márta és Lázár már örömmel várják. Le is ülnek az asztalhoz, de aztán valahogy mégis elromlik valami. Márta – aki szorgalmas és jó háziasszony – a sok munkájába annyira belegabalyodik, hogy egy idő után már nem is a vendéget látja, hanem csak a feladatokat. Dühös lesz, hogy ezeken a testvére nem osztozik vele. Elkezd azon töprengeni, miért nem szól már rá Jézus a lustálkodó Máriára. Micsoda igazságtalanság ez övele, Mártával szemben! Már sajnálja magát, már semmi mást sem vesz észre ezen a sérelmen kívül. Pedig micsoda alkalom van közben! Jézus Isten országáról tanít, ott van velük, le lehet mellé ülni, hallgatni a szavait, kérdezni tőle, de Márta ezt már nem látja. Kitor belőle a keserűség.

Elcsendesedés. Ha könnyen elkalandozik a figyelmed, bevezethetsz egy rendszeresre szoktató apróságot segítségképpen. Lehet az napi fél óra séta, egy gyertya fénye melletti üldögélés reggeli vagy vacsora közben. Fontos, hogy ilyenkor ne vegyen körül zaj (amennyire lehet), ne legyél képernyőközelen, és ne vedd fel addig a telefonod sem. Ebben az elcsendesedésben az embernek kicsit kitisztul a feje. Utána könnyebben figyel oda csakugyan.

– Jézus, szólj rá a testvéremre, mert nem segít nekem a házimunkában! – fakad ki indulatosan.

Jézus azonban nem kezdi korholni Máriát. Megcsóválja a fejét, és kedvesen figyelmezteti Mártát a sorrendre. Minden jó, amit teszel, de a fontosság szerint kellene beosztanod a munkádat. Így csak aggódsz, nyugtalanoksz sok minden felől, pedig igazából csak egy a fontos. A sorrendben legyen az az első, hogy engem hallgatsz. A lehetőség elszáll, neked a találkozás végén nem lesz egyetlen szónyi üzeneted sem tőlem, csak a mosatlan edények és a benned felgyúlt harag. Ne tedd ezt magaddal. Válaszd ki, minek van most az ideje. Mi az, ami halaszthatatlan, mert ha elmulasztod, nem pótolható be. Figyelj rám, legyél jelen, ajándékozz meg a találkozás örömeivel engem, és szánj időt a lelked épülésére.

Így, hogy Mártáról van szó, egy régi történet tőlem távoli szereplőjéről, úgy találok, rendben vannak Jézus szavai. De ha közelebb engedem magamhoz ezt a tanácsot, már rögtön látom, hogy bizony az én életemben is gyakran elcsúszik a sorrend. Mivel sietek, figyelmetlenül olvasok ígét, összecsapom az imádkozást, rohanok jobbra-balra, hogy rendbe tegyem a dolgaimat, Isten valahogy kívül marad. Hiába van közel, ha én nem ülök oda csendben ráfigyelni.

Nagy csapda ez. Nemcsak gyerekeknek, de felnőtteknek is. Amikor nyüzsg az ember, úgy érzi, haladnak a dolgai. Ezt

Jézus egy jó fontossági sorrendet adott nekünk, amelyre érdemes odafigyelni. A fehér betűkön lépkedve kiemelheted a szavak közül ezt az aranymondást

is elintéztem, azzal is készen vagyok. Ám gyakran éppen a pár percnyi tervezésnek az elmaradása okozza, hogy eltévedünk.

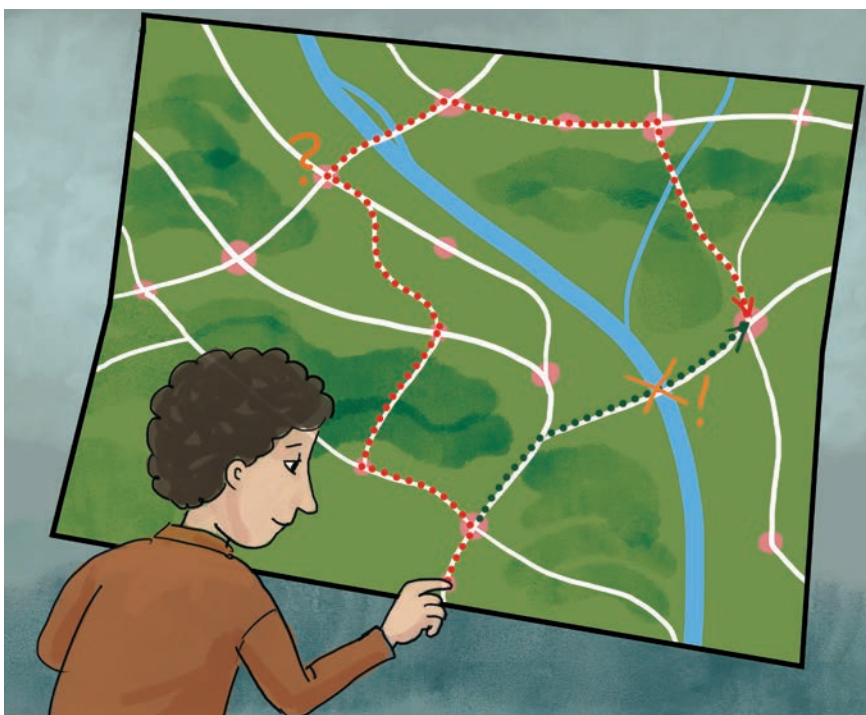
Nemrég egy új (elvileg rövidebb) útvonalon indultunk a gyerekeinkkel lovag-

lásra. Autópályán mentünk, ahol az ember szinte érzi is, ahogy suhannak el mellette a kilométerek. Szépen haladtunk, de a lejáratot eltévesztettük. Így aztán olyan helyre érteztünk meg, ahonnan szépecskén mehettünk visszafelé a sok lámpás útkereszteződésen meg forgalmas útszakaszon át.

Az a kihagyott pár perces tervezés, tájékozódás nagyon hiányzott. Szépen megleckézett engem ez az út. Éppen ilyen az, amikor kispóroljuk az életünkben az Istennel töltött csendes időt. Rohanhatunk, kapkodhatunk, futkoshatunk ide-oda, de hogy hatékonyabbak lennénk, azt nem hiszem.

Tanuljunk hát most megállni, elcsendesedni, tervezni és figyelni az Úrra, hogy ne legyünk a végén szomorkodó Paprika Jancsik!

Egy régi ének új feldolgozása. Talán mindannyian ismeritek a Szívem csendben az Úrra figyel kezdetű kánont. Nagyon szép feldolgozást készített belőle a L. E. SZ. csoport. Ha szeretnétek meghallgatni, keressetek rá a YouTube-on.

Álláspályázat

„A 21. század embere Istent is az interneten keresi. Rajtunk is múlik, hogy megtalálja-e.” Az Evangéliumot Minden Otthonba Alapítvány (EMO) teljes vagy részmunkaidős munkatársat keres internetes felületeinek kezelésére. Alapítványunk huszonkilenc évvel ezelőtt mint alapvetően iratmissziós munka indult el. Máig mintegy másfél millió családhoz jutottak el írásaink, főként önkénteseken keresztül, akik az otthonokba egy-egy evangéliumi irattal bekopogtatva tettek bizonyosságot Jézus Krisztusról. Ennek nyomán csaknem hatezren kértek tőlünk további olvasnivalót, *Újszövetséget*, bibliatanulmányt, lelki könyveket. Munkánkat helyi protestáns gyülekezetekkel együttműködve, őket segítve végezzük. Az iratok mellett szeretnénk az interneten keresztül is minél többekhez eljuttatni a Szentírás üzenetét. Ezért olyan jelentkezőt keresünk, aki kreatívan, Krisztus és a misszió iránt elkötelezetten, Isten Lelkétől indítva és vezetve jeleníti meg Krisztus hívását a világhálón.

Az új munkatárs főbb feladatai: az EMO meglévő, bemutatkozó honlapjának működtetése, karbantartása, az EMO-szolgálat megjelenítése, cikkek, beszámolók írása és iratása • új, missziós célú honlapunk feltöltése, frissítése, új anyagok ke-

resése, készítése, fordítása, illetve ezen munka szervezése hozzáértő önkéntesek bevonásával • az EMO Facebook-oldalának és YouTube-csatornájának kezelése, frissítése, karbantartása, a Facebook-, YouTube-kapcsolatok ápolása • a különböző internetes csatornákon érkező megkeresésekre, visszajelzésekre adandó válaszok, illetve küldemények koordinálása • új internetes lehetőségek felmérése, szolgálatba állítása.

Olyan munkatársat keresünk, aki: ismeri és követi a Biblia tanítását, reformátori hitvallásainkat • hivatásszerűen vállalja a keresztyén szolgálatot • tájékozott a lelki irányzatokkal kapcsolatban • tud más felekezetű biblikus keresztyénekkal együtt dolgozni • jól beszél és ír magyarul és angolul egyaránt • jártas az internet világában, és fiatalos szemlélettel maga is aktív a közösségi médiában • felsőfokú végzettséggel rendelkezik.

Amit kínálunk: testvéri, szolgáltató közösség • rugalmas munkaidő • részben otthonról, részben az EMO-irodából végezhető munka • középiskolai tanári fizetés és béren kívüli juttatások.

Jelentkezési határidő: június 30. Ha az álláslehetőség felkeltette érdeklődését, és ezt a szolgálatot hivatásként tudja majd végezni, kérjük, hogy fényképes önéletrajzát küldje el az iroda@emoalapitvany.hu e-mail-címre. További információ: Emoalapitvany.hu.

Hallhatóan evangélikus!

A Magyarországi Evangélikus Egyház félórása

Kéthetenként
hétfőn, 13.30-kor
a Kossuth rádió műsorán
Interneten: Mediaklikk.hu

A harmincegyedik teremtési ünnepet az Evangélikus Hittudományi Egyetem kápolnájában (Budapest XIV. ker., Rózsavölgyi köz 3.) rendezik meg, mértéktartó körülmények között, június 5-én 10 óra és 13.30 között. Szolgálattelvők: Réz-Nagy Zoltán, a Jézus Testvérei Ökumenikus Diakóniai Rend elnök-apatja, rev. prof. dr. h. Széchezy Béla József emeritus elnök-apat, dr. Erdélyi Attila docens és Koltai Zsuzsa témavezető.

Piknik ökumenikus istentisztelet. A Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsa (MEÖT) Ifjúsági Bizottsága és Teológia és Keresztyén Egység Bizottsága szeretettel vár minden érdeklődőt a Piknik ökumenikus zenés istentiszteletre június 9-én, szerdán 17–20 óra között a MEÖT-székházba (1117 Budapest, Magyar tudósok körútja 3.). Program: 17.00–17.45: MABIM • 18.00–18.30: PZM • 18.30–19.00: Igehirdetés – Pataky Albert pünkösdi egyházelnök, MEÖT-alelnök. Az igei mottó: „...figyeljétek hitvallásunk apostolára és főpapjára, Jézusra” (Zsid 3,1b) • 19.00–19.15: PZM • 19.30–20.15: Közel akusztik. A MEÖT minden higiéniai intézkedést betart, és szigorúan az előírásoknak megfelelően jár el a rendezvények szervezésekor.

Apróhirdetés. Új, 715 kg-os, G hangú, díszített harang eladó. Érdeklődni: (+36) 30/728-8161, info@harangontode.hu.

Indul a Felhőtlen gyermekkor összefogás

Háromezer gyermeket segítő országos programjának támogatására indít adománygyűjtést az Ökumenikus Segélyszervezet. A cél: esélyt adni számukra a járvány alatt tovább halmozódó hátrányok ledolgozására és a gyermekkor soha vissza nem térő pillanatainak megtapasztalására.

A járvány hosszú hónapjai nemcsak a felnőttek, hanem a gyermekek számára is tele voltak lemondásokkal, veszteségekkel. Talán ma még nem is tudjuk, hogy ennek a félelmekkel és bizonytalanságokkal teli időszaknak milyen hatásai vannak és lesznek az ő életükben. Az Ökumenikus Segélyszervezet intézményein keresztül gyermekek ezreit segíti, akik eleve hátrányokkal, biztonságos otthon és biztos családi háttér nélkül éltek végig a küzdelmes hónapokat.

Május mindig a gyermekek hónapja a segélyszervezetnél, ekkor indítja el *Felhőtlen gyermekkor* kampányát.

Most azért hirdet adománygyűjtést a 1353-as adományvonalon, illetve a *Segelyszervezet.hu* weboldalon, hogy ezt a küldetését folytathassa: minél több gyermeknek adhasson esélyt a járvány alatt tovább halmozódó hátrányainak ledolgozására, a gyermekkor soha vissza nem térő felhőtlen pillanatainak megtapasztalására.

A május 19-én tartott kampányindító sajtótájékoztatón Gáncs Kristóf, az Ökumenikus Segélyszervezet kommunikációs igazgatója hangsúlyozta: a szervezet a járványhelyzetben sem engedte el a rászoruló gyermekek kezét, hiszen a felzár-

kózást segítő, esélyteremtő munkában mindennél fontosabb a folyamatosság.

A segélyszervezet a *Kapaszkodó* programja keretében országszerte húsz helyszínen háromezer gyermek felzárkózását segíti rendszeresen átmeneti otthonokban, hátrányos helyzetű térségekben. Erre a kapaszkodóra nemcsak a járvány alatt, hanem a járvány után is nagyobb szükség van, mint valaha, hiszen a pandémia hónapjai alatt sok gyermek esetében tovább nőttek a hátrányok, sok család került még nehezebb helyzetbe. A következő időszak – a nyári táborok és napközis foglalkozások időszaka – különösen is fontos lesz, hogy a hátrányos helyzetű diákok pótolni tudják az elmúlt évben tovább halmozódó lemaradást és mindazt a közösségi élményt, amelyet megfosztotta őket a járvány.

Forrás: Ökumenikus Segélyszervezet

FOTÓ: ÖKUMENIKUS SEGÉLYSZERVEZET

Meghívó missziói konferenciára. Kedves Testvérek! Szeretettel hívunk benneteket ez évi ökumenikus lelkeszi (és munkatársi) missziói konferenciánkra, amelyet Révfülöpön, az Ordass Lajos Evangélikus Oktatási Központban (Révfülöp, Füredi út 1.) tartunk június 21–25. között. A 2021. év központi igéje és témája: *„Viseljétek gondot magatokra és az egész nyájra!” (ApCsel 20,28) – Lelkigondozó és lelkigondozott vagyok.* Jelentkezési határidő: június 8., kedd. További információk: Meot.hu.

Nemeshegyi Zoltán, a MEÖT Missziói Bizottságának elnöke

Gyász hír. Mély fájdalommal és megtört szívvel tudatjuk mindazokkal, akik ismerték és tisztelték, hogy Lengyel Péter május 18-án életének 71. évében, hosszú türelemmel viselt betegsége után távozott közülünk. Drága halottunk hamvait május 30-án 10 órakor a balassagyarmati evangélikus templomban kezdődő búcsúztatást követően szűk családi körben helyezük örök nyugalomra. Drága emléke szívünkben örökké velünk marad!

Emlék a falban

A múltból kaptak és a jövő nemzedékeknek küldtek üzenetet a sámsönháza evangélikusok. Május 16-án, vasárnap helyezték el templomuk oltár mögötti falának üregébe azt a csomagot, melyet a majdani híveknek szánnak.

Múlt év október 3-án kezdődött. Szombat volt. A Sámsönháza Evangélikus Egyházközség templomát és kertjét rendező és takarító hívek egyszer csak, szinte vezényszóra, megálltak a munkában. Az oltár köré gyűltek. A gondnokok pedig kalapáccsal, vésővel és porszívóval a kezükben – a népes nézőközönség feszült figyelmét magukon érezve – nekiláttak a munkának: az oltár mögötti fal bontásának. Ahogy ötven éve is őseik... Tudták, hol kell vésniük, hiszen kék színnel szépen meg volt jelölve, és felirat is segített: „Emlék Iratok”. Harmincöt perc telt el, és körülrajzolódott a titokzatos nyílást lezáró kő – de egyelőre maradt a helyén.

Másnapig kellett várni, hogy a két gondnok ünnepélyes kezek között kimozdítsa a követ, és előtűnjön az üreg tartalma, amelyet 1970-ben helyeztek el a templomszentelés centenáriumát ünneplő sámsönházaiak: iratok, tállyai bor, érmék, ünnepi nyilatkozat. Nagy volt az öröm és a meghatottság. Mindezt Fabiny Tamás püspök jelenlétében is szemügyre vehették a százötvenedik szentelési évfordulóra október 11-én összegyűlt hívek. Még az ötvenéves bort is kinyitották és megkóstolták – a templomban, a közgyűlést szimbolizáló asztal körül, kocintással. Már csak egy feladat maradt hátra: a fal visszazárása – persze nem üresen, hanem új, a jövőnek szánt emlékekkel megtöltve.

Ez a nem mindennapi esemény 2021-ben, a húsvét ünnepe utáni hatodik vasárnapon ismét Fabiny Tamás részvételével és áldásával zajlott le. A jelen nemzedék igazán nem fukarkodott, bőséges olvasni-, látni- és kóstolnivalót készített össze a jövőbeli „falbontóknak”: digitális anyagokat (képeket, videókat, szkennelt jegyzőkönyveket, anyakönyveket); 2020-ból származó bort, pálinkát, mézet, érméket, újságokat, maszkot; gyerekrajzokat, gyülekezeti tagok írásos üzeneteit... Mindazt, ami a jelenből-jelenről üzen. Mindezek várhatóan 2070-ben kerülnek újra napvilágra – ahogyan majd a jövőbeli sámsönháza evangélikusok döntenek.

FOTÓK: HIMES RÓBERT

Reménység szerint java részük ott volt ezen a szép vasárnapon, látta és érezte a felelősség súlyát. Mert amit a fal a szemük láttára elnyelt, az övék. Nekik szól. Nekik és utódaiknak: gyermekeiknek, unokáiknak. Talán e sorok írója is ott lesz majdan, immáron kilencvenkét évesen. Isten tudja, ő már látja...

Vajon mit lát? Kell-e tudnunk? Kell-e kutatnunk? Nem gondolom. Egyszerűen tenni kell a dolgunkat, hogy legyen jövő nemzedék, hogy legyen templom, megtelt templom; nemcsak rideg, titkokat rejtő kövekből, hanem élő kövekből épült templom.

■ HORVÁTH-HEGYI ÁRON

Sopron evangélikusai és az 1921-es népszavazás

Krisch András előadása

Az előadás videófelvétele megtekinthető egyházunk YouTube-csatornáján.

Az első világháború végét követő években Magyarország határai több helyen is többször változtak, a végleges határokat pedig a trianoni békeszerződés nyomán húzták meg. Az egyetlen „módosítás” Sopron esetében történt: az 1921 októberében aláírt velencei egyezmény értelmében még az év végén népszavazás dönthetett Sopron és a környékbeli falvak hovatartozásáról. Minderről dr. Krisch András, a Soproni Evangélikus Gyűjtemények vezetője tartott online előadást a Magyarországi Luther Szövetség és az Evangélikus Országos Gyűjtemény szervezésében A soproni népszavazás és az evangélikusság címmel.

Ausztria – az újonnan létrejövő osztrák állam életképességére hivatkozva – a nemzetközi szinten bejelentette igényét Nyugat-Magyarország határ menti régiójára, végül beleegyezett a soproni terület békés átadásába. Krisch András érdekesítő előadásából azonban nemcsak a konkrét eseményeket ismerhetjük meg, hanem feltárul a népszavazást lehetővé tevő nemzetközi helyzet, a különböző érintett államok és nagyhatalmak külpolitikai érdekeinek szövevénye, és szó esik a helyiek meglepően különböző érdekeiről is. Az előadás szűk témájához így módon a tágabb történeti keretbe ágyazottan közelíthetünk, feltárulnak azok az etnikai és felekezeti összefüggések is, amelyek évszázadok óta meghatározták a régió történelmét, társadalmi és gazdasági jellemzőit.

A Bécshez és Pozsonyhoz egyaránt közel fekvő területen többségben voltak a németek, a 20. század elejére pedig körülbelül a lakosság felét tették ki; ezáltal az evangélikus egyház közel ugyanilyen arányban volt jelen. A multietnikus régiókra jellemző gazdasági-társadalmi szimbiózisban élő, jellemzően katolikus magyar és evangélikus német közösséget a népszavazás a nemzeti és felekezeti hovatartozásuk, évszázados identitásuk, rokoni szálaik és gazdasági érdekeik közötti drasztikus választásra kényszerítette. Bár a szavazás eredményét már a velencei egyezmény aláírása idején eleve eldöntöttnek tekintették, így annak célja „csupán” az volt, hogy Ausztria a népszavazás eredményeként mondhasson le a területről, mégis különösen izgalmas végigkísérni az egyes falvak lakosságának szavazási preferenciáit.

A konkrét települések felekezeti és etnikai hovatartozása alapvetően meghatározta a szavazás helyi eredményeit, ám a lakossági arányok révén a soproni eredmény volt

FOTÓ: DKA.OSZK.HU

a döntő. Krisch András rámutat arra, hogy Sopron esetében nem könnyű visszafejteni a szavazás mögött álló személyes, családi, gazdasági és politikai érdekeket, amelyeket alapvetően a személyes boldogulás lehetőségeinek mérlegelése határozott meg. Ropant izgalmas része az előadásnak az egyes települések helyzetének, lakosai érdekeinek, felekezeti és etnikai hovatartozásának, valamint a szavazás eredményeinek az elemző bemutatása, a lelkészeiktől fennmaradt írások ismertetése.

A tágabb összefüggérendszerében bemutatott folyamat nem lehetne teljes az 1946-ban megkezdődött kitelepítések helyi történetének ismertetése nélkül: a második világháború utáni évek a határok ismételt változása, visszaállítás

mellett kényszermigrációk sorát jelentette Magyarország és a környező országok lakói számára. Ekkor is meghatározó volt a felekezeti és etnikai hovatartozás – ezt Sopron környékén a népszavazáskor tanúsított hűséges magatartásuk után különösen nagy családossal élték meg a helyi németek. A határok végső lezárását pedig a vasfüggöny felhúzása jelentette, közel negyven évre átjárhatatlan határovezetté téve azt a területet, amely előtte évszázadokon át multietnikus régióként fejlődött.

Krisch András jól követhető, forrásidézettel, statisztikai adatokkal illusztrált,

nagyon logikusan felépített előadását az érdeklődők mellett azon tanár kollégák figyelmébe is ajánljuk, akik a magyarországi evangélikusok történetének egy-egy szelét szeretnék részletesebben megismertetni és feldolgozni diákjaikkal.

A régió etnikai és felekezeti összefüggéseinek története iránt mélyebben érdeklődők számára a szóban forgó előadáson túl hasznos lehet Krisch András ismeretterjesztő összefoglaló írásai közül például *A soproni németek története a 13. századtól a kitelepítésükig* című tanulmány, amely a *Rubicon* történelmi magazin honlapján (Rubicon.hu) olvasható.

■ SLACHTA KRISZTINA

A szerző történész

Értékmentés másként

Csömöri evangélikus lányok népviseletben, istentisztelet után, 1953

A csömöri szlovák nemzetiségi önkormányzat hagyományőrző csoportjának tagjai pünkösdi ünnepi öltözetben, 2021

Haj befonva, nyakrakendő újrakötve, hímzett kötény lesimítva – kezdődhet a fényképezés! Idén már másodszor keltek életre rendhagyó módon a csömöri evangélikus gyülekezet régmúlt ünnepi pillanatai. A főváros tőszomszédságában található település szlovák nemzetiségi önkormányzata hagyományőrző csoportjának tagjai a vezetőjükkel, Szabó Erzsébettel az élen ugyanis archív fotókat elevenítenek meg. Az 1926 virágvasárnapján készült fekete-fehér felvételek után legutóbb – többek között – az 1953. pünkösdi istentiszteleten készült fényképek keltek újra életre.

Az 1720 óta létező csömöri evangélikus közösség alapító tagjai szlovák ajkú telepesek voltak. A gyülekezet mindenkori tagjai vallásukhoz, hagyományaikhoz és népviseletükhöz évszázadokon keresztül hűségesen ragaszkodtak. Hogy a nők hol álltak vagy ültek, és milyen ruhát viseltek az istentiszteleten, azt az 1960-as évekig nemcsak az életkoruk vagy az anyagi helyzetük határozta meg, hanem az egyházi esztendő ünnepei is.

Pünkösdkor, a lángnyelvek formájában megjelent Szentlélek ünnepén nemcsak az oltár- és szószékterítő borult pirosba, hanem a női templomi viselet színeiben is visszaköszönt a liturgikus szín. A fiatalok, ha lehet, pirosat vettek fel is-

Virágvasárnap csömöri népviseletben, 1926

tentiszteletre menet, míg az idősebbek az úgynevezett *ohnyivóba* – sötétkék alapon piros virágmintás anyagból készült öltözékbe – bújtak.

„A Pest megyei települések között Csömörön volt a leggazdagabb a lányok hajviselete – mutatott rá Szabó Erzsébet. – Az 1950-es évekig a hajfonást ugyanis még a felekezeti hovatartozás is befolyásolta, szemben a ruhával, amelyben nem volt eltérés. Az evangélikusok gyönyörűen kiolajozták a haját, a copfba szalagot is belefontak, így sokszor a haj szinte nem is látszott. A végére pedig nagy masnidszt kötöttek. Ezzel szemben a katolikus lányoknál megengedett volt például a konty is. Régi fotókon jól látszik, hogy sok apró fonásban rögzítették a haját, majd az egészet egy nagy kontyban feltekerték” – magyarázta a csömöri szlovák nemzetiségi önkormányzat vezetője.

Az 1953-ban készült pünkösdi istentiszteleti fotó jól tükrözi, kinek hol volt a helye a zsúfolásig megtelt evangélikus templomban. A hajadon lányok az oltár előtti térben állták végig az alkalmat. Amikor a liturgia szerint a lelkész az oltár előtti szolgálatot végezte, az oltár felé fordultak, az ígéhirdetés alatt viszont a szószékre emelték a tekintetüket. A fiatalasszonyok a padsorok között álltak. A padokban csak akkor ülhetek, ha az idősebbek asszonyok között akadt szabad hely.

A csömöri evangélikus gyülekezet Facebook-oldalán is látható képsorozat a tervek szerint egy régi konfirmáció újrafotózásával folytatódik majd.

■ – BODAZS –

Pünkösdi istentisztelet 1953-ban, a szószéken Solymár Pál csömöri lelkész

A rekonstruált fénykép 2021-ben, a szószéken Kendeh K. Péter csömöri lelkész

Virágvasárnapi csömöri népviselet, 2021

FOTÓK: SZÁRVAS CSABA

Újra felfedezni a sztehlói életművet

Sok mindent tudhatunk Sztehlo Gábor embermentő evangélikus lelkészről, a Világ Igazáról, ám még mindig van számos feltárandó részlete az életútjának. Ez év márciusától – öt éves megbízatással – az Evangélikus Hittudományi Egyetem és az Evangélikus Országos Gyűjtemény közös ökumenikus tudományos munkacsoportja végzi a kutatást. Április 18-25-i lapszámunkban Kertész Botond történész, a bizottság elnöke foglalta össze a kutatás céljait, irányait, ez alkalommal pedig Mirák Katalin történészt, egyházunk tényfeltáró bizottságának elnökét, a munkacsoport tagját kérdeztük.

– Úgy tudom, régi keletű az érdeklődése Sztehlo Gábor iránt. Hogyan kezdődött?

– Valóban, a szakmai-szellemi „kapcsolat” 1989-re nyúlik vissza, amikor friss diplomásként bekerültem az Evangélikus Országos Levéltárba: a kezembe vett első iratok egyike Sztehlo Gábor naplója volt. Igazgatóm, Vető Béla bölcsen felismerte ifjú kíváncsiságomat, és kölcsönadta egy éjszakára, hogy elolvashassam. Azóta is büvőkörében tart a szöveg. 1993-ban az Eötvös Loránd Tudományegyetem történelem szakán *XX. századi misszió – Sztehlo Gábor* címmel írtam a diplomamunkámat. A kutatásaimban ma is rendre felbukkan Sztehlo neve, a legkülönbözőbb dokumentumokban találkozom vele.

– Miért lehet hasznos a kutatás, illetve az azt végzők számára a munkacsoport?

– Az együttes munka nemcsak jó szakmai kontrollt biztosít, de izgalmas lehetőség is, mert sokféle nézőpont, vélemény és tudás adódik össze. Igyekeztem felmérni azokat a „fehér foltokat”, amelyekre választ keresve a munkacsoport profitálhat a kutatásaimból. Elég hosszú lista állt össze a fejemben...

– Ez meglep, hiszen számos írott forrás, ráadásul film, hanganyag is elérhető róla. Melyek a fehér foltok?

– Nem az életmű középső, méltán közismert – embermentő – részére gondolok, inkább az „elő- és utótörténetére”. Hiszen az a szellemi muníció, hitbeli tradíció és egyházi szerepvállalás, amelyet Sztehlo családi örökségként továbbvitt, vagy a lelkészként szerzett tapasztalatai mind érvényesültek az 1944-től kiteljesedő munkájában. Roppant izgalmas feltárni, hogyan épültek ezek a mozaikok egymás mellé, s vált Sztehlo Gábor

FOTÓ: KISS TAMÁS

ikonikus alakká. Jóval kevésbé ismert, mi történt vele a Pax gyermekotthon államosítása után, amikor ismét egyházi keretek között dolgozott. Vagy 1961-től, amikor családlátogatásra ment Svájcba, de szívinfarktus miatt kint maradt. Itthon ezek után disszidensként kezelték, nem is jöhetett többet Magyarországra, a hazaiak látóköréből pedig lassan eltűnt. Egészen az 1980-as évekig, amikor egyháza hirtelen „újra felfedezte”. Remélhetőleg most ezek a „fehér foltok” is kapnak némi szint.

– Például a halála, 1974 után tíz évvel, amikor történelmi esemény részese volt egyházunk?

– Igen, 1984 különösen sűrű év volt. Ekkor tartotta a Lutheránus Világszövetség a hetedik nagygyűlését, mégpedig a

szocialista Magyarország fővárosában. Ezért érdemes az egyház akkori helyzetére, illetve a Kádár-rendszer utolsó évtizedére is figyelni. Meglátásom szerint a világgyűlés előkészítéskor, a nemzetközi figyelem erősödése miatt az egyházvezetés, különösen Káldy Zoltán püspök szisztematikusan dolgozott az itthon addig igencsak elhallgatott néhai lelkész mihamarabbi „rehabilitálásán”, például azzal, hogy ismét beemelte a nevéét a hazai köztudatba. 1984-ben látványosan megsokasodtak a Sztehlo-témájú hírek az egyházi sajtóban... A sajtóosztály 1983-ban kiadta a naplót, de a *Diakonia* című folyóirat már 1981-ben részleteket közölt belőle. Ezek a rejtettebb háttérívek mind hozzájárulnak a teljesebb Sztehlo-pályaképhez.

– Miképpen lát neki ennek az öt éves munkának, mit jelent ez személyesen az ön számára?

– Felelő munkát és persze sok-sok feladatot. 2005 óta dolgozom az evangélikus egyház tényfeltáró bizottságában, s az ismereteimet igyekszem itt is kamatoztatni. Elsősorban azt szeretném minél alaposabban megmutatni, hogyan jelenik meg a pártállam titkosszolgálatának dokumentumaiban Sztehlo. Az az evangélikus lelkész, aki támogatta az 1951-ben Budapestről kitelepített evangélikusokat, köztük az épp Kistarcsáról szabadult Kendeh Györgyöt és családját vagy a gulágról 1955-ben hazatért Böröcz Sándort. Mindez korántsem volt veszélytelen a kommunista diktatúra legvérmesebb egyházüldöző időszakában. Svájcban maradásával végképp *persona non grata* [nemkívánatos személy – a szerk.] lett. Az állambiztonság mindezt figyelemmel kísérte, az ő látóköréből sosem tűnt el. Sztehlo Gábor maradandó nyomot hagyott az evangélikus egyház életében, öröksége máig elevenen él és hat. Valódi nagysága számomra abban rejlik, hogy a leghetetlenebb körülmények között, a legreménytelenebb helyzetekben is következetesen, a hite és meggyőződése szerint cselekedett. Egész életműve Jézusra mutat.

■ S.-K. D.

Törött szárnyú angyal

In memoriam Balogh Éva (1964–2021)

Értem én a liliomokat, az égi madarakat, a tésztát megkelesztő kovászt, a magától növekedő vetést, a korongon formálódó agyagot és a többi. Értem én, hogy az Isten országa valami egészen különleges, csodálatos dolog, amely ugyanakkor szerves része a mindennapi életünknek.

De kell még valami a liliomok, madarak, magvak, a maguktól növekedő vetések és tészták, finom mozdulatok által formálódó edények mellé, nem? Az ember. Pontosabban emberek. Nem azokra az emberekre gondolok, akik vetnek és aratnak, tésztát gyúrnak, edényt formáznak. Hanem sokkal inkább olyan emberekre, akik ezt a rejtett kibontakozást megélik, akiknek az élethez, a másik emberhez, a teremtett világhoz való viszonyában ez valósággá is válik.

Balogh Éva ilyen ember volt. Bibliai, jézusi értelemben vett liliomember. Madárember. Vetésember. Kovászember. Cserépedényember. Egészen különleges az a gyengéden, finoman megjelenő kibontakozás, ami összekapcsolja ezeket a nagyon különböző jézusi, bibliai hasonlatokat. Jelen van a liliom szépségében, a madár röptében, a tészta kelésében, a vetés növekedésében, az agyag formálódásában.

Így volt valóság Éva életében az Isten országa. Nem is csak az életében úgy általánosságban, hanem magában a személyiségében. Annak a gazdagsága is lenyűgöző volt, hogy ez mennyi formában tudott alakot ölteni általa. Ugyanúgy tudott bánni a szavakkal – és ugyanolyan finomsággal formálta azokat is –, mint a különböző anyagokkal: textíliával, festékkel, agyaggal. Valami mindig érlelődött vagy formálódott a szívében, az ajkain, a kezei alatt, amit gyakran néztünk álmélkodó csodálattal, máskor pedig türelmetlen, sürgető várakozással. Ugyanakkor megrendítő volt látni, ahogy a benne élő Isten országának megvalósulásáért hogyan küzd önmagával, testi, fizikai létéből adódó korlátaival.

Nekünk nincs fülünk és szemünk hallani és látni a földből kibújás, a növekedés, a szárnyalás, a megkeletés, a formálódás kínját, a sejtek, részecskék egymáshoz feszülésének szemmel látható küzdelmét, fülsiketítő hangját. Éva ezt

is láthatóvá és hallhatóvá tette. És ezt is egészen halkán, diszkréten, de nyilvánvalóan.

Nehéz helyzetben vannak azok – azok a nagyon kevesek –, akik az Isten országa után nem csupán vágyakoznak, hanem benne élnek, illetve akikben az benne él. Mert végtelenül kiszolgáltatottak és sebezhetőek. Durva vagy nemtörődöm kezekben, rossz szándékú vagy egyszerűen csak figyelmetlen léptű cipőtálpak között kell életben maradniuk és növekedniük. És nekik csak finom eszközeik vannak az önvédelemre, a saját érdekeik érvényesítésére.

Liliom-, madár-, vetés-, kovász-, cserépedény-emberségük megélésére.

Saját elmondása szerint agyagozni azért is szeretett, mert azt nem lehet elrontani. Vagyis ha elrontott valamit, előlről tudta kezdeni, ki tudta javítani. Nem képződött hibás termék vagy hulladék. Ha pedig egy edény nem úgy sikerült, mint elképzelte, akkor elfogadta a maga egyediségében. Nem azt mondta, hogy nem sikerült, hanem azt, hogy így sikerült.

Milyen sokat mond ez a saját alkotómunkájáról tett kijelentés többek között az isteni kegyelemről, Isten ember-szeretetéről! Éva hitéről és istenképéről. Végző soron Éva minden munkájában, minden szerepében, másokhoz való viszonyulásában ezt a kegyelem-és szeretetteljes bánásmódot

jelenítette meg. Nem utolsósorban azért is, mert neki is erre volt – lett volna – szüksége emberi kapcsolataiban is.

Egy-két évvel ezelőtt egy nála tett látogatásom alkalmával egy szalvétába csomagolt, tenyérnyi méretű ajándékot nyújtott át nekem. Nem tudtam, hogy mit rejt a csomagolás. Mint kisgyerek, ha ajándékot kap, ujjaim tapintásával próbáltam kitalálni, mi is lehet a szalvétába tekerve. Ez a nem túl erős nyomkodás elég volt ahhoz, hogy egy roppanás hangjának kíséretében nyilvánvalóvá váljék számunkra, hogy tönkretettem az ajándékot, mielőtt még kicsomagoltam volna. Széthajtogattam a szalvétát. Egy törött szárnyú angyal feküdt a tenyeremen.

■ NÉMETH ZOLTÁN

Balogh Éva evangélikus lelkész Szentesen született 1964. november 28-án. D. Szebik Imre püspök ordinálta Egerben 1996-ban. Felszentelése után Egerben kezdte lelkészi szolgálatát; halála előtt az országos iroda gyülekezeti és missziói osztályának munkatársa volt. Budapesten hunyt el május 8-án.

Magas rangú vatikáni vezetőt lát vendégül egyházunk

A vatikáni Keresztény Egység Előmozdítása Pápai Tanácsának elnöke látogat Magyarországra június 7–10. között. Elutazásának napján Kurt Koch bíboros – Hortobágyi T. Cirill pannonhalmi főapát, valamint Augustinus Sander és Dejcics Konrád bencés atyák kíséretében – a Magyarországi Evangélikus Egyház székházát is felkeresi majd: tárgyal egyházunk képviselőivel, és Luther Márton végrendeletét is megtekinti.

Magyarországi tartózkodása idején a bíboros több programon is felszólal. Június 7-én a Nemzeti Közzolgálati Egyetem és a Habsburg Ottó Alapítvány által szervezett *Európa eszmei alapjai* című konferencia egyik meghívott vendége lesz, másnap pedig a Pannonhalmi Főapátság *Isten és a világ – Vendégségben az Ige asztalánál* című ökumenikus konferenciáján tart előadást. Utóbbi alkalmon Reuss András, az Evangélikus Hittudományi Egyetem professor emeritusa köszöntővel, dr. Fabiny Tamás elnök-püspök és Béres Tamás, az egyetem rektorhelyettese

FOTÓ: FRANZ JOSEF RUPPRECHT

előadással készül. A konferenciát és a záró ökumenikus vesperást a főapátság YouTube-csatornája élőben közvetíti majd.

EvÉlet-infó

ORATIO OECUMENICA

[Lelkész:] Mindenható Istenünk! Az a reménységünk, hogy te meghallgatsz minket, ebben bízva visszük eléd kérésünket. Adj fület egyházadnak! Add, hogy meghalljuk hívó szavadat, amikor megszólítasz bennünket, és elhívsz szolgálatodba. Adj fület az igehirdetőknek, hogy alázattal fogadják szavadat, és engedelmesen közvetítsék a rájuk bízottaknak. Adj fület az ige hallgatóinak, hogy az igehirdetés által evangéliumod célba érjen. Jézus Krisztusért kérünk...

[Gyülekezet:] Urrunk, hallgass meg minket!

[Lektor:] Irgalmas Istenünk! Adj szemet mindazoknak, akik irgalmasságod követői lehetnek. Kérünk téged, segíts bennünket abban, hogy észrevegyük a szükségét szenvedőket, és ne forduljunk el tőlük, ahogyan te is irgalommal vagy felénk nap mint nap. Jézus Krisztusért kérünk...

[Gyülekezet:] Urrunk, hallgass meg minket!

[Lektor:] Könyörülő Istenünk! Adj érző szívet a vezetőknek. Add, hogy a tőled kapott hatalommal ne visszaéljenek, hanem mindenki javára használják fel. Jézus Krisztusért kérünk...

[Gyülekezet:] Urrunk, hallgass meg minket!

[Lektor:] Igazságos Istenünk! Légy a kisémmizettekkel, az igazságtalanul szenvedőkkel, az anyagi gondokkal küszködőkkel, a hajléktalanokkal, a reményvesztettekkel, az egyedül lévőkkel. Urrunk, áradjon törvényed és igazságod, mint a bő vízű patak. Jöjj hamar szabaddításoddal! Jézus Krisztusért kérünk...

[Gyülekezet:] Urrunk, hallgass meg minket!

[Lelkész:] Megelevenítő Istenünk! Adj életet sokszor halott szavainknak, és tedd néma pillanatainkat is termő imádsággá, hiszen te már jól tudod, mi van bennünk, akkor, mikor még mi sem vagyunk vele tisztában. Fogadd el hálnkat minden válaszdért, amelyet már eddig adtál, és tápláld bennünk a reményt, hogy ez ezután is így lesz. Ámen.

EVANGÉLIKUS
Élet

A Magyarországi
Evangélikus Egyház lapja
Megjelenik kéthetente

E-mail: evelet@lutheran.hu • EvÉlet online: evangelikusélet.hu • Hirdetésfelvétel: hirdetes@evelet.hu
 • Előfizetés: kiado@lutheran.hu • Szerkesztőség: 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 06-20/824-5519.
 Szerkesztőségi titkár (hirdetési ügyek referense): BALLA MÁRIA (maria.ball@lutheran.hu)
 • Főszerkesztő: KÉZDI BEÁTA (beata.kezdi@lutheran.hu) • Hírszerkesztő: VITÁLIS JUDIT (judit.vitalis@lutheran.hu) • Olvasószerkesztő: DOBSONYI SÁNDOR (sandor.dobsonyi@lutheran.hu)
 • Korrektor: MÁTÉ TÓTH ZSUZSÁNNÁ (matetot@gmail.com) • Tervezőszerkesztő: SZABÓ DÁVID KÁROLY (david.szabo@lutheran.hu) • Rovatvezetők: BALLA MÁRIA – Oratio oecumenica (maria.ball@lutheran.hu), SZABÓNÉ MÁTRAI MARIANNA – A vasárnap igéje (mariann.matrai@lutheran.hu), FÜLLER TÍMEA – Gyermekeknek (f.timea.71@gmail.com), TAMÁSY TAMÁS – Új nap – új kegyelem (tamytam@t-online.hu), DR. ECSEDI ZSUZSA – Cantate (ezsu@lutheran.hu), KOVÁCS ELEONÓRA – Thesaurus (eleonora.kovacs@lutheran.hu), BODA ZSUZSA – Népszerű teológia, Evangélikus arcképcsarnok (bodazsuzsalutherkiado@gmail.com) • Kiadja a Luther Kiadó (kiado@lutheran.hu), 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 06-1/317-5478, 06-20/824-5518 • Felelős kiadó: ANTAL BÁLINT, a Luther Kiadó igazgatója (balint.antal@lutheran.hu) • Nyomdai előállítás: *MondAt Kft.* (2600 Vác, Nádas utca 2.)
 • www.mondat.hu; Felelős vezető: NAGY LÁSZLÓ • Árusítja a kiadó. • Terjeszti a Magyar Posta Zrt. Terjesztési ügyekben reklamáció a Magyar Posta Zrt. Hírlapüzletág telefonszámán: 06-1/767-8262 és a Luther Kiadónál. • INDEX 25 211, ISSN 0133-1302 (nyomtatott), ISSN 1787-0313 (online)
 • Előfizethető közvetlenül a kiadónál vagy postautalványon. Az előfizetési díj belföldön (illetve Románia és Szlovákia területén) negyedévre 3900 Ft, fél évre 7800 Ft, egy évre 15 600 Ft, más európai országba egy évre 52 500 Ft, egyéb külföldi országba egy évre 61 400 Ft.
 Csak a minden hónap 15-ig beérkező lemondásokat tudjuk az azt követő hónap elsejével regisztrálni, ellenkező esetben még egy hónapig jár az újság. • Beküldött kéziratokat nem örzünk meg és nem küldünk vissza. • Címlapfotó: AARON BURDEN / UNSPLASH.COM

SZENTHÁROMSÁG ÜNNEPE UTÁN 1. VASÁRNAP – ÉZS 42,18–21

Mégis Istenhez tartozók vagyunk

Ki ez a vak és süket szolgálja? „Kiráól mondja ezt a próféta?” – kérdezhetjük mi is az etióp kincstárnok szavaival. Kiráól beszél ebben a szakaszban Deutero-Ézsaiás, a babiloni fogság prófétája, amikor olyan szolgáról szól, aki teljesen alkalmatlanná vált feladatának betöltésére?

Követ, aki nem hallja meg és nem érti meg az üzenetet. Megbízott, aki nem látja át a helyzetet, nem látja megbízatásának célját. A próféta egykor Izrael népét szólította meg a fogságban, az igén keresztül pedig minket szólít meg, a mindenkor olvasót és Isten újszövetségi népét, a keresztyén gyülekezetet.

Isten népévé lenni. Deutero-Ézsaiás rossz lelkiállapotban lévő, megrendült hitű népéhez szól. Babilon vizei mellett végül is elérhető körülményeik voltak, ismerjük a helyzetet Jeremiás leveléből. Építhettek házakat, ültethettek kerteket, házasodtak, gyerekeket, unokákat neveltek (Jer 29,5–7). De nevezhetők-e még Isten népének? Betöltik-e hivatásukat, amelyre Isten kiválasztotta őket?

Feltehetjük magunknak is a kérdést: milyen lelkiállapotban vannak közösségeink, gyülekezetünk, magyar népünk? A házépítésen, megélhetően, családon túl betöltjük-e hivatásunkat, hogy Isten népévé legyünk? Ami a népet néppé teszi, az a szolidaritás, odafordulás olyanokhoz, akikhez nem fűznek érdekek, akiktől nem számíthatunk viszonzásra. A próféták szavaival a szegényekhez, özvegyekhez, árvákhoz, jövevényekhez. Újszövetségi kifejezéssel: a felebaráthoz. Hogy meglássuk Lázárt Ábrahám kebelén, hozzánk tartozónak lássuk őt, ahogy a mai nap evangéliumában olvassuk.

Keményen hangzó szavak. Deutero-Ézsaiás ebben a néhány versben négyszer is vaknak és süketnek nevezi a népet. Keményen hangzó szavak attól a prófétától, akit egy teológus így nevezett: „vigasztaló örömhírnök”. Attól a prófétától, akinek a könyve, ez a tizenhat fejezet *Ézsaiás könyvébe* illesztve a legszebb igék gyűjteménye, áldásul mondjuk azokat sokszor. És aki maga is ezt az üzenetet írja föl könyve elejére: „*Vigasztaljátok, vigasztaljátok népemet! – mondja Istenetek.*” (Ézs 40,1)

Vakok és süketek – meglepően kemény szavak. Magára ismerhetett a fogság népe rossz lelkiállapotában, elveszített hivatásában. És talán magunkra ismerhetünk mi is, amikor utat tévesztettünk. Amikor a járvány különösen sújtotta a közösségeket, az emberi kapcsolatokat. Amikor a megélhetés, egészség, biztonság

„

gondja mellett nem jutott figyelmünkbe másokra. Az óvatosság bezárt minket köreinkbe, hogy a nyitáskor azután először csak az iskolába, munkahelyre merészkedjünk, azt követik az érdekkapcsolatok és szimpátiák, végül a

DANIEL MESMAN BEQUEST, LAZAR ÉS A GAZDÁG EMBER (1894, HENRICH ALDREVER METSZETE ALAPJÁN)

sor végére kerülnek a Lázárok, akikhez nem fűz érdek, pedig az érdek nélküli közösségben találhatunk rá rendeltetésünkre, itt éljük át Isten népének örömét.

Mégis vigasztaló szavak. Vaknak és süketnek szólítja a próféta célját vesztett népét, de nem hagyja őket ebbe beletörődni vagy maguk fölött kétségbeesni. Nem ez az egyetlen szava, hanem az Úr szolgálói ök vakságuk és süketségük ellenére is. Hozzá tartoznak, feladatuk van. Követek és megbízottak. Terve van velük, rajtuk keresztül „*akar az Úr nagy és felséges tanítást adni*” (21. vers).

Azért Isten népe ők, és vagyunk Isten népe mi, mert Isten nem vonja meg kapcsolatát tőlünk. Vakon és süketen is szeretve vagyunk, Isten bevon minket ügyébe, hivatással ajándékoz meg, hogy legyünk szolidáris népe. „*Mi tehát azért szeretünk, mert ő előbb szeretett minket.*” (1Jn 4,19) Azért tudunk egymás felé fordulni, mert ő nem fordult el tőlünk.

■ KÉZDY PÉTER

Imádkozzunk! *Hálát adunk, Istenünk, hogy nem fordulsz el tőlünk, vakságunk és süketségünk ellenére hozzád tartozók lehetünk. Add, hogy elfogadó szeretetedet sugározzuk mások felé, a te népedként dicsőségedre éljünk. Ámen.*

Új nap – új kegyelem

Vasárnap (június 6.) *Akik tanácsukkal békére intenek, azok szívében öröm [van].* Péld 12,20 (Mt 5,9; Lk 16,19–31; 1Jn 4, [13–16a]16b–21; Zsolt 3) A békeesség követői csendesek, szelídek, egészen kicsinyek, sőt láthatatlanok. A mindent felverő zajokban, az érzelmek kiadásában, dühös, haragos és elégedetlen mindennapjainkban szinte észre sem vesszük őket. Közben kergetjük a boldogságot, mert a keresését már feladtuk, megszoktuk egészen, hogy nincs öröm a földön. Mert nem a békeesség emberei vagyunk, hanem a harcoké, a végelethetetlen küzdelmeké. Nem a megállás emberei, hanem a rohanásé. Ha mégis örömet látsz valaki szemében, szívében, jól jegyezd meg, fogadd be, mert ahol ilyen öröm van, ott a békeesség Istene is szemmel látható. Ezt a kincset el ne eresz! Tartsd meg, mert az Úr ingyen osztja békét teremtő emberekben.

Hétfő (június 7.) *Nagyon korán, amikor még sötét volt, felkelt, és félrevonult egy lakatlan helyre, és ott imádkozott.* Mk 1,35 (Zsolt 143,8a; ApCsel 4,[1–3]8–21; ApCsel 6,8–15) Amikor még alszom, még csendben szunnyad a világ, Jézus Krisztus már ébren van, még a sötétben, az alkonyat előtt magányosan, a semmi közepén, emberi hangok és zajok nélkül, a természettel egybeforrva imádkozik. Értem. Érted. Minden halandóért, alvóért és ébredőért, hogy amikor beragyog a fény az ablakon, már Krisztus áldásával együtt érkezzen meg hozzám. Életben és halálban, nappal és éjszaka ő az egyetlen önzetlen Úr az életünkben. Ébredésünk hajnalán az ő halk, szelíd imádságos szava fogad bennünket, csak azután jön a víz, a kenyér, a kávé, a csend, amelyet imádságával számunkra megteremt.

Kedd (június 8.) *Így szól az Úr: A békét teszem meg előljáróddá és az igazságot felügyelőddé.* Ézs 60,17b (Róm 14,17; 2Kor 1,23–2,4; ApCsel 7,1–29) A béke, ami utat mutat, és vezet, kijelöli az ösvényt, amin a Krisztusban bízók jár. A mindent elnéző, jóra magyarázó szeretet legyen kezünkben a mérce, amelynek tükrében embertársainkat megvizsgáljuk. Az igazság pedig saját életünk, jellemünk mérlegre tételében segít. Nem mások orra alá dörgölt igazságszólomokról van itt szó, hanem saját életünk tükréről s vizsgálatáról. Az igazságot hagyni kell, hogy megalázzon, meggyötörjön, mert ez a szenvedés vezet el a valósághoz, hogy bűnös ember vagyok, nincs miért senki felett ítéletet mondanom, hacsak magamat meg nem ítélem mindenekelőtt. A béke a felebarátnak, az igazság vétkes valónknak lett teremtve.

Szerda (június 9.) *Ezért tehát még jobban kell figyelniük a hallottakra, hogy valamiképpen el ne sodródjunk.* Zsid 2,1 (Jer 8,9b; Ez 3,22–27; ApCsel 7,30–53) Jobban figyelni, koncentrálni az evangélium üzenetére minden korban Krisztus-hitünk záloga. Ha elmarad a napi imádság, ha a járvány alatt úrrá lesz a félelem, ha az emberkerülés megszokott valósággá válik, ha a templom csendje, a gyülekezeti közösség távolba kerül, könnyen elsodródunk Isten mellől, az örökkévalót könnyen lecseréljük a mulandóságra. Minden szorongás, félelem, gátlás, lustaság ellenszere a Krisztus-követés. Jézus mindig úton van, soha nem vár, ő megy az emberek elébe. Így kell tennünk nekünk is. Útra kelni, hogy meghallhassuk őt.

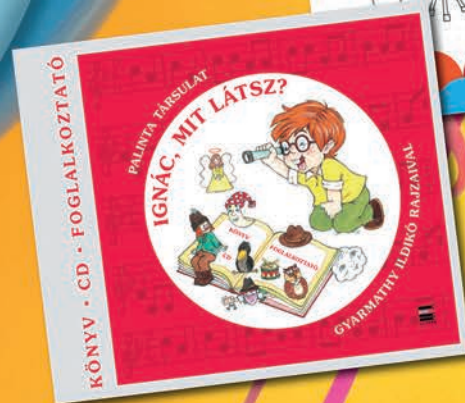
Csütörtök (június 10.) *Mert az az Isten iránti szeretet, hogy parancsolatait megtartjuk, az ő parancsolatai pedig nem nehezek.* 1Jn 5,3 (Zsolt 119,10; Jn 21,15–19; ApCsel 7,54–8,3) Gyakran hisszük azt, hogy Isten teljesíthetetlen tökéletességet követel tőlünk, hogy apostolokat, csodatevőket, reformátorokat, a világ megváltóit látna szívesen bennünk. Mindez mennyire hamis és mennyire nem igaz! Amikor a kislányom az ölembe ül, vagy a fiam a szemembe néz, az jut eszembe, a gyermekek milyen egyszerű gesztusokban szeretnek engem, az apjukat. Szavak nélkül, nézéssel, érintéssel. S hogy milyen könnyű szeretni nekem is őket. Ehhez nem kell más, csak hogy ismerjük egymást, együtt vagyunk. Ha Isten a belső szobámban együtt van velem, szeretni tudom őt is. Ismerőt, gyermeket, barátot, testvért szeretni nem nehéz! Ahogyan megtenni sem azt, amit szeretetből megtehetünk értük.

Péntek (június 11.) *Mert az Úr a mi bíránk, az Úr a törvényadónk, az Úr a mi királyunk, ő megsegít bennünket!* Ézs 33,22 (Lk 9,20; Jer 20,7–11; ApCsel 8,4–25) Nem királyok, nem politikusok, nem futballisták, nem gazdag vállalkozók, nem sztárok, nem a bulvármédia szereplői, nem közszereplők, nem a népszerűségi vetélkedők nyertesei, nem a horoszkópokkal seftelők, nem az egészséges élet bajnokai vagy a magukat valamiképp mindent tudónak állítókat segítenek meg bennünket, adnak erőt, boldogságot, hitet és reményt, hanem egyedül az Úr, a teremtő, megváltó és megszentelő egy igaz Isten.

Szombat (június 12.) *Az összeomlást gög előzi meg, a bukást pedig felfuvalkodottság.* Péld 16,18 (Lk 6,41; Jón 1,1–16; ApCsel 8,26–40) Ha gög és felfuvalkodottság vezet bukáshoz és összeomláshoz, akkor az Istenben bízók számára egy másik út lehetősége sejlik fel: az alázaté. Az alázatból élő ember számára a kudarc erőt, az elesés reményt hordoz magában, míg a gögösnek minden elbotlás egy-egy katasztrófával ér fel.

Gyermeknap kedvezmény a Luther Kiadóban!

Május 26-tól
június 2-ig
20% kedvezménnyel
kaphatók
gyermeknek szóló
kiadványaink.

www.lutherkiado.hu

Evangélikus könyvesbolt: 1085 Budapest, Üllői út 24.

Nyitvatartás: hétfőtől péntekig 8-17 óra között.

bolt.lutherkiado.hu • kiado@lutheran.hu • +36 1 411 0385 • +36 20 824 5518

A NYOMTATOTT EVANGÉLIKUS ÉLET A LUTHER KIADÓ KÖNYVESBOLTJÁBAN, A DIGITÁLIS FORMÁTUM WEBÁRUHÁZUNKBAN KAPHATÓ.

EVANGÉLIKUS
Élet

www.lutherkiado.hu • bolt.lutherkiado.hu

Evangélikus könyvesbolt: 1085 Budapest, Üllői út 24.

Nyitvatartás: hétfőtől péntekig 8–17 óra között.

bolt.lutherkiado.hu • kiado@lutheran.hu • +36 1 411 0385 • +36 20 824 5518